

N° 11 NOVEMBER 2014 hind 2.50 €

muusika

**RAMi 70
aastat**

**Kas muusikakriitik
on looja?
Millega ta tegeleb?**

**Sireenist, Helikunnast
ja Muusikalehest
ajakirja Muusikani**

**Kuidas lavastada
barokkooperit?
Händeli "Rinaldo"
Estonias**

**Age
Juurikas**

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR

LUX

Valgus muusikas

21.11 kell 18 Tartu Jaani kirikus

22.11 kell 19 Tallinna Niguliste muuseum-kontserdisaalis

Carlo Gesualdo, Salvatore Sciarrino,
György Ligeti, J. S. Bach
Helena Tulve – Lost – ESIETTEKANNE!

Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Dirigent **Kaspars Putniņš**
Valguskunstnik **Kaisa Paluoja**
(Eesti Kunstimuuseum)

Pool tundi enne kontsertide algust
mõtiskleb valguse filosoofilisest tähendusest
kultuuriloolane Linnar Priimägi.

Piletid Piletilevis ja Piletimaailmas

www.epcc.ee

Koostöös EESTI KUNSTIMUUSEUM

ESIETENDUS 25.10 VANEMUISE VÄIKESES MAJAS

145. HOOAEG

GO-mäng kahele

BALLETT LEPO SUMERA MUUSIKALE

LAVASTAJA-KOREOGRAAF TEET KASK — MUUSIKAJUHT JA DIRIGENT ERKI PEHK
KUNSTNIK MADIS NURMS — VALGUSKUNSTNIK TRUI MALTEN (HOLLAND)
PIANIST KADRI-ANN SUMERA — VIIULISOLIST EVA-MARIA SUMERA
VANEMUISE BALLETTISOLISTID JA SÜMFOONIAORKESTER

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Ametlik autopartner

Aasta toetaja

11/2014

Selle numbri üks põnevamaid lugusid on vene netiväljaandes belcanto.ru ilmunud artikkel muusikakriitikast tänapäeval. Muusikakriitika teemal on meil palju arutletud, nii artiklites, avalikes vestlusringides kui ka tuliselt omavahel. On kiratud küll arvustajate liigset pehmust, vähest julgust midagi arvata või vastupidi – hoopis põhjendamatu kriitikat ning kriitiku rumalust ja hoolimatust. Pikka aega on muret tekitanud ka muusikakriitika ülim vähesus meie suurtes päevalehtedes. Vene autor Valentin Predlogov toob aga oma artiklis väga selgelt ja vaimukalt välja kõik selle ala omadused ja voodused ning ka selle, milline siis ikkagi tänapäeva muusikakriitik on.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Virge Joamets** virgejoamets@gmail.com
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Reklaam **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Voorimehe 9, Tallinn 10146
Toimetuse telefon **6 833 107**
Kodulehekülj: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Peterburi tee 34-5,
Tallinn 11415
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
E-arve püsimumbriga **1,60** eurot number
Aastatellimus **23** eurot
**Muusikaõpetajatele ja
-õpilastele aastatellimuse
soodushind 19** eurot.
Soodushind kehtib ka pensionil
olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
Online-tellimus: **www.fingler.com**.

FOTO SADU-TRISTE JUURIKAS

KAVA

- 2** Kai Taal. Ma soovin, et oleks rohkem muusikuid, kes täie hingega anduksid muusikale. Intervjuu Age Juurikasega
- 9** Nele-Eva Steinfeld. Muusikauudiseid maailmast
- 12** Europe Jazz Media soovitat
- 14** Valentin Predlogov. Mida loob muusikakriitik?
- 17** Ain Agan. Kümme kohtumist Bill Friselliga
- 18** Vello Mäeots. Eesti Rahvusmeeskoor 70. Kolmas tagasivaade: RAMi heliloojad
- 21** Alo Põldmäe. Muusikaleht 90... aga enne seda olid Sireen ja Helikund III
- 24** Sandra Kalmann. Värske Res Musica ilmumise puhul
- 26** Maarja Kindel. Estonia "Rinaldo" on hea tiimitöö tulemus
- 28** Einike Leppik. Kompositsiooni ja improvisatsiooni sulatusahjud. EMTA Sügisfestival
- 31** Ia Rimmel. Jaak Joala – legendi lahkumine
- 32** Mait Meibaum. Meenutades Ants Saluraidu
- 33** Muusikauudiseid Eestist
- 38** Heliplatide tutvustus
- 40** Ivo Heinloo. Jazzisessioon nr 8

muusika

Tunnen ennast mingis
mõttes rahusaadikuna
mängin järjekindlalt
veerit muusikat ja
räägin sellest

Olen totaalne
muusikahull melomaan ja
mul on meeletu kirg leida
mingit uut põnev
alternatiivmuusikat

Ma vajan karmi
kogemust et film
ja kunst üldse
raputaks mind
läbi

Liiga palju on minu
meelest selliseid muusikuid
kes teevad muusikat vaid
kui palgatööd et kui teeks
rohkem siis ka teeniks rohkem

Ma soovin et oleks rohkem
muusikuid kes täie hingega
anduksid muusikale

Intervjuu Age Juurikasega

KAI TAAL
muusikaajakirjanik

Mie jutuajamise päeval septembri lõpul on Agel kibekire aeg – sooloõhtuni Estonia kontserdisaalis rahvusvahelisel festivalil “Klaver 2014” jääb täpselt kuu aega, ees on enamik eelkontserte ehk nn kontserdikava “sissemängimisi” ning ka õpilaste ettevalmistamine vabariiklikuks pianistide konkursiks käib täie hooga. Ees on ka rahvusvahelise muusikapäeva tähistamine 1. oktoobril, kus Agele antakse üle Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia. Age on, nagu alati, heatujuline ja entusiastlik, särav, emotsionaalne ja optimistlik ning räägib kiiresti-kiiresti – ühesõnaga just selline, millisena väga paljud inimesed teda armastavad.

Tuled just kolmepäevaselt tuurilt Lõuna-Eestist, kus esitasid soolokava, mis kõlab ka klaverifestivalil.

Eile oli mul kontsert Puurmanis. See on nii tore koht, soe ja hubane, väga hea publikuga! Saal oli põneva akustikaga, klaver üsna hea uus Estonia. Mulle oli see koht avastus, lausa elamus. Hea, et Eesti Kontsert plaanib seal hakata kontserte korraldama. Üleeile mängisin Elva raekojas, mis on samuti väga

kena koht. Olin muide esimest korda elus Elvas! Kui ilus linn, järved, sirged ja kõrged männid! Nüüd saan aru, miks vene juudid seal puhkamas käivad! (*Naerab.*)

Mulle väga meeldib maakohtades mängimas käia, need on minu lemmikesinemised. Mind kütkestab see soojus ja kontakt publikuga, mis seal tekib. Kontsertidel ma alati ka räägin muusikast, see on mulle tähtis. Maakohtades ei pruugi inimesed muidu klassikalise muusikaga kokku puutuda ja siis on hea seda rohkem tutvustada. Hea meelega räägiksin teostest tegelikult ka Estonia kontserdil! Mulle meeldiks mängida teoseid järjest, ilma vahepealsete aplausideta. Et see oleks katkematu rännak muusikas.

Mis on olnud sinu senise elu kõige huvitavamad ja õnnestunud kontserdid?

Kui õppisin Moskvas, siis esinesin ühel juulikuu päeval Kiievis – oli vabaõhukontsert Ukraina Akadeemilise Rahvusliku Sümfooniaorkestriga, mängisin Rahmaninovi Kolmandat klaverikontserti. Publikut oli tuhandetes ja vastuvõtt hästi-hästi soe! Tegelikult kõik korrad, kui olen seda kontserti mänginud, on olnud elamuslikud – I osa mängisin TMKK sümfooniaorkestriga 10. klassis, II-III osa keskkooli lõpus ERSOga ning teost tervikuna vabariikliku konkursi finaalis.

Väga olen nautinud kontserte Ivi Otsa ja Leonora Paluga, nendega on mul juba pikemaajalisem ansambel. Nad on mõlemad mulle ka väga head sõbrad ning nendega on nii laval kui proovides tekkinud täiesti erilisi hetki.

Üks meeldejävvamaid kontserte oli ülemöödunud suvel, kui Pille Lille Muusikute Fondi kammermuusikafestivalil mängisime koos Tihhon Lukjanenkoga, kes muide eelmisel aastal võitis koos Ivi Otsaga meie Elleri-nimelise viiuldajate konkursi. Ta on mulle hea sõber juba minu Moskva-õpingute ajast ning loomulikult väga hea viiuldaja. See kontsert oli mulle eriline kogemus ja sellest said aru vist kõik, kes seal viibisid. Ka kõik soolokontserdid on kahtlemata väga meeldejävvavad, aga kuna need on kontsertidest üldse kõige raskemad,

siis ei suuda neid toimumise ajal nautida niivõrd kui kammerkontserti.

Ka soolokontsertidel oled esitanud palju Rahmaninovi. Kas ta on su absoluutne lemmik?

Mul on tõesti eriline side tema muusikaga, tema hingekeel on mulle hästi lähedane. Olen tema muusikat palju mänginud ja esitanud, ta on mind lummanud nii kaua, kui mäletan. See on suur ja võimas vene muusika, aga eriliselt kütkestab mind Rahmaninovi loominguga orientaalne värving, see tekitab hingevärinat. Ma olen vist eelmises elus kuskil idamaadel elanud. (Naerab.)

Esitad väga haaravalt ka hispaania muusikat, sul on tugevad sidemed selle maaga: oled seal korduvalt käinud, esinenud, räägid hispaania keelt. Mis selle maa ja kultuuri juures kütkestab?

Juhtus nii, et elu viis mind hispaania kultuuriruumiga kokku. Mõnes mõttes on nende kultuur meile üsna kauge, aga mind tõesti köidab see maa. Eriti puudutab mind seal vana araabia kultuur, väga haarab flamenko. Üks minu elu kõige võimsamaid hetki oli, kui sain käia Granadas Alhambras. Tundsin, et seal toimus minuga midagi müstilist, justkui ajanihe. Hispaania kultuuris on minu meelest palju tumedust, näiteks itaallastega võrreldes on hispaanlased palju vaoshoitumad, sissepoole.

Muide, ka hispaania muusika on täis orientaalseid kõlaid! See on vapustavalt ilus klaverimuusika ning seda on õnneks ka hästi palju; kui avastasin selle maailma, siis mu süda hõiskas rõõmust, et nüüd on tükiks ajaks repertuaar olemas! (Naerab.) Paljuski on see muusika tantsuline, aga samal ajal on selle taga peaaegu alati ka mingi tumedus, mis mind köidab. Ja samuti on seal ka melanhoolsust, mis mind tõmbab ka vene muusika juures.

Venemaa ja vene kultuur on sind vist alati enda poole tõmmanud. Kui piiride avanedes läks enamik muusikaturge Euroopasse õppima, valisid sina Moskva. Miks? See tuleb vist juba perekonnast: ehkki mu isa on puhastverd võroka, on ema poolt nii slaavi kui juudi verd. Tunnen, et mu emotsionaalsus, temperament ja intensiivsus on sealt pärit. Isapoolse suguvõsa vitaalsus ja looduslähedus on mulle samuti omased.

Mind on lapsepõlvest peale haaranud vene muusika, kirjandus, kujutav kunst ja olen selle võimuses siiaani. Seal on mingi meeletu ürgsus ja maalähedus, pole rafineeritud peenutsemist. Mulle väga meeldivad ka vene inimesed, nende avatus ja siirus, emotsionaalsus ja südamlikkus.

Teadsin, et kõik eesti vanemad pianistid olid õppinud Moskvas või Peterburis, et seal on kõige kõrgem tase, ning olen siiani veendunud, et just sealt tuleb see "kõige ehedam asi". Juba nende süsteem – et kõrgkoolile eelneb muusikakeskkool, kus on samuti väga kõrge tase; et on tugev konkurents. Ma tahtsin omandada vene kooli, mind paelus see ning teadsin, et ei saa seda teha kusagil mujal kui Venemaal.

Olid 23-aastane, kui Moskvasse õppima läksid. Enne seda olid vahetusõpilane ka Soomes ja Saksamaal.

TMKK ettevalmistusklassi lapsena esinemas.

Ma oleksin väga tahtnud Moskvasse varem minna, aga see polnud kahjuks rahalistel põhjustel võimalik, kuna Eesti Vabariigi ajal enam eestlastele tasuta õpet polnud ning stipendiume ka mitte. Õppisin aasta Sibeliuse Akadeemias Matti Raekallio ja Liisa Pohjola juures ning aasta Karlsruhe Kalle Randalu juures. Olen neile kõigile väga tänulik. Kahjuks katkus õpingute aeg välismaal minu elu kriisiaegadega, ma ei osanud ega suutnud siis seda hinnata, mida mulle õpetati. Samas on mulle meelde jäänud paar soovitus Liisa Pohjolalt, mis on osutunud lausa elu muutvaks ning mida räägin praegu ka oma õpilastele. Kalle Randaluga tekkis mul hästi soe ja tore kontakt juba siis, kui ta Eestis meistrkursusi andis. Aga jah, süda kiskus kogu aeg Moskvasse.

Ja 2003. aastal see võimalus lõpuks avanes!

Jah! Ma sain Neeme Järvi nimelise noore muusiku preemia, mis kattis täpselt ühe aasta õpingukulud Moskvas. Söötsin sinna, pea ees, ja sinna ka jäin, ligi viieks aastaks.

Asusin õppima Vera Gornostajeva juures, kes mäletas mind ühelt Moskvas toimunud Rahmaninovi konkursilt. Väga palju andis mulle tema assistent Sergei Glavatskihh, kes uskus minusse ja võttis minu soove tõsiselt. Ta on lummav pianist, tõeline skrjabinist, üks mu kõige-kõige olulisemaid õpetajaid! Moskva õpingutest saadu on mulle tõeline aarete laegas, kust ammutan siiaani! Ma ei saa aru, millega olen ära teeninud, et mulle saatuse poolt selline võimalus kingiti! Juba kaastudengite tase, mis oli nii inspireeriv; kõik need õpetajad ja assistendid ja see, kuidas nad muusikasse suhtusid! Arvan, et jään nii tundma elu lõpuni.

Venemaal ja üldse maailmas on praegu ärevad ajad, Ukrainas toimuv ei jäta vist kedagi puudutamata. Oled tugeva sotsiaalse närviga ja väga kontaktis kõigega, mis meie ümber aset leiab. Milliseid mõtteid ja tundeid toimuv sinus tekitab?

Mulle läheb see väga korda, elan seda väga tugevalt läbi. Olen loomult maailmaparandaja, mitte niivõrd pelgalt pianist, kui võrd keskkonna või ühiskonna aktivist. Saan panustada sellega, millega tegelen. Minu vahend on muusika, aga see on kõigest vahend. Venemaa-Eesti suhted on mulle väga emotsionaalne teema, kuna Venemaa on olnud mulle kodu. Seetõttu

Rahmaninovi Kolmanda klaverikontserdi esitus Estonia kontserdisaalis.

on mul neist konfliktidest väga valus kuulda, mis on tekitatud ju hoopis kolmandate inimeste poolt. Et inimesi omavahel tülli ajada. Tunnen ennast mingis mõttes rahusaadikuna, mängin järjekindlalt vene muusikat ja räägin sellest. Seda on vaja teha, sest ka klassikaline muusika üldisemalt on minu meelest inimestele kaugemaks jäänud, kui see oli veel paar-kümmend aastat tagasi.

Oled pärit muusikute perekonnast. Kas klassikaliseks muusikuks kasvamine tundus loogiline ja loomulik?

Jah ja ei. Mu vanemad on küll saanud konservatooriumi hariduse, kuid töötasid filharmoonia estraadiosakonnas. Minu lapsepõlves polnud klassikalise muusika tausta, isa kuulas pigem jazzi, proget, Procol Harumit.

Nelja-aastaselt hakkasid klaverit õppima.

Ma alguses üldse ei tahtnud, ema pani ja sundis! (*Naerab.*) Nõukaajal olid klassikalised muusikud hinnatud ja elasid hästi, eks ta ilmselt lootis seda mullegi. Kui ta oleks teadnud, mis muutused meie riiki ees ootavad, võibolla oleks ta teisiti otsustanud. Ma ei saanud kaua aega aru, mida muusika õppimine endast kujutab, lihtsalt n-õ kulgesin selles maailmas. Muidugi mulle meeldis muusika, aga laste “õpperepertuaar” mind ei inspireerinud. Alguses ma muide ka improviseerisin ja komponeerisin! Esimeses klassis viisid vanemad mind Lepo Sumera juurde, pidin hakkama tema juures kompositsiooni õppima. Mul oli teoseid, näiteks Bachi stiilis palu, aga mul tekkis millalgi valehäbi, “kanal” läks kinni ja sinna see jäi.

Klaveris oli mul väga armas õpetaja, Merike Torn-Bürger, aga isegi tema ei suutnud tekitada tugevamat tõmmet minu ja klaveri vahele. Kui ta välismaale elama ja töötama läks, algas mul suurem segaduste aeg. Pärast kuuenda klassi lõppu tahtsin muusikakeskkoolist ära minna, olime kodus Mustamäel asuva 49. keskkooli juba valmis vaadanud. Ma mäletan muide selle kooli lõhna ja tunnet, et mul on ükskõik, et olen väsinud segadustest oma elus.

Ja siis tuli Toivo Nahkur.

Just! See oli täielik müstika! Enne kui olin jõudnud koolist paberid välja võtta, helistas mu tolleaegne klaveriõpetaja Enn Seep mu emale ja ütles, et üks võimalus on siiski veel – hakata

õppima Toivo Nahkuri juures. Sellest meie esimesest kohtumisest algas mingi maagia – mina, kes ma sinnamaani olin suure sundimise peale harjutanud päevas umbes viis minutit, hakkasin klaverit mängima hommikust õhtuni, vahel 14 tundi päevas! Ta andis mulle esimesed “päris” lood: Chopini cis-moll Poloneesi, Beethoveni Esimese klaverikontserdi, järgmisel aastal juba Chopini Teise skertso, Beethoveni “Kuupaistesonaadi” jne.

Toivo Nahkur oli mulle vaimse isa eest, tal on olnud minu elus tohutult suur roll, seda on võimatu üle hinnata! Tema oli see inimene, kes mind muusika juurde tõi, mu klassikalisele muusikale “päästis”.

Olen paljudele oma õpetajatele väga tänulik. Päris pikalt oli minu juhendaja Peep Lassmann, minu tunnid tema juures polnud väga sagedased, ent alati väga ausad ja muutvad. Toomas Siitan andis muusikakeskkooli kümnendas klassis muusikaajaloos nii hea vundamenti, sellele ehitusid minu paljud hilisemad arusaamad ja valikud. Aga väga eriline inimene minu elus on olnud Matti Reimann. Kui õppisin akadeemias ja hiljem Moskvast, käisin ikka talle ette mängimas ja ta aitas mind tohutult. Ta ütles mulle nii õigeid asju ajal, mil olin väga lähedal totaalsele läbipõlemisele. Tema hoidis mind “vee peal”, neid teadmisi, mida temalt sain, kasutan siiani. Ta suutis tekitada kerge oleku oma väikeste “võlusõnadega”, andes nii edasi tegelikult muusika baasteadmisi. Tema muide õpetas mind rütmi tundma. Olen südamest rõõmus, et ta nüüd Kultuurkapitali auhinna sai.

Sel aastal tunnustas Kultuurkapitali helikunsti sihtkapital sind oma aastapreemiaga kui aktiivset ja isikupärast solisti ja ansamblipartnerit. Kumb sulle rohkem meeldib, soolo või ansambel?

Mõlemad sama palju, ma vajan mõlemat. Muusika on muusika ja energiavahetus on võimas tunne. Soolot mängides on energiavahetus muusika ja publikuga, ansambelis veel lisaks partneritega.

Mulle ei meeldi üldse projektiasjad, eelistan pikemaajalist ja järjepidevat koostööd. Mul on kergem mängida ansambelis inimesega keda tunnen ja usaldan. Väga olulised on mulle duokontserdid Ivi, Leonora ja Tihhoniga, aga suuremates ansambelites on samuti põnev mängida. Üks minu kõige võimsaimaid mängukogemusi oli aastatagune kontsert Estonia kontserdisaalis, kus tõime väga särava seltskonnaga Eesti esiettekandele Grisey suurteose “Vortex temporum”. Mul on üldse palav huvi uuema muusika vastu ja teen suurima rõõmuga koostööd heliloojatega. Eriti südamlilik kontakt on olnud viimase ajal Toivo Tuleviga, kelle muusika mulle kuidagi eriti “kohale jõuab”.

Sinu ellu mahub ka palju muud peale klassikalise muusika.

Mul on õnnestunud nii elada, et terve elu olen teinud asju, mida ma tahan teha. Tunnistan ausalt, et olen laisk ja mugav – ma ei tee tööd, vaid see on mu kirg. Järjest rohkem on mind hakanud huvitama ka muud asjad peale klassikalise muusika. Olen totaalne muusikahull, melomaan ja mul on meeletu kirg leida mingit uut põnevat alternatiivmuusikat, olgu see siis jazz, folk või progerock. Nii tohutult palju on kirjutatud nii head muusikat, seda on põnev otsida ja on hea, kui su ümber

New York, 1996.

on inimesi, kes oskavad soovitada. Mul on selliseid sõpru ja üks nendest on kahtlemata mu vend Raun. Hindan teda muusikuna väga kõrgelt, ta on minu meelest "õiges" suhtes muusikaga. Maailm on suur ja lai; nii palju head muusikat on loonud inimesed, kes pole läbinud klassikalise muusikaõppe kadalippu. Nii ürgset, nii võimsat, nii ilusat muusikat. Selline muusika lummab mind väga ja toidab seda allikat, mis aitab ka klassikalises muusikas värske olla.

Sinu teine suur kiring on film.

Mul on täielik filmihullus, aga *mainstream*-filmid mind siiski ei huvita. Millalgi hakkasin avastama, kui palju tehakse väga häid, sügavasisulisi filme väikese raha eest. Oli aeg, mil ma vaatsin igal õhtul ühe filmi! Olen neid võtnud temaatiliselt ette, näiteks ühel nädalal austraalia apokalüptilised filmid, järgmisel nädalal õudusfilmid jne. Ma vajan karmi kogemust, et film (ja kunst üldse) raputaks mind läbi. Üks minu suuri jumalusi on Lars von Trier, tema kunst on nii sügav. Just tema filmid tekitasid minus huvi filmitegemise protsessi vastu. Viimasel ajal olen hakanud filme vaatama mitte ainult kunstinaudingu saamiseks, vaid jälgin ka, kuidas need on tehtud. Vaatan sama filmi mitu korda, mind huvitab kaadritagune maailm. See on minu salakiring ning ma ei välista, et võiksin kunagi hakata sel alal tegutsema.

On sul unistusi, mida loodad tulevikult?

Ma ei unista enam; võtan tänulikult vastu kõik, mis elu toob. Kui saan midagi muuta, siis proovin seda teha. Ma soovin, et oleks rohkem muusikuid, kes julgeksid anduda muusikale. Ainult see saab päästa, see on elueliksiir. Ehedus kipub kahjuks ära kaduma. Liiga palju on minu meelest selliseid muusikuid, kes teevad muusikat vaid kui palgatööd; et kui teeks rohkem, siis ka teeniks rohkem. Kui keegi võtab muusikat väga tõsiselt, siis vaadatakse tema peale viltu, suhtutakse lausa ironiaga. Olen seda kogenud ning see kurvastab mind.

Mis on sulle muusiku juures kõige tähtsam? Milline on kontsert, mis meeldib ja interpreet, kes kütkestab?

Ütlen otse – mulle meeldib muusik, kes ei sea ennast muusikast kõrgemale. See on esimene tingimus, esimene kriteerium. Ja selle kuuleb kohe ära, mina küll kuulen. Sel juhul tasub enamasti edasi kuulata, sellisel musitseerimisel on mõtet.

Sind on nimetatud Eesti Martha Argerichiks. Kas ja kui palju ta sulle meeldib? On sul lemmikuid või eeskujusid pianistide või ka teiste muusikute seas?

Muidugi mulle meeldib Argerich! Aga ma ei tea, kust selline võrdlus on tulnud, ma ise ei tunne meie vahel väga suurt sarnasust. Muidugi tore, kui sellise pianistiga võrreldakse. Mulle väga meeldib tema pulbitsev energia, suur energiasööst. On ka teisi pianiste, kes väga meeldivad, aga suurimad lemmikud on kahjuks juba siit ilmast lahkunud. Mind kõige rohkem liigutanud pianist on Vladimir Horowitz. Kõik, mida ta tegi, oli nii südamlilik, nii eriline. Teine muusik, keda jumaldan, on hispaania pianist Alicia de Larrocha. Ta kunst oli väga filigraanne, aga temas oli minu meelest ka mingi terasjõud, mis väljendus puudutuses, energia kontsentratsioonis. Ta mängis lummutavalt nii hispaania muusikat kui ka klassikuid, näiteks Bachi ja Chopini. Ta on ehe näide sellest, et nüanssides võib olla palju tugevam energia kui detsibellides. Jätkuvalt kütkestab mind Valeri Gergijev, ta on suur kunstnik, üks vähestest, kes on väga "kohal". Mul on olnud au viibida tema kontsertidel – nendes on meeletu energia! Kõik, mis ta teeb, on nii eepiline! Mulle meeldib väga noor vene pianist Aleksandr Lubjantsev, usun, et temast võib tulevikus veel palju kuulda. Temas on ürgset tahet, teda ei huvita, mis temast arvatakse, ta käib oma teed. Üks minu eredamaid kontserte oli kuulda teda mängimas 2007. aastal Tšaikovski-nimelisel konkursil, kus ta sai laureaadiks.

Kes või mis on sind elus kõige rohkem mõjutanud?

Neid on palju olnud, aga üheks minu elu kõige olulisemaks inimeseks on Maarit Saarmäe. Ta on nii tark ja vaimne inimene, palju lugenud ja laia silmaringiga, olen temalt hästi palju head saanud; ta on alati olnud mulle nagu pereliige, nagu õe eest. Ta oskab näha asju sellise nurga alt, et see aitab mind rasketel hetkedel, kui olen ummikus. Maarit on minu esimene ja kõige kauasem sõber, meid pandi esimeses klassis kokku istuma. Mäletan, kooli esimesel nädalal läksime ühel vahetunnil koos tahvleid pesema ja meil oli nii lõbus, et me unustasime endid ja kaks tundi läks mööda! Sellest päevast alates oleme lahutamatud. Maarit olevat siis kodus oma emale

Ivanovka, Rahmaninovi
mõis-museum.
FOTOD ERAKOGUST

öelnud, et teda pandi kokku istuma ühe suure ja lõbusa tüdrukuga, kes hästi palju naerab! Meil on väga tugev vaimne side ja me aksepteerime teineteist alati. Ma tean, et paljudel pole sellist sõpra elus, ning pean ennast seetõttu väga õnnelikuks inimeseks. Me oleme kindlasti eelmistes eludes koos olnud ning usun, et side meie vahel ei katke ka edaspidi.

Töötad kaheksandat aastat EMTAs õppejõuna. Su silmad lähevad alati eriliselt särama, kui oma õpilastest räägid. Mis sulle õpetamise juures meeldib, mis motiveerib?

Jällegi energiavahetus, läbi muusika. Õpetamine on minu jaoks üks huvitavamaid asju üldse, see toob mõnikord lausa kananaha ihule, kui näen, et keegi pääseb “kanalile” ligi. On nii suur rõõm, kui see sünnib koostöös! Tunnen suurt vastutust muusika ees, mul pole ükskõik. Ma tean, et aeg on muutunud, et aeg on raha, aga see pole minu meelest õige lähene mine muusikale ja nii ei saa ka tulemusi. Minu eesmärk on jõuda teoste tuumani, mitte see, et tund oleks tehtud. Räägin seda muide ka oma üldklaveriõpilastele, sest muusika on muusika. Lihtsalt mõnikord on ülesanded suuremad, mõnikord väiksemad.

Muusika on nii suur maagia – kui käitud muusikaga ükskõikselt, on tulemus kohutav. Võimalik, et see on nüüd hästi poeetiline või romantiline nägemus, aga minu jaoks on muusika kõrgem energia. Me peaksime tõusma muusika kõrgusele, mitte madaldama muusikat enda tasemele! Interpreedil on väga suur vastutus ja minu esmane ülesanne ongi õpilasele lahti seletada, mida ta klaveri taga üldse teeb. Kriis klassikalises muusikas ongi minu meelest praegu seetõttu, et muusikategemine on õigelt rajas ja eesmärgist kõrvale kaldunud. Interpret ei ole muusikas kohal. Asi võib olla üliprofessionaalne, üliefektne, aga see ei muuda maailma, kuigi just seda peaks muusika tegema.

Mis on sinu arvates kõige rohkem praeguste tudengite elus teistmoodi võrreldes selle ajaga, kui ise veel õpilane olid? Kas ja kuivõrd nad muusikat teistmoodi kuulevad ja tajuvad?

Inimestel on tänapäeval palju kiirem elu ja vähem aega ning

Kas teadsite, et...

- Age käib jooksmas viis-kuus korda nädalas ja vähemalt kolmveerand tundi järjest. Kindlasti kuulab ta samal ajal muusikat, aga mitte mingit rütmimuusikat, mis aitaks joosta, vaid pigem midagi meditatiivset. Näiteks Sigur Rósi.
- Agele pole mõtet maiustusi kinkida, sest ta ei söö toitu, mis sisaldab suhkrut ja nisujahu. Küll aga armastab ta väga õunu!
- Ehkki Age on õpetanud üsna lühikest aega, on tema õpilased olnud väga edukad. Anastassia Tšizova saavutas hiljuti Itaalias rahvusvahelisel konkursil II auhinna, Kirill Lissijenko sai akadeemiasese konkursi tulemusena võimaluse esineda EMTA orkestriga, Talvi Hunt on edukas Šveitsis, Leila Röömel töötab ERSOs jne.

olen märganud, et noored ei tegele enam lihtsalt niisama muusitseerimisega, oma lõbuks ja rõõmuks mängimisega. See on vist suurim erinevus. Ometi on see minu meelest väga vajalik, et tekiks suur armastus, kirg ja ekstaas muusika vastu. Nooremana mängisin oma rõõmuks hästi palju, vaimustunult ja ennastunustavalt, hommikust õhtuni! Olin tohutu fänn! (Naerab.) Aga ega ma polnud ju mingi erand. Mängisin kooli ajal palju kuulsaid lugusid läbi, mis olid siis “korralikuks” esitamiseks veel liiga rasked, aga need jäid mulle pähe. On suur vahe, kas oled muusikat palju kuulanud või oma sõrmedega läbi mänginud; ise “kätpidi” muusika sees olles tunnetad ju asja hoopis teistmoodi. Ja mängida saab ju kõike, klaveriseadeid on sümfoniatest, ooperitest; mängida saab ka kahekesi. Ma mäletan hästi, kui hea sõbranna Jelena Golubiga (kes oli ka väga fanaatiline!) mängisime tihti neljal käel – siiani on näiteks meeles tunne, kui mängisime lehest läbi Bachi “Fuugakunsti”. See oli täiesti ekstaatiline kogemus! Kui hakkasin keskkooli lõpus Rahmaninovi Kolmanda kontserdi teist ja kolmandat osa mängima, õppisin selle pähe kahe päevaga! Seda ei usuta, aga nii see oli. See oli jällegi ekstaas – harjutasin päevad läbi, sain kohe ühenduse selle muusikaga. See on nii võimas tunne, et unustad isegi süüa, sinu jaoks pole midagi muud olemas, sa lihtsalt ahmid seda muusikat. Tänapäeval vist enam midagi sellist pole võimalik, pole aega ega võimalusi. Sellest on kahju.

Kas klassikalise muusika kontserdid jäävad kestma?

Ikka jäävad. Ma arvan, et nad saavad mingiks ajaks “muuseumi” tähenduse, aga inimesed ei saa ilma klassikata hakkama ning avastavad selle taas. Klassikaline muusika koorib inimhinge paljaks ja inimestel on seda kogemust vaja. Minu meelest liigutavad vähesed asjad inimhinge nii palju. Loodan, et tase klassikalise muusika maailmas nii alla ei käi, et oleks pärast liiga raske kõike jälle uuesti üles ehitada. Mina isiklikult tunnen väga suurt vastutust, et kõike olemasolevat head ja ilusat hoida.

Suur tänu sulle ning edu ja jõudu selleks!

Aitäh!

Sõprade ja tuttavate mõtteid Agest

Sten

Lassmann:

Kivimäel muusikakeskkooli harjutushoones, kuulsas B-majas on võrdlemisi niigelad akustilised tingimused. Kunagi möödunud sajandi lõpul kaikus terve maja Rahmaninovi Kolmandast klaverikontserdist – Age valmistus orkestriga esinema. Kõik õpetajad ja õpilased ühes temaga; ühtne kölaruum oli eriti selgelt tajutav kulminatsioonikohtades. Age mäng kõlas jõuliselt ja mastaapselt, tekitas aupaklikkust.

Raun Juurikas:

Klassikaliseks muusikuks kasvamine on ekstreemne nähtus. Tuleb uskuda traditsioonilisse õhtumaa kõrgkultuuri, mille

areng on tegelikult peatunud ja konserveerub interpretatsioonikunstis. Selle reeglistik on fundamentaalselt erinev triviaalsusele panustavast massimuusikast. Klassikalise interpreedi eneseõigustus praeguse arengule rõhuva ühiskonna valguses on ebamuusikaalse nüüdisheli esitamine uue klassikalise muusika sildi all.

Leian, et Age on selle kadalipu läbinud minimaalsete kahjustustega. Tal ei ole tekkinud komplekse kammitsemata muusika suhtes ja ta oskab negatiivse energia jäägi endast välja tõrjuda. Age kuulab ohtralt alternatiivmuusikat. Selles sektoris ei ole klassika pimeusklikkust, tööstusmuusika labasust ja nüüdisheli destruktiivsust. Agel on siiras kirm selle maailma vastu. Usun, et see valik peegeldab Age kivistumata hinge, avatust ja inimlikkust.

Unustan tihti, et Age on mu õde, sest ta on mõtleja ja uuriva loomuga ja avastan end dialoogis sõltumatu ja hea sõbraga. Ta otsib tõde ridade va-

helt. Meil on kombeks isa juures saunas käia ja seal pikalt vestelda viimastest avastustest muusikas, eksistentist ja muust. Agel oli elus pikk periood, kui ta ei avaldanud või tal ei olnud selliseid mõtteid, vaid ta harjutas klaverit pimesi ja jõuga. Siis me eriti palju ei osanud suhelda, ja sellele eelneski juba lapsepõlv, kus me mõistagi mängisime. Tekib tunne, et mängime Agega jälle, meie mängud on lihtsalt mõtetesse kolinud.

Ralf Taal:

Imetlen Age juures tema pühendumust keeruliste kontserdikavade ettevalmistamisel. Näiteks õpib ta hispaania

muusikat, mille juures ainuüksi nooditeksti omandamine ja päheõppimine on väga pikaajaline ja vaeva nõudev. Ent paljud inimesed kontserdil, sh ka muusikud ja isegi pianistid, ei saa ilmselt enamasti aru, kui tohutut tööd see on nõudnud. See näitab väga selgelt, et Age jaoks pole välisel tähtsust – tähelepanu, edu ja kiitust saaks ju palju vähesemaga.

Kai Rataspepp:

Age on meie põlvkonna muusikute ringis unikaalne nähtus, esmaajoones oma raugematu fanatismi ja täieliku

pühendumuse poolest. Mulle on jäänud mulje, et ta endale puhkuseperioode või lihtsalt laisklemist naljalt ei luba, ikka on tal mingid uued pianistlikud eesmärgid ja kavatsused ning ta viib neid ellu mingi erilise sihikindluse ja keskendumisega. Samuti võtab ta tõsiselt hinge kõike seda, mis meid ümbritsevas elus toimub, ja ta on üsna otsekohese ja vajadusel kriitilise ütlemisega. Tunnen teda aastaid

kolleegina ja minu meelest see joon käib ka tema pedagoogitööga kaasas – ta on väga põhjalik, tõenäoliselt nõudlik ja suure kontsentratsiooniga õpetaja. Samal ajal on Age inimesena väga võluv ja positiivne, siiras ja soe, ning oma õpilastega on tal märgatavalt hea kontakt. Muidugi ei saa jätta märkimata, et Agega on ka lihtsalt tore suhelda. Nii mõnigi kord on meie eksamiarutelud veninud märkamatuks õige pikaks ning üliõpilased on ukse taga pidanud oma saatust murelikult päris kaua ootama.

Saale Kareda:

Age on oma teravintensiivse karisma, süvenemistahte ja põhjani läbitunnetamise võime poolest minu jaoks üks

praeguse Eesti võimsamaid soliste. Inimesena on ta jäägitult aus, ehe ja sellise läbinägemisvõimega, mis on praeguses orwellilikus ühiskonnas võrdlemisi haruldane. Age on oma olemuselt kartmatu, hämmastava – lausa vulkaanilise – sisemise jõuga ning ilusa hingegea inimene!

Ann Reimann:

Age on üks siiramaid inimesi, keda ma tean. Ta ei keeruta, ütleb otse nii nagu asjad on. Ja siis juhtub

Agega tihti peale igasugu tragikoomilisi asju. Näiteks käis ta kunagi kooli ajal Tšehhis konkursil. Siis olid tal veel eriti paksud juuksed ja võibolla ka keemilised lokid. Igal juhul vahetult enne lavale minekut soengule veel viimast lihvi andes jäi tema paksudesse juustesse juuksehari nii korralikult kinni, et ei jäänud muud üle kui hari kuklas lavale minna. Teise voo ruu ta seal igatahes sai.

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Christopher Hogwood.
FOTO INTERNETIST

Christopher Hogwood (1941–2014)

24. septembril suri 73-aastaselt inglise tunnustatud dirigent ja klavessiinimängija Christopher Hogwood. 1973. aastal alustas ta koos kollektiiviga The Academy of Ancient Music Mozarti sümfooniae salvestamist ning võitis sellega Gramophone'i auhinna. See salvestus muutis ka oluliselt arusaamu ajalooliselt informeeritud esitustraditsioonist. Hogwood rajas 1967. aastal ka ansambli Early Music Consort. Ajakirjale Gramophone 2002. aastal antud intervjuus nimetas Hogwood end just Händeli ja Haydni interpreediks, aga tema muusikaarmastus sai alguse hoopis varasemal ajal elanud heliloojate loomingust. Koos David Munrow'ga uuris ja õppis ta tundma keskaja muusikat. Lisaks dirigeerimisele ja klavessiinimängule kirjutab Hogwood ka artikleid ning tegeles muusikateadusega. Ta redigeeris John Dowlandi ja Felix Mendelssohni teoseid ning oli veel hiljuti Carl Philipp Emanuel Bach'i kogutud teoste vastutav väljaandja.

Arvo Pärtile anti üle Praemium Imperiale

Jaapani Kunstiühing andis 15. oktoobril üle kultuuripreemiad Praemium Imperiale tänavuste laureaatidele, teiste hulgas ka Arvo Pärtile. Seda preemiat loetakse kultuurivaldkonnas samaväärseks Nobeli preemiaga. Kunstiühingu aupatroom on Jaapani prints Hitachi, kes preemia Pärtile ka isiklikult üle andis. Igal aastal valitakse välja viis laureaati maalikunsti, skulptuuri, arhitektuuri, muusika ning teatri/filmi valdkonnast. Arvo Pärt on esimene eestlane, kes selle preemia on pälvinud. Lisaks Pärtile olid preemiasaajateks veel Ameerika tipparhitekt Steven Holl, prantsuse maalikunstnik Martial Raysse, itaalia skulptor Giuseppe Penone ja Lõuna-Aafrika lavastaja Athol Fugard. Auhinnatsereemonial lausus Arvo Pärt oma tänukõnes: “Kui au omistatakse inimesele, ei ole see sugugi kerge koorem. Kõigepealt, au nõuab meilt kainust. Jah, pea ei tohi hakata ringi käima. Au saaja jääb alatiseks vastutajaks selle anni eest. Võiks öelda, et see on väljakutse kogu edaspidiseks eluks. Ta kutsub sind kor-

rale. Lõpuks tahaksin ütelda, et päris au peab jääma Praemium Imperialele endale. Meile, kunstnikele, on kingitud võimalus olla selle preemia au valguses, sest see preemia, mis embab kõiki autasustatud, on nagu ühe suure pere isa või ema. Meie kõik aga pojad ja tütreid.”

Birgit Nilssoni preemia pälvivad Viini Filharmoonikud

8. oktoobril anti Stockholmis Viini Filharmoonikutele üle Birgit Nilssoni preemia. Preemia suurus on miljon USA dollarit. Orkester plaanib auhinna- raha kasutada oma arhiivisalvestuste digitaliseerimiseks. Nilssoni preemia sai esmakordselt Plácido Domingo 2009. aastal ning 2011. aastal määrati see dirigent Riccardo Mutile. Birgit Nilsson oli maailmakuulus rootsi dramaatiline sopran, kelle lavakarjäär kestis ligi nelikümmend aastat. Aastaid enne surma valis ta välja kümnekond muusikut ja kollektiivi, kellele see tunnustus pärast tema surma määratakse. Omanimelise preemiaga soovis Birgit Nilsson tänada klassikalise muusika arenguks kõige suurema panuse andnud muusikuid. Birgit Nilsson sündis 1918. aastal väikeses Rootsi külas. Kahekümne kolme aastaselt astus ta vastu vanemate tahtmist Stockholmi Muusikaakadeemiasse, siirdudes sealt peagi Kuninglikku Ooperikooli, mille lõpetas 1946. aastal. Kolmteist aastat hiljem debüteeris Nilsson Metropolitan Operas Isoldena Wagneri “Tristanis ja Isoldes”. Sellest alates sai temast üks tuntumaid dramaatilisi sopraneid Wagneri ooperites. Nilssonil oli põhimõte, et iga ettekanne on publiku jaoks esiettekanne, aga ükski laulja pole ooperilaval ükski. Viini Filharmoonikutega tegi Nilsson 28 aasta jooksul 234 etendust, rohkem kui ühegi teise orkestriga, välja arvatud Stockholm Kuningliku Ooperi orkester. Nilsson imetles Viini Filharmoonikute võimet hingata lauljatega ühes rütmis. Preemia andis Viini Filharmoonikutele üle Rootsi kuningas Carl XVI Gustaf.

Amsterdami Concertgebouw' uus peadirigent Daniele Gatti.
FOTO CONCERTGEBOUW

Amsterdami Concertgebouw' peadirigendiks saab Daniele Gatti

Amsterdami Concertgebouw uueks peadirigendiks saab alates 2016. aastast, itaallane Daniele Gatti. Orkester, mis aastal 2008 tunnistati maailma parimaks sümfooniaorkestriks, on dirigente oma pika ajaloo jooksul suhteliselt vähe vahetanud. Daniele Gattist saab orkestri seitsmes peadirigent, kuigi orkester alustas oma tegevust juba 1888. aastal ehk 126 aastat tagasi.

Amsterdami Concertgebouw' peadirigendid on läbi aegade olnud näiteks Willem Kes, Willem Mengelberg, Eduard van Beinum, Bernard Haitink, Riccardo Chailly ja viimati lätlasest maestro Mariss Jansons, kes asus sellesse ametisse 2004. aastal. Daniel Gatti oli esimest korda Amsterdami Kuningliku Kontserdimaja orkestri ees samuti 2004. aastal ning sellest ajast alates on ta viimase kümne aasta jooksul orkestrit külalisdirigendina regulaarselt juhitanud. Viimati juhatas ta selle aasta juunis Verdi "Falstaffi". Järgmised ülesastumised Amsterdami orkestriga on Gattil novembris, kui kavas on Mahleri Kuues sümfoonia. Varem on Daniele Gatti olnud Zürichi Ooperi ja Kuningliku Filharmooniaorkestri (Royal Philharmonic Orchestra) peadirigent ning hetkel on ta ka Prantsuse Rahvusorkestri peadirigent.

Ungarist avastati Mozarti käsikiri

Hiljuti avastati ühest Ungari raamatukogust Mozarti Klaverisonaadi A-duur K 331 originaalkäsikiri. See kuulus sonaat koos "Türgi marsiga" on kirjutatud tõenäoliselt 1783. aastal, arvatavasti Viinis või Salzburgis. Teadlased olid kindlad, et originaalkäsikiri peaks alles olema, aga selle asukoht oli senini teadmata. Käsikirja avastajaks oli ungari muusikateadlane Balázs Mikusi, kes viimastel aastatel töötas läbi kõik raamatukogu tundmatud noodid ja käsikirjad. Selle sonaadi käsikirjast oli varem leitud vaid viimane lehekülg, mida hoiti Salzburgis. 26. septembril esitas sonaati originaalkäsikirjast ungari pianist ja dirigent Zoltán Kocsis. Teos kõlab harjumuspäraselt, kuigi originaalkäsikirjas on mõned rütmilised erinevused ja üksikud noodid on pisut teistsugused kui praeguseks ollakse harjunud kuulma ja mängima.

Paavo Järvist valmib film "Maestro"

Paavo Järvist on valmimas uus film nimega "Maestro". Film tungib klassikalise muusika sügavustesse ja püüab selgitada, milline võiks olla lähiajal klassikalise muusika tulevik. Filmi meeskond jälgis kahe aasta jooksul dirigent Paavo Järvi tegemisi. Filmis näidatakse ka mit-

meid tunnustatud soliste, kellega Paavo Järvi sagedasti koos esineb: Joshua Belli, Lang Langi, Hilary Hahni ja Pekka Kuusistot. Filmile on püütud ärevad hetked enne esinemisi ning linateos peegeldab dirigendi elu, kes annab üle saja kontserdi aastas. Paavo Järvi ütleb filmis, et ei tea ühtegi teist asja, mis oleks sama mõjuvõimas kui muusika. Kui muusikasse õnnestub armuda, pole edasises elus enam ühtegi igavat päeva. Filmi loojate eesmärgiks on, et film kõnetaks võimalikult laia vaatajaskonda. Samas kogub meeskond hooandja ehk Kickstarteri kampaanias raha, et filmi oleks võimalik näidata rohkemale publikule. Paavo Järvi muusikaelu peegeldav film "Maestro" peaks esilinastuma tuleva aasta 10. jaanuaril.

Uued ideed konkursside hindamisel

Dirigent Fabio Luisi, kes on järgmisel aastal rahvusvahelise Paganini-nimelise viiuldajate konkursi juht, otsustas, et koostab seekord žürii prominentsete viiulimängijateta. Žüriisse kaasab ta määndžerid, orkestridirektorid, agendid ja ajakirjanikud, et konkursivõitjad saaksid tõeliselt oma karjääri edendada. Sellega soovib Luisi vältida olukordi, kus kuuest finalistist neli on žüriisse palgatud õpetajate õpilased, nagu juhtus viimati Indianapolise konkursil.

Majanduskriis METis

Viimasel aastal on palju juttu olnud New Yorgi Metropolitan Opera finantsprobleemidest. Ooperimaja direktor Peter Gelb soovis töötajate palkadelt kokku hoida ja selle vastu protestiti tugevasti. Samal ajal aga kulutati mõne lahvastuse üksikute dekoratsioonide peale ligi 160 000 dollarit, mis on selge raiskamine. Õhus oli oht, et ooperiteater peab alanud hooaja ära jätma. Nüüd on aga jõutud kokkulepeteni ja edasine finantsplaan on selgunud. METi eelarvet tuleb nüüd kärpida ligikaudu 11 miljonit dollarit ja Gelbi tegevust hakkavad jälgima finantsanalüütikud. Näiteks eelmise majandusaasta eelarve METis oli 327 miljonit dollarit. Seoses rahapuudusega koondas Gelb hiljuti 22 administratiivtöötajat. Kokkuvõttes püütakse saavutada nii dekoratsioonide kui ka muusikute harjutamistundide pealt.

Peter Gelb loodab, et 11 miljoni dollari kokkuhoid ei paista välja publikule ja METis on ka edaspidi kõik kõrgel tasemel.

Rooma ooperimaja vallandas koori ja orkestri

Rooma ooperimaja vallandas ooperimaja juures tegutseva koori ja orkestri, kokku 182 muusikut. Muusikutele pakuti püsilepingute asemel vabakutselise staatust, millega ooperimaja loodab aastaks kokku hoida 3,4 miljonit eurot praeguse 12,5 miljonilise aastaelarve juures. See oli ooperi määndžeri Carlo Fuortese sõnul raske otsus, sest alternatiiv oleks olnud terve ooperimaja sulgemine. Itaalia kultuuriväärtuste ministri Dario Franceschini sõnul oli see väga valulik ent vältimatu samm. Massimo Cestaro muusikute ametiühingust leidis aga, et selliste vahenditega püütakse likvideerida Itaalia üht suurimat ja väärtuslikumat kultuurilist institutsiooni. Rooma ooperimaja Itaalias, kel on tulnud koor ja orkester vallandada. Ooperimaja segadused kulmineerusid septembris, mil sealt lahkus halva majandamise tõttu peadirigent Riccardo Muti. Terve suve segasid Rooma ooperimajas etenduste andmist ka lärmakad streigid, töötajad protestisid oma lepingute vastu. Ooperimaja kaotas eelmisel aastal ligi

13 miljonit eurot ning suvised streigid tekitasid kahju 300 000 euro ulatuses. Rooma ooperimaja ajalugu ulatub aastasse 1880, viimastel aastatel on seal toimunud pidevad streigid. Vähenenud külastatavuse ja suurenevate kulude tõttu on ooperimaja praeguseks umbes 40 miljoni euroga võlgades. Itaalia ooperites on praegu üldse rahutud ajad ning lisaks Riccardo Mutile on oma ametikohtadelt lahkunud veel kolm peadiregenti. Gianandrea Noseda lõpetas oma tegevuse Torino ooperis, Nicola Luisotti teatas lahkumisest Napoli San Carlo teatrist ning noor 30-aastane dirigent Daniele Rustioni lahkub Bari Teatro Petruzzellist tuleva aasta jaanuaris. Teatro Petruzzelli on Itaalia suuruselt neljas ooperimaja.

Muusika on ameeriklaste seas endiselt populaarne

Nielsen muusikauuring selgitas välja, et ameeriklaste seas on muusika populaarsuselt esimene meelelahutusvaldkond. Uuring nimega "Muusika 360 kraadi" on juba kolmas omalaadne. 93 protsenti ameeriklastest kuulab muusikat rohkem kui 25 tundi nädalas. Eelmisel aastal oli see protsent 75, edestades kahe protsendiga telerivaatamist. Kõige enam kuulati muusikat raadiost, seejärel arvutist ja nutitelefoni.

VARIA

George Gershwinile kuulunud klaver leidis uue kodu. 1933. aastast pärit Steinway&Sons kontsertklaver renoveeriti ja selle uueks asupaigaks on Michigani muusika-, teatri- ja tantsukool, millega Gershwinite perekonnal olid tihedad sidemed. 10. oktoobri kontserdil esitati sellel ka Gershwini kuulsad teosed Rhapsody in Blue ja Kolm prelüüdi.

Moskvas korraldatud pillimeistrite konkursil selgus, et maailma parim viulimeister on Koreast pärit **Sung Hee Hong**, kes töötab Cremonas asuvas Stradivari kolledžis. Moskvast pärit **Maria Strelnikova** ja Tokyos tegutsev **Andreas Preuss** pälvisid viiuldajate kategoorias ning parimaks tšellomeistriks tunnistati Hamburgis töötav **Eduard Schwen**. Parima poognameistri tiitli pälvis tšehh **Luboš Odlas**.

Katowices avati hiljuti 1800 istekohaga **uhhius kontserdisaal**, mis saab Poola Raadio sümfooniaorkestri kodusaaliks. Avakontserti juhatas **Alexander Liebreich**, soleeris **Krystian Zimerman** ning kavas oli ka muusikat Poola heliloojatelt Pendereckilt, Kilarilt ja Góreckilt.

Septembris ilmus plaadifirmalt Warner Classics 69 CD-st koosnev kogumik, millel kõlavad **Maria Callase restaureeritud salvestused**: 26 ooperit ja 13 soolokontserti, mis on jäädvustatud aastatel 1949–1969. Restaureerijaks oli Bowers&Wilkins Society of Sound. Restaureerides ei muudetud tämbreid ega akustikat, eemaldati ainult tehnilised vead ja taustahelid, nagu näiteks mootorratta või rongide salvestustele jäänud müra.

SÜGISULG 2014

Pärnu linna ja maakonna solistide konkursi FINAALKONTSERDID

21. november kell 18.00
Pärnu Kontserdimaja
(10 –19aastased)

23. november kell 12.00
Teater Endla Küün

www.parnukontsert.ee

EUROPE JAZZ MEDIA SOOVITAB

NOVEMBER 2014

Igakaises kuulamissoovituste rubriigis osaleb seekord kaksteist väljaannet. Loetelu koosneb uutest plaatidest, mis on kõitnud gruppi kuuluvate ajakirjanike tähelepanu. Tulemus ei väljenda plaadi müügitulemusi.

Vaata lisa europejazzmedia.net

Lars Mossefinn, Dag & Tid:

Karl Seglem,
“Som spor”.
(NORCD)

Christine Stephan, JAZZTHETIK:

Bill Frisell,
“Guitar in the
Space Age”.
(Sony/Okeh)

Luca Vitali, Giornale della Musica:

**Battaglia /
Rabbia / Aarset,**
“In Memoriam”.
(Medulla Edizioni)

Axel Stinshoff, Jazz thing:

Tim Allhoff Trio,
“Kid Icarus”.
(Care)

Paweł Brodowski, Jazz Forum:

**Marcin
Wasilewski
Trio with
Joakim Milder,**
“Spark of Life”.
(ECM)

Jon Newey, Jazzwise:

**Dominic J
Marshall Trio,**
“Spirit Speech”.
(OriginRecords)

Henning Bolte, Jazzism:

**Gideon van
Gelder,**
“Lighthouse”.
(Rosen Records)

Madli-Liis Parts, Muusika:

Heliotroop,
“Ennemuistse ja-
hipüssi kuul”.
(Avarus)

Anna Filipieva, Jazz. Ru:

**Oleg Kireyev,
Evgeny
Grechishev,**
“Summertime”.
(ArtBeat)

Lars Grip & Patrik Sandberg, Orkester Journalen:

Iiro Rantala,
“Anyone With A
Heart”.
(Act)

Cim Meyer, Jazz Special (Taani):

**Sara Serpa &
André Matos,**
“Primavera”.
(Inner Circle Music)

Jan Granlie, Salt Peanuts:

**The Young
Mothers, “a
motherswork is
never done”.**
(Teklike Records)

KUULAMISSOOVITUS

Robert Jürjendal
kitarrist

Mark Hollis, “Mark Hollis”
(1998)

Mark Hollis on peamiselt tuntud kui üheksakümnendate briti pop-bändi Talk Talk laulja ja laululooja. Ilmselt ainult vähesed teavad tema ainsaks ja viimaseks jäänud sooloalbumit, mille kohta on öeldud, et see on üks vaiksemaid ja intiimsemaid plaate, mis kunagi tehtud. Selle plaadiga lõpetas Hollis täielikult oma muusikuarjääri ning pühendus perele ja laste kasvatamisele. Plaat on kui hüvastijätt muusikaga, äärmiselt avatud, tundliku ning sisemiselt jõulise helikeelega. Siin on valu ja igatsust, siin on tunnet. Kaastegevad kolmteist muusikut justkui hõljuksid Marki katkema kippuva, väreleva hääle ja kareda akustilise kitarrü ümber. Resoneerivad, nüüdimuusikale omased puhkpilliklastrid lisavad oma osa. Väga aus plaat.

otsa kooli 95

barokist rokini

Kontserdid novembris

1. november

kell 16.00

Rakvere gümnaasiumi saal
Suur puhkpilliorkestrite
kontsert

Esinevad Kokkola konservatooriumi ja
Otsa kooli puhkpilliorkestrid

2. november

kell 17.00

Tallinna Lauluväljaku klaassaal
Päikeseloojangu kontsert
"Orkester-Orkester"

Esinevad Kokkola konservatooriumi ja
Otsa kooli puhkpilliorkestrid

10. november

kell 18.00

Tallinna Püha Vaimu kirik
Klassikalise laulu eriala
õpilaste kontsert

13. november

kell 12.30

Tallinna Jaani kirik
"Lõunamuusika"

Esineb Silver Niinemets (trompet)
Klaveril Dede Noodla

19. november

kell 20.00

NYC Piano baar
Rütmimuusika lauljate ja
instrumentalistide kontsert

20. november

kell 19.00

Estonia kontserdisaal
Vähiliidu
heategevuskontsert

27. november

kell 17.00

Eesti Teatri- ja Muusikamuseum
"Muuseumimuusika"
Esinevad solistid ja ansamblid

Mida loob muusikakriitik?

VALENTIN PREDLOGOV

Kellele ja milleks on muusikakriitik vajalik?

Viimasel kümnendil on erinevate kunstialade tuntud tegijad tihti arutlenud teemal “kaasaegne kriitika”, pidades silmas mitte niivõrd konkreetset ala – muusikat, ooperit, teatrit ja kirjandust –, vaid kriitikat üldiselt kui žanrit, mis jälgib sündmusi neis valdkondades. Nad kõik konstateerivad “sõbralikult”, et tänapäeva kriitika on sügavas languses – selles pole kellelgi vähimatki kahtlust! Kriitikute kohta jagub hulganisti teese, alates väitest, et kriitikud on luuserid, kes pole leidnud endale rakendust loojana, näiteks interpreedina oma valdkonnas, lõpetades sellega, et ilma kriitikute abita pole võimalik aru saada, mida loojad teevad. Selge see, et nende kahe äärmuse vahele jääb suur hulk kõikvõimalikke variatsioone, mis väljendavad kriitika kui žanri spetsiifikat ja nüansse nii publiku, kriitikute kui ka kritiseeritavate seisukohalt. On huvitav kuulda, et loojad ise on samuti huvitatud kompetentsest, karmist, aga põhjendatud kriitikast enda aadressil. Väidetakse, et looja on uudishimulik, lugemaks enda kohta midagi originaalset ja isegi kui see on negatiivne, suhtub ta sellesse kui “kõrvaltvaataja pilku”. Nad nendivad, et kriitika on samasugune loominguline valdkond nagu iga teine “temaatiline” sfäär, nagu proosa, poeesia, ooper, muusika, draamakunst, arhitektuur jne, millega seoses saab välja tuua sellised nimed nagu G. B. Shaw, R. Rolland, V. Stassov, N. Dobroljubov jpt, kes on kultuurilukku läinud nii loojate kui kriitikutena.

Nüüdisaegse kriitika kriis pole selles, et sellega tegelevad n-ö ebaõnnestujad, vaid selles, et kriitikaga tegeleb tänapäeval ükskõik kes, eesmärgiga leida endale koht päikese all ja teenida raha. Põhjust, miks see nii on, vaatame hiljem.

Eraldi võib ehk välja tuua kriitika osa, mille raames autorite ja lavastajate häguseid, läbimõtlemata, ebakindlaid ning banaalseid ideid serveeritakse kui

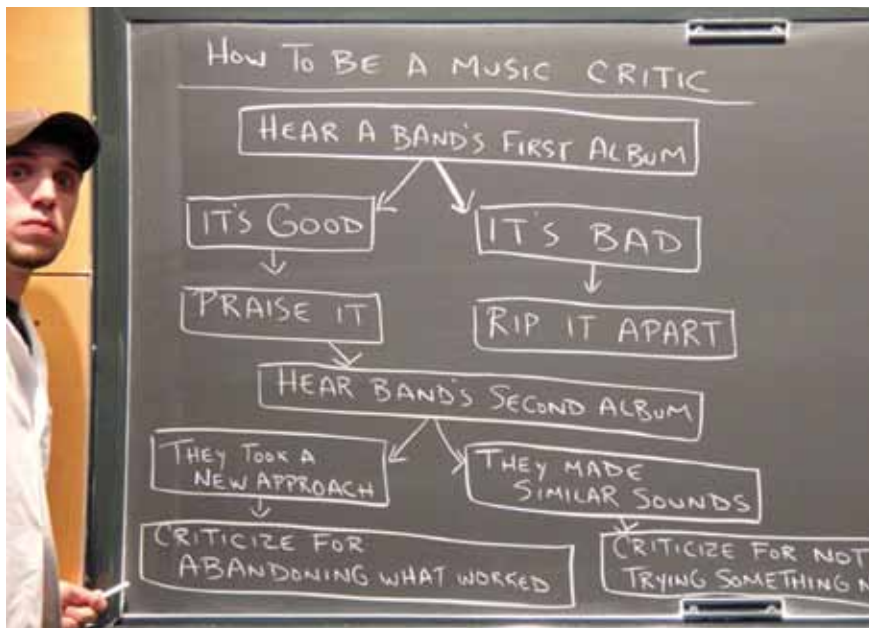

FOTO SURVIVINGTHEWORLD.NET

“filosoofilist sügavust”, mis tavalistele surelikele jääb kättesaamatuks. Mida segasem ja ülekuhjatam on teos, mida arusaamatum tema mõte, seda “intellektuaalsemaks”, isegi “filosoofilisemaks” saab ta kriitika poolt kuulutatud.

Kriitika – kas see on looming?

Olen nõus arvamusega, et kriitika on samuti looming ning selle kvaliteet sõltub asjaolust, kes konkreetselt selle spetsiifilise alaga tegeleb. Mitte iga professionaalne muusik, st helilooja, interpret, organisator pole võimeline olema kriitik. Just sel põhjusel, et tänu oma hõivatusele konkreetsel alal pole ta universaalne, samuti ei pruugi ta hästi vallata sõna, mis on kriitikas oluline. Lisaks puuduvad põh-

jalikud teadmised ja ka aeg nende täiendamiseks. Ainult haritud, laia silmaringiga, äraostmatu, erapooletu, aus enda intellektuaalse südametunnistuse vastu ning vastava ettevalmistusega inimene,

kes orienteerub kunstiloos, kellel on vajalik distants ja kes näeb maailma laiemalt, saab olla tõeline kriitik.

Kriitika peab aitama publikul mõista loojat, näha tema saavutustes midagi sellist, mis isegi loojale endale võib jääda märkamatuks (võibolla tema silmis ka soovimatuks). Aidata leida loojale ja tema

loomingule kohta teiste loojate ning möödunud aegade loominguga sead, leida selle juured ning proovida prognoosida perspektiivi, määrates koordinaadid rahvuslike ja rahvusvaheliste väärtuste

Nüüdisaegse kriitika kriis pole selles, et sellega tegelevad n-ö ebaõnnestujad, vaid selles, et kriitikaga tegeleb tänapäeval ükskõik kes, eesmärgiga leida endale koht päikese all ja teenida raha.

süsteemis – kas pole see väärt eesmärk, mille poole püüelda?

Mida loob muusikakriitik?

Hiljuti katkes ühel artistil kannatus ja ta väitis järgmist: “Erinevalt muusikust EI LOO kriitik mitte kui midagi.” Luban kohe endale vabaduse selle väitega mitte nõustuda. Muusikul ja kriitikul on erinevad ülesanded. Kriitik, nagu ka muusik, loob midagi, aga see “midagi” pole ei muusika ega ettekanne. Kriitik loob MÕISTMIST, ta vaatab konkreetset teost (kui tegu on heliloominguga) või selle ettekannet (kui tegu on interpretatsiooniga) kaasaegses ja ajaloolises kontekstis, tuginedes eelnevate ajastute teadmistele ja kogemustele. Just selles mõttes võib ja peab kriitik olema muusikutest palju märkimisväärsem. Kriitik on vajadusel ajaloolane, analüütik ja kirjanik, kes on võimeline jälgima ja hindama muusikaelu hetkeolukorda. Valdama ajaloolist informatsiooni ja filosoofilisi üldistusi. Loomulikult jutt käib HEAST kriitikust. Minu eelnevad väljautlemised ei kehti konkreetse “halva kriitiku”, vaid elukutse kui sellise kohta.

Kuivõrd heatahtlik ja objektiivne peaks olema kriitik?

Tihti kuuleme, et kriitika on liialt kuri, kõrk, nipsakas, et ta ei tunne kaasa inimestele, kes on oma elu kunsti altarile ohvriks toonud jne. Peamine küsimus seisneb selles, kas kriitiku järelused juurduvad ka reaalsuses. Näiteks, kui kriitik oma heasoovlikkuses kiidab halbu lauljaid ja jätab nende puudused tähelepanuta, siis kuidas mõjub see meie kontserdi- ja ooperielu üldisele arengule? Kehv laulja hõivab kellegi teise koha, võibolla tema pärast ei saa parem laulja rolle ning tal puudub võimalus lavale pääseda – kas sellisel juhul peaks kriitik raiskama oma heatahtlikkust? Minu arvates mitte.

Kriitik peab püüdma objektiivsuse poole, kuid tema kirjutatud tekst peab olema korrektne.

Õigluse huvides olgu märgitud, et internet ja trükimeedia on üle ujutatud keskmisi ja suisa andetuid muusikuid ülistavate arvustustega. Kas tõesti on see parem kui karm kriitika? Keda me petame heatahtlike kriitikute näol – vaid iseennast.

Kas kriitikul on lubatud eksida?

Isegi kõige parem kriitik võib libastuda. Absoluutset garantiid pole olemas. Kriitik võib eksida nimetuse, nimega, moonutada fakti või lipsab sisse kirjaviiga. Nii nagu muusik võib eksida, nii eksib ka kriitik. Tõsi, kriitikuid kutsutakse sageli üles oma sõnade eest avalikult vabandust paluma. Kas muusikud vastutavad oma kunsti, tekstiliste, stiililiste, tehniliste prohmakate ja sageli lihtsalt valde nootide eest? Ei tule meelde, et oleksin sellist asja näinud. Aga haritud publik, temagi saab asjast üsna palju aru ning avaliku arvamuse üldistaja on just kriitik. Kas kriitik nõustub üldise arvamusega või mitte, kas ta väljendab teistest erinevat arvamust, on omaette küsimus.

Kuidas suhtutakse kriitikasse?

Kriitiku elukutse juurde ei sobi liigne ambitsioonikus, ägedus ja enesekindlus, mis on omane kunstnikele, kes kannavad endas spontaanset loominguilist impulssi. Sellega lähevad nad publiku ette ja hiljem – jällegi tänu oma elukutsele – kalduvad nad publiku arvamuse ja kriitika peale ülearu tuliselt reageerima. Ma arvan aga, et kriitikud peaksid püüdma seda neile andestada: artistid lähevad lavale, närvid pingul kui pillikeeled, seega tuleks nende tormakust võtta rahulikult, ka kriitikutel.

Kui kriitikud, kes pingutustele vaatamata ei suuda ehk alati olla täpsed ja hoolikad, ei jälgiks muusikute tegevust, ei kirjutaks neist, arutledes nende õnnestumiste ja läbikukkumiste üle, siis puuduks artistil tegelikult tagasiside näol igasugune tugi. Sel küünilisel ajal, mil me elame, oleks selline käitumine väga hoolimatu. Ajahambale vastu pidanud klassikaline fraas, et mida ka muusikust ei räägitaks, kuidas teda ei kirutaks või kiidetaks, peaasi, et teda ei unustataks, kehtib ka tänapäeval. Ehk siis labasemalt väljendudes, PR peab töötama. Ja see töö, muuseas, kuulub samuti kriitikute valdkonda, kes vajadusel töötavad ajakirjanikena. Seetõttu tuleks kriitikasse suhtuda rahulikult.

Mida peab teadma ja oskama muusikakriitik?

Üldiselt on kõik ühel meelel, et kriitikud on vajalikud ja nad peavad olema professionaalid. Aga mida tähendab olla professionaalne kriitik? Kas tähendab see seda, et kriitik sarnaselt muusikuga, keda ta retsenseerib, peab oskama dirigeerida, laulda, tantsida ja tegema seda mitte vähem virtuoosselt kui nemad?

Milliseid teadmisi, oskusi ja omadusi peab valdama kriitik? Otse loomulikult peab kriitik olema muusikaliselt haritud: tal peab olema noodilugemisoskus, arusaamine partituurist, kahjuks ei tule ka mõne pilli valdamine. Ta peab oskama ära tabada kõrva-

lekaldeid nooditekstist, suutma leida viigu ja neid selgitama. Peale selle tuleb osata orienteeruda erinevate stiilide rägastikus, aru saada ja tunnetada, millised ettekanded on omal kohal, millised mitte. Kõik sõltub piasjadest. Kriitiku kohus on olla kursis kaasaja muusikaelu ja selle tendentsidega, käies kontsertidel ja etendustel, et käia ajaga kaasas. Muusikakriitik on kahtlemata looja, küsimus on vaid konkreetse isiku loomingu mastaabis. Kriitika aluseks on mineviku ja oleviku muusikaline tegevus, tulemuseks aga analüüs, üldistused, süntees ja sellest tulenevad uued mõtted, mida muusik, kelle loomingu kriitik vaatleb, ei osanud võibolla isegi kahtlustada.

Veelgi enam, paljud muusikalised nähtused minevikus eksisteerivad ainult tänu tolle aja kriitikute peegeldustele. Kui poleks olnud kriitikuid, kes fikseerisid ja levitasid oma tekstides hulganisti huvitavaid detaile, siis poleks möödunud aegade esituskunsti kohta üldse võimalik midagi arvata. Muidugi, heliloojate looming on jäänud meiega, kuid kas väärrib üldse mainimist fakt, kui kaugel võib olla interpretatsioon sellest, mida pidas silmas loo autor?

Heliülesvõtete ajastu tegi selles olukorras märkimisväärseid korrektiive. Nüüd võib sukelduda fonodokumentidesse, saada objektiivset informatsiooni, mille põhjal saab arvustada terve sajandi

jao interpretide tegevust. Kuid ka sellisel juhul ei kaota kriitiku töö oma tähtsust, kuna plaat ei suuda täiuslikult edasi anda olulisimat – inimlikke tundeid. Fonogramm on lihtsalt ühe ajastu dokument, mitte tema mõtestatud mõistmine.

Kellest võib saada kriitik?

Keda võib pidada kriitikas “professionaaliks” ja miks kaugeltki mitte iga professionaalne muusik ei suuda täita kriitiku ülesannet? Sõltuvalt küsimusest, millisele auditooriumile kriitik kirjutab, saab formuleerida ka vastuse, kes ta siis võiks olla.

Ennekõike tuleb aga aru saada, et üldjuhul kriitik pole muusik ja ta ei peagi olema. Kriitik on lihtsalt täiesti teine elukutse, kuigi muusik võib täiesti vabalt kriitik olla. Kriitikuks saamist ei õpetata kusaigil. Selleks võib saada vaid inimene, kellel on looduse poolt annet – kes on väljakujunenud isiksus ja kes on süsteemse hariduse, individuaalsete oskuste ja intellektuaalsete pingutuste tulemusena endas ära tundnud oma võimed ja oskab neid realiseerida. Kui kriitik kirjutab professionaalidele, siis on tegu ühe asjaga. Kui ta kirjutab haritud asjaarmastajatele, on teistmoodi. Kui aga kõige laiemale auditooriumile, kelle tase võib olla ettearvamatu, siis on hoopis kolmas asi.

Professionaalidele kirjutades on kriitik kohustatud olema spetsialist selles kitsas valdkonnas, mida ta arvustab, ja see on ühemõtteline. Aga ta pole otseselt kriitik, vaid pigem kirjutav professionaal ehk teisisõnu teoreetik. Poleks paha, kui kriitikul oleks n-ö oma isiklik portfelli tekstidega valitud valdkonna erinevatel teemadel ja teoreetilised tööd, mis teda iseloomustaksid. See pole mingil juhul kohustuslik, aga oleks soovitatav, et ära tabada, kuhu küünib konkreetse kirjutaja intellektuaalne tase. Mulle isiklikult on lähedaseim kriitikute teine kategooria – kirjutamine haritud asjaarmastajatele, kuigi elu näitab, et teoreetilistes töödes asjaarmastajad ülearu hästi ei orienteeru.

Sellegipoolest, teadlik publik, omandanud vähemalt muusikalise hariduse

põhitõed, on just see auditoorium, kellele kriitik, kajastades muusika igapäevast elu, peaks esmajärjekorras orienteeruma. Kriitik ei õpeta kedagi, ta kirjutab oma muljetest, pakub välja kriteeriume, pretendeerides muidugi objektiivsusele – muidu poleks mõtet üldse kirjutama hakatagi.

Kõik loojad on väga tundlik rahvas...
FOTO MEDIA.NPR.ORG

Kes on kohtunikud?

Tõe kriteerium on praktika. Lõppkokkuvõttes kinnitab kriitiku väärtust elu ise. Aga mida see tähendab? Tunnustus on see, kui suur hulk inimesi – publik, spetsialistid, teised kriitikud – tunnustab kriitikust kolleegi väljaõeldut ja võtab suures osas tema hinnangut kui objektiivset reaalsust, kopeerides tema mõtteviisi, literatuurset stiili ning kasutades tema leiutatud kategooriaid. Seega on tunnustus alati omamoodi ühiskondlik kokkulepe üldiste vaadete põhjal.

Aga muusikud ei soovi rikkuda suhteid üksteisega. Minu katsed meelitada kutselisi muusikuid retsenseerima kontserte ja etendusi kukkusid läbi, kuna neil on reegel – oma kolleegidest räägime kas hästi või ei räägi üldse. Nagu kadunukestest.

Tuleb välja, et kutselised muusikud ise annavad kriitika valdkonna üle hari-

tud asjaarmastajatele. Isegi kui professionaal ei esine laval, siis ta töötab kusaigil muusikasfääris ja jääb tsunftiga solidaarseks. Ka kõige vihasemad vaenlased üritavad avalikku üksteise kohta millegi negatiivse lausumist vältida, et mitte ohustada oma karjääri, sidemeid, sõbra- ja töösuhteid. Küll on see maailm kitsas! Selgub, et professionaalid “kohtunikeks” ei sobi, sest nad ei suuda kohut mõista, suudavad üksteist vaid meelitada.

Muidugi on võimalik ka “vaikiv” kriitika, kui kõik professionaalid kellestki või millestki vaikivad, annavad nad sellega asjale negatiivse hinnangu. Tähele panna suudab seda aga vaid kriitik, kes kaldub vaatlustele ja üldistustele. Tekib paradoks: ühest küljest ihaleb muusikute maailm tunnustust ja avalikku hinnangut, teisest küljest ise nad avalikkuse ees vaikivad, kuluaarides aga jutud liiguvad.

Niisiis, kes saavad meil kriitikuiks? Kui heita pilk tänapäeva ajalehe- ja internetikriitikale, siis võib teha esmapilgul üllatava, kuid sügavalt loogilise järelduse: kriitikaga ei tegele professionaalsed muusikud, vaid haritud asjaarmastajad, eksperdid ja muusikakultuuri kirklikud austajad, kelle peamiselt elukutsel ei ole mingit seost muusikaga.

Mis võiks olla selle põhjus? Väga tahaks öelda, et põhjus on muusikuis endis, kuid kui järele mõelda, siis süüdi on teatud sotsiaalse korra traditsioonid. Jah, kriitika, nagu ma alguses mainisin, on tõepoolest sügavas languses, kuid tänasel päeval saab ta oma ülesandega enam-vähem siiski hakkama. Mis tuleb aga edasi, seda näitab aeg.

Internetiväljaandest www.belcanto.ru tõlkinud **Hele-Mai Poobus**

Internetiväljaandest www.belcanto.ru tõlkinud **Hele-Mai Poobus**

Artistid lähevad lavale, närvid pingul kui pillikeeled, seega tuleks nende tormakust võtta rahulikult, ka kriitikutel.

Kümme kohtumist Bill Friselliga

AIN AGAN

kitarrist

Kui räägime ja mõtleme kaasaegsest improviseerivast kitarristist, ei saa üle ega ümber kolmest olulisest muusikust, kes on ka üksteisega koos musitseerinud, kahjuks küll veel mitte kitarritrioonina. Need kolm suurt on John Scofield, Pat Metheny ja Bill Frisell. Kui erinevate *mainstream*-kitarristide kõla on vähem teadlikul kuulajal keeruline eristada, siis nende kolme tippmuusiku helikeel ja isikupärane *sound* on selgelt äratuntav alates esimestest salvestustest.

Äsja Tallinnas esinenud Bill Friselli diskograafia on väga muljetavaldav. Peale sooloplaatide on selles aastakümnete vältel tehtud salvestusi koos suurte muusikutega, kes on omakorda oma loominguuga muusikamaailma mõjutanud. Olles suuremat osa Friselli plaatidest vähemalt korra kuulnud, julgen järgnevalt kronoloogilises järjestuses välja tuua kümme albumit, mis mind tema loomingu on enim mõjutanud. Surusin maha kiusatuse panna kirja panna ainult Friselli erinevad trioalbumid, neid on ainuüksi koostöös nüüdseks siit ilmast lahkunud suurepärase trummimängija Paul Motianiga kaheksateist.

Emil Viklický / Bill Frisell / Kermit Driscoll / Vinton Johnson, "Okno" (Supraphon, 1981). See oli esimene Friselli album, mis mu kätte sattus. Pärast esimesi kitarriheliseid olin täiesti segaduses ja rabatud – niimoodi saab siis ka kitarrimängida!

"In Line" (ECM, 1983). Selle albumi imeilus pala "Throughout" on mind aastaid saatnud, nii lugu kuulates kui ka seda ise kontserdil mängides. See lugu aitab elada.

Bill Frisell / Melvin Gibbs / Ronald Shannon Jackson, "Power Tools" (Antilles, 1987). Võimas, rockilik, va-

bast energiast pulbitsev album. *Live looping* tehnika väga hea näide, kus üle kõige pulbitseb võimas *fuzz*-efektiga kitarr.

Paul Motian, "Monk in Motian" (JMT, 1988). Sügav kummardus Thelonious Monkile. See album, kus Frisell ja Joe Lovano loovad õhulisi struktuure ja imelisi ülemheliseid, viis mind Monkiga jäägitult kokku.

"Where in The World" (Electra Musician, 1991). Sugestiivse, elektrilise kõlaga album, mille juurde tulen ikka tagasi põhjusel, et selline Frisell on mind isiklikult enim puudutanud.

Marc Johnson, "The Sound of Summer Running" (Verve, 1998). See, kuidas Marc Johnson on suutnud panna

kaks kitarrigeeniust (Frisell ja Pat Metheny) koos kõlamaailmu looma, on lihtsalt naerma panevalt teraapiline ja läbinisti positiivne.

"Good Dog, Happy Man" (Nonesuch Records, 1999). Mulle väga oluline album Friselli *americana*-perioodist, kus kompositsioonid on pärit folgi ja bluusi allikatest. Imeilus "Shenandoah" viib alati endaga kaasa.

David Sylvian, "Dead Bees on a Cake" (Virgin, 1999). Frisell osaleb sellel albumil kahjuks küll vaid kahes loos, aga Sylviani ning Friselli koostöös sünnib judinaid tekitav kõlamaailm, mida tahaks üha uuesti kuulata ja tajuda.

"Blues Dream" (Nonesuch, 2001). Sellel albumil avalduvad Friselli huumor, nostalgia ja kurbus, mis pole tema loomingu kunagi puudunud. Siin on nad aga minu kõrva jaoks kuuldamad. Üks ilusamaid kokkusaamisi kitarristide ja puhkpillide vahel.

"History, Mystery" (Nonesuch, 2008). Album, mis mõjub esmasel kuulamisel erakordselt eklektilisena, on parim näide sellest, kuidas Frisell suudab erinevaid värve kokku segades luua suurepärase tervikpildi. See duubelplaat on sage kaaslane minu öistel autosõitudel.

Bill Frisell.
FOTO BOLOGNAJAZZ.COM

Eesti Rahvusmeeskoor 70

Kolmas tagasivaade: RAMi heliloojad

VELLO MÄEOTS

Endine RAMi laulja ja direktor

(Algas Muusikas 2014, nr 8–9)

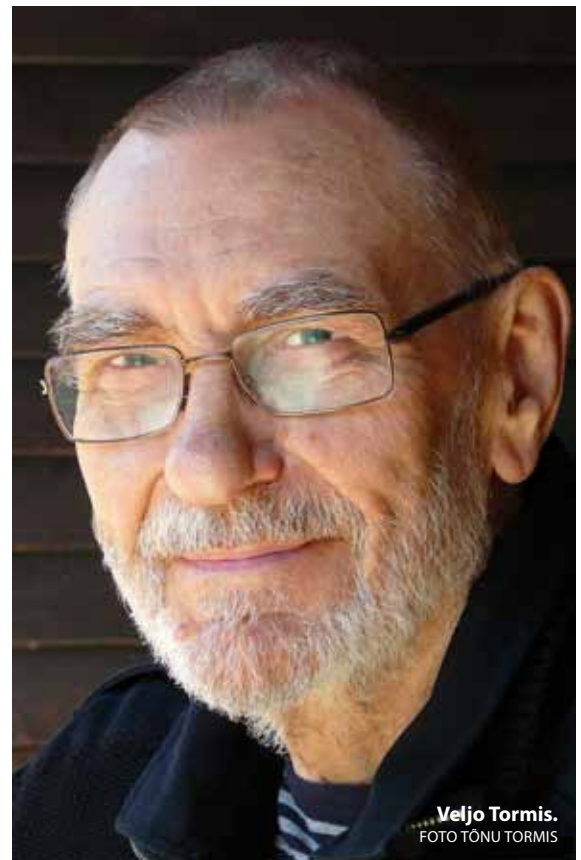
Seda teemat alustades tahaksin kõnelda arvudes. Antagu samas andeks, et selles vallas on võimatu üleliia täpne olla, kuna aastatel 1970–1990 toimunud arvepidamine on olnud lünklik. Mulle ulatasid abikäe RAMi noodikogu valitseja Ene Soots ja helilooja Veljo Tormis, toetusin ka koori 25. ja 60. aastapäevaks ilmunud raamatute kontrollitud andmetele. Nende pingutuste tulemusena julgen välja pakkuda järgmised arvud. RAM on seitsmekümne aasta jooksul laulnud 138 eesti ja 513 välismaa helilooja teoseid. Kokku on RAMi kavades olnud 2116 teost, neist nelikümmend suuremad ja lausa suurteosed meeskoorile ja solisti(de)le koos oreli või orkestriga. RAM on osalenud segakoori koosseisus 63 teose ettekandel. Ja veel – koori noodikogus on hulgaliselt meeskoorile seatud rahvaste laule, umbkaudu kolmekümmelt maalt.

RAMi esimene kontsert 21. jaanuaril 1945 oli pühendatud Aleksander Läte 80. sünnipäevale ja kava koosnes suures osas juubilari meeskoori- ja soololauludest. Ülevahtlikust raamatust “25 aastat Eesti NSV Riikliku Akadeemilist Meeskoori” selgub, et esimese kontserdi kavast jätkas mitu laulu pikka võidukaiku: “Pilvedele” (512 korda), “Kuldrannake” (149), “Malemäng” (138); Mart Saare “Leelo” (430) ja “Hällilaul” (284); Tuudur Vettiku “Kuu” (514). Muuseas, Ernesaksa “Mu isamaa on minu arm” polnud nähtavasti selleks kontserdiks veel meeskoorile seatud, kuigi 1945. aasta kavadesse on see võetud numbri all 22 ja seda esitati kahekümne viie aasta jooksul 514 korda (üldse kokku tõenäoliselt mitu tuhat korda). Mainitud raamatukeses sõnastab Ernesaks oma põhiseisukohad: repertuaar on peegel, milles näeme koori nägu; repertuaar näitab koori sidet rah-

vaga, selle sideme tugevust; repertuaar näitab, kas minevikus loodud väärtused on aukohal ja kas mõeldakse ka homsele; repertuaari najal kasvavad nii koorid, koorijuhid kui ka heliloojad – seega kogu meie muusikakultuur. Kuigi Ernesaksa aeg oli valdavalt rahvusromantika aeg, vaatas ta terava pilguga igasse ilma-kaarde. 25. sünnipäeva raamatu järgi oli koori esimese veerandsaja kavades saja seitsmekümne kaheksa helilooja laule, neist esikümnes Orlando di Lasso “Kaja” (886 korda), Mozarti “Hällilaul” (814), Mart Saare “Lindude laul” (803), Konstantin Türrpu “Meil aiaäärne tänavas” (618), Mihkel Lüdigi “Koit” (598), vene rahvalaul “Õhtukellad” (582), Mihhail Koval “Ilmeni järv” (527), Tuudur Vettiku “Kuu” (514), Gustav Ernesaksa “Mu isamaa on minu arm” (514) ja Aleksander Läte “Pilvedele” (512). Oma artikli lõpuosas küsib Ernesaks otsekuu iseendalt: “Kas me oleme uue poolt ja vana vastu või vana poolt ja uue vastu? Ei kumbagi. Oleme kõige hea poolt.”

Laulude arvu poolest hoiab suveräänselt esikohata Ernesaks ise (93 laulu). Siia mahuvad kaheksaosaline süit “Kuidas kalamehed elavad”, “Näärisosk”, “Hakkame, mehed, mine ma”, “Kutse” jt. Järgmine on Veljo Tormis seitsmekümne kaheksa teosega. Kolmandat kohta ei julge välja anda – kindlasti on see keegi vanema põlve meistritest. Nõukogude

võim ajas taga vennasrahvaste suurt sõprust, mis pidi peegelduma ka muusikas. RAMi kavadesse sigines rohkesti vene, ukraina, läti, leedu, gruusia, armeenia, aga ka soome, saksa, ungari, tšehhi, rootsi heliloojate muusikat. Ernesaks nägi oma vaimusilmas koori noodimapis maailma heliloojate suurteoseid, nii palju kui neid toona kirjutatud oli. RAMi noodipuldile asetatati Griegi “Uus isamaa” ja Rimski-Korsakovi “Laul targast Olegist”, mõlemad kantaadid valmistas kooriga ette Artur Vahter. Vahteri juhtimisel küpses ka juba ulatuslikum suurteos, Cherubini Reekviem. Nende kolme teosega, lisaks näpu-

Veljo Tormis.
FOTO TÕNU TORMIS

otsaga väikevorme, tähistas RAM ringreisiga Tartu–Riia–Vilnius–Leningrad oma 5. tegevusaastat.

Süüdi “Kuidas kalamehed elavad” kolm osa “Laine tõuseb”, “Kalamees naerab” ja “Kalamees tuleb koju” kinnistusid koori põhirepertuaari. Kuna Cyrillus Kreek sattus nõukogulastega vastuollu ja sai konservatooriumist hundipassi, ei julgenud Ernesaks teda esialgu kavva võtta. Alles 1960. aastal laulis koor suure kaasaelamisega Kreegi süüti “Kuus laulu Hiiumaalt”. Sama lugu oli Ester Mägi süüdigiga “Kalevipoja teekond Soome”, mis kolletas mitu aega Ernesaksa töölaua sahtlis, kuni Uno Järvela riskis teose tervikuna rahva ette tuua. RAMis on laulnud ja laulab praegugi “oma” heliloojaid. Üks neist, Heino Lemmik, kirjutas RAMile kolmeosalise tsükli “Jäised prelüüdid”, mida esitati kuuekümnendatel üle kolmekümne korra.

Tormis kui RAMi raudvara

Veljo Tormise esimene kontakt RAMiga toimus 1961. aastal lauluga “Rahupäev”, mis oli poliitilise sisuga ega ennustanud veel “suure” Tormise tulekut. Esiettekannet juhatas Ernesaks ise. 1962. aastal tõi Tormis RAMile tõelise väärtteose “Kolm mul oli kaunist sõna” (meeskoorile ja flöödisolistile). Selle kandis esimest korda ette Uno Järvela. Teos on kõlanud nii väikestel kui suurtel lavadel, Tallinnast Los Angeleseni. Paari aasta pärast sai väga popiks “Tasase maa laul”, mille teadlikult Ernesaksa stiilis kirjutatud algvariandi esitas Tormis RAMi esimesele lauluvõistlusele (1964), kus see auhinnati teise koha vääriliseks (esikohata välja ei antudki). Ernesaks taipas, et Tormis on väärt meister, kuid mitte tema “rida”. Võibolla just sellepärast jäid Tormise “Hamleti laulud” I ja II pikaks ajaks Ernesaksa sahtlisse. Need sealt avastanud Kuno Areng soovis nendega katsetada. Ernesaks oli skeptiline: “Eks sa proovi, aga ma ei usu, et koor nendega hakkama saab.” Areng prooviski ja jõudis, hoolimata koori osalisest vastuseisust, ettekandeni. Oli suur edu. Näiteks Novosibirskis, kus oli kaks kontserdi, kostis saalist teisel õhtul: “pesnju Gamleta, pesnju Gamleta!”

RAMi teisel lauluvõistlusel saavutas Tormise “Maarjamaa ballaad” esikoha. Ta pühendas teose Olev Ojale, kes seda

Ester Mägi.
FOTO EMIK

innukalt juhatama asus. RAMi 30. aastapäeva lauluvõistluse “panid kinni” juuba kaks Tormise võimsat kooriteost, Kuno Arengule pühendatud “Pikse liitaania” ja Ernesaksale pühendatud “Laulja”. RAMi 35. aastapäeva lauluvõistlusel pälvis esikoha “Muistse mere laulud”. Laulukonkurssidest võttis osa Eesti heliloojate paremik ja auhinnalisi kohti pälvisid paljud: Jaan Koha, Raimond Lätte, Ester Mägi, Boris Kõrver, Arvo Ratasseppe, Anti Marguste, Alo Ritsing, Gennadi Taniel, Raivo Kõrge-mägi.

Tormisest veel, sest eriti kuue-, seitsme- ja kaheksakümnendatel oli ta RAMi jaoks helilooja number üks. Olgu mainitud teosed “Ühtehoidmise laul” (1964), “Meie varjud” (1969), “Nekruti põgenemine ...” (1969), Olev Ojale pühendatud “Katkuaja mälestus” (1973), “Põhja-Vene böliina” (1976), “Hääled Tammsaare karjapõlvest” (1977), “Bulgaaria triptühhon” (1978), “Juhan Liivi sarkasmid” (1979), “Virus vanne”, “Laulusild” (1981), “Viimane laev” (1981), “Kaksikpühendus” (1983), “Vepsa talv” (1984), “Kaitse, Jumal, sõja eest!” (1984), “Kalevala XVII runo” (1985) ja “Eesti mees ja tema sugu” (1987). Üheksakümnendatel sündisid “Eestirahva erakonnamäng” (1990), “Nägemus

Eestist” (1991), “Kullervo sõnum” (1994), “Incantatio mares aestuosi” (1996), “Meelespea” ja “Jõulud tulevad” (1996) ning “Lauliku lõpusõnad” (2000). Viimane oligi Veljo Tormise lõpusõna RAMile, kuigi ta kohandas hiljem meeskoorile veel kolm varasemat teost: “Sampo tagumine” (2003), “Hundi sõnad” (2001) ja “Sa oled kui salanaine” (2014).

Kõik seitsekümmend kaheksa Tormise meeskoorilaulu siia loetellu ei mahtunud.

Suurkuju Šostakovič

1967. aasta veebruaris astub RAM (ise seda teadmata) välja Nõukogude võimu vastu. ERSO toonane dirigent Roman Matsov tegi RAMile ettepaneku alustada tööd Šostakoviči 13. sümfooniaga “Babji Jar” ja tuua see koos orkestri ja bassisolistiga publiku ette. Ernesaks oli suur Šostakoviči austaja ja jäi kohe nõusse. Keegi ei teadnud, et Moskvas toimunud esiettekanne oli kujunenud poliitiliseks meelevalduseks. Juhatas Kirill Kondrašin, varsti hakkasid kõlama publiku vahelehuüded, kontserdi lõppedes kestsid ovatsioonid ligemale pool tundi. Helilooja ja poeet Jevtušenko kutsuti kiiremas korras vaibale,

poeti kohustati teksti ümber tegema – kõlama peab jääma, et antisemitismi vastu võitleb kogu vene rahvas kommunistliku partei juhtimisel. Autorid tegid mõned võimumehi rahustavad kosmeetilised kohendused ning ehkki teose esitamisele pandi veto, jõudis “Babji Jari” partituur Matsovi lauale ja 10. veebruaril Estonia kontserdisaalis publiku ette. RAM oli saanud oma noodimappi aarde, mille väärtust hakati alles aja kuluks tajuma. Esialgu toimetati sellega kodu lähedal, Lätis ja Leedus, siis võeti teos kaasa Venemaa reisile, kus mõnes linnas lubati seda koos kohaliku orkestri ja solistiga esitada, mõnes aga pandi keelu alla. Pärast Nõukogude Liidu lagunemist sai 13. sümfooniast RAMi tõeline ekspordartikkel.

Ühel kevadhommikul 1970 potsatas värske Lenini preemia laureaadi Gustav Ernesaksa töölaule priske postipakk Kurganist, millest tuli välja kogukas partituur “Vernost” (“Ustavus”). Selle tiitel-lehele oli kirjutatud: “Kallile Gustav Ernesaksale sügava austuse ja vaimustuse märgiks. Kurgan, 29. mai 1970.

Dmitri Šostakovitš.” Lähemal tutvumisel selgus, et Jevgeni Dolmatovski tekstile loodud kaheksaosaline *a cappella* teos on pateetiline ülemlaul Leninile. Koor hakkas teose kallal pusima. Nimelt pusima, sest Lenini teema ja keeruline venekeelne tekst hakkasid meestel suus ringi käima. Vaevaliselt edeneva töö käigus ei jõudnud ärksamad mehed ära imestada, miks nõukogude võimuga pidevalt pahuksis olev maailmamees kirjutas Eesti koorile Lenini-teemalise teose. Ta pidi ju ometi teadma, kui väga siin kandis Lenineid-Stalineid “armastati”. Ernesaks nägi selle tööga palju vaeva, sest teose helikeel avaldas meeleheitlikku vastupanu. Kuid Ernesaks polnud teadagi allandja tüüp, vaid karismaatiline “publiku-ga lahingulööja”. Eelseisvas lahingus tulid maestrole ja koorile appi poeet ja helilooja, kes saabusid Tallinna just peaproovi ajaks. Nad kuulasid teose esituse ära, tegid paar kasulikku märkust ja arvasid tulemuse üldjoontes esinemisküpsuse olevat. Ettekanne 5. detsembril tundus õnnestuvat, kuigi publiku aplausist ei saanud aru, kas see oli tunnustus teosele, koorile või hoopis suurele heliloojale selle eest, et ta Tallinna oli tulnud.

1968. aastal sigines RAMi kavasse Carl Orffi kolmeosaline “Concento di

voci”, mis oli oma vahelduva rütmika ja aktsentidega koorile (ja isegi dirigentidele) paras pähkel. Samas saatis teost kõikjal suur edu. Samal aastal valmis Ernesaksal tema enda 60. sünnipäevaks ulatuslik poeem “Kandlemängija müüri” Kersti Merilaasi tekstile. Muide, mida aeg edasi, seda sagedamini oli maestro mõnestki uudisteosest märgata, kuidas loomevaim hakkab teda maha jätma. Nõnda oli ka “Kandlemängijaga”, mis pidas vastu vaid kolm ettekannet. Samas on meeldiv teada, et veel kõrges eas valmisid ka väärt meeskoorilaulud nagu “Nad tuleva hommiku kandist”, “Sibeliuse ausamba jalamil”, “Näärid käes”, “Vanade kaptenite kalmudel”, “Veart kellad”, “Õlletegu” jt. Üks viimaseid oli “Ütlevad”, millega Ernesaks pälvis RAMi 40. aastapäeva puhul toimunud koorilaulude võistlusel esimese preemia. Tookordne võistlus jäi ka viimaseks omataoliseks.

Lepik, Tubin, Mägi...

1974. aastal üllatas nii žüriid kui ka RAMi dirigente noore helilooja Tarmo Lepiku teos “Kolm Betti Alveri luuletust”, mida auhinnati teise preemiaga. Teose skandeeriv, loitsiv, suure sisendusega karakter sobis hästi Kuno Arengu dirigendinaatuurile, kes selle ka publiku ette tõi. Sisulise kõrgkvaliteedi kõrval on tähelepanuväärne Lepiku partituuri äärmine täpsus dünaamikas, tempodes, aktsentides ja ka noodikirjas. 1979. aasta RAMi lauluvõistlusel esines Tarmo Lepik kõigile ootamatult vapra leninlasena ja võitis kolmanda preemia (raha oli tal alati vähevõitu) lauluga “Lenini mälestuseks”. RAMi 40. aastapäeva repertuaarivõistlusel oli Lepik jälle kohal ja jäi teiseks teosega “Mere väravas”. Tenorisooolt laulis erakordselt puhta ja selge häälega Arvo Aun. Publik ei varjanud esiettekanndel oma poolehoidu. Nagu öeldud, napsas võidu Ernesaksa “Ütlevad”. Palju ta sellega õieti ütles, jääb hämaraks, sest kavades lugu edaspidi ei kohta.

Eks omajagu ole RAMi heliloojad ka Eduard Tubin ja Ester Mägi. Ernesaksa kavades oli Tubin aukohal, mis sellest, et nad olid enne teist ilmasõda rivaalid olnud – Tubin Meestelaulu Seltsi Tartu meeskooriga, Ernesaks Tallinna meeskooriga. Millegipärast ei keelanud nõukogulased Ernesaksal paha pagulast esi-

tada. Tundus, et Tubina “Karjase pühapäev”, “Sõmeralt Sõrmikule” ja ka “Kaks saarlast” olid Ernesaksa meelislaulud. “Reekviemi langenud sõduritele” lõpetas Tubin 1979. aastal ning juhatas selle esiettekannet Stockholmi Eesti Meeskooriga mais 1981. Sama aasta sügisel viibis Tubin viimast korda Eestis oma ooperi “Reigi õpetaja” etendusel. Ta külastas ka RAMi proovi, kus ta ulatas Ernesaksale reekviemi partituuri, öeldes, et on seda teost kirjutades mõelnud RAMile. RAM aga ei saanud seda kavasse võtta, sest Underi ja Visnapuu tekstid olid nõukogude ajalootõlgendusega lepitamatult pahuksis. Reekviemi tõi ovatsioonide saatel publiku ette Kuno Areng 1989. aasta mais Estonia kontserdisaalis. Laguneva võimu asjapulgad enam ei sekkunud.

Ester Mägi sulest on RAMil alati kümnekond laulu esitamiskõheline: “Kerkokell”, “Murdunud aer”, “Lapi laul”, “Üks hetk”, “Kuidas elaksid”, “Jõuluõhtul”, “Isamaa” ja muidugi ballaad “Tuule tuba” meeskoorile ja orelele või orkestrile. Ester Mägi osales ka RAMi lauluvõistlusel, mis jäid uueal ajal soiku. Selle asemel hakati teoseid tellima, heliloojad neid omakorda koorile või mõnele dirigendile pühendama. Ühel või teisel moel on sündinud kõik need värskemad teosed, mis pika loeteluna selle artikli lõpetavad: RAMis laulva helilooja Aare Kruusimäe “Hääle otsimine”, Tõnu Kõrvitsa “The Night is Darkening Round Me”; leedu helilooja ja dirigendi Vytautas Miškinise “Magnificat”, itaalia helilooja Giovanni Bonato “Tenebrae factae sunt” ja “Signum magnum”; inglise helilooja Gavin Bryarsi “Silva Caledonia”, “Memento”, “Lauda 31” ja “Lauda 32”, läti autori Martinš Vilums “Children of King Lear”, Märt-Matis Lille “The Ladder of the Worlds”, Tauno Aints “Võrratuid viise on Jumalat kiita”, RAMis laulva jaapanlase Hideyuki Nishimura “Wadatsumi to Umi-bitō”, Mart Jaanson kantaat “Issanda armastus”, Mart Siimeri “SABOR” meeskoorile ja sümfooniaorkestrile, Toivo Tulevi “Aglow”, Liisa Hirschi “Restless”, itaalia helilooja Alberto Schiavo “Frottola” nr 1 ja 2, Leonardo Schiavo kaks laulu tsüklist “Primo vere”, Henrik Ødegaardi “Arise, my Love”, ja veel teisi teoseid.

MUUSIKALEHT 90

...aga enne seda olid Sireen ja Helikund

ALO PÖLDMÄE
helilooja ja muusikauuriija

(Algus *Muusikas* 2014, nr 6-7)

Aastatel 1922. ja 1923. lühiajaliselt Eduard Visnapuu entusiasmil püsinud muusikaajakirjad Sireen ja Helikund olid tegevuse lõpetanud. Nad tegid ära eeltöö, millele Eesti Lauljate Liit ehitas üles uuendatud kujul oma ajakirja Muusikaleht. See alustas ilmumist 1924. aasta algul, pidas vastu seitseteist aastat Eesti Vabariigi lõpuni ja likvideeriti nõukogude korra poolt 1940. aasta keskel.

Muusikalehe toimetus asus Tallinnas Lauljate Liidu ruumides Müürivahe tn

16. Ajakirja vastutavaks ja tegevtoimetajaks sai Juhan Aavik, kes nii nagu Eduard Visnapuu Sireenis ja Helikunnas täitis sageli, vähemalt ilmumise algjärgus osa ajakirjast oma kirjatükkidega. Ajakirja tiraaž kujunes üsna stabiilseks, kõikides 2500–3000 eksemplari piires. Aastatellimus maksis 400 marka, üksiknumber 30 marka. 1928. aastal oli aga aastatellimus 1 kroon ja 20 senti ning üksiknumber 10 senti (vahepeal oli olnud rahareform ja margad asendusid kroonidega). Nagu Karl August Her-

manni Lauulu ja Mängu Lehte, Sireeni ja Helikunda, saatis ka Muusikalehte noodilisa. Selles trükiti enamasti Eesti kooriloomingut.

Muusikalehe esimene number ja aastakäik

Esimese numbriga juhatab sisse Juhan Aavik ulatusliku tervitusartikliga "Toimetuse poolt". Emotsionaalse ja paatoliku alatooniga tsiteerib ta saksa filosoofi Arthur Schopenhauerit: "Muusika on meloodia, mille tekstiks ilm [maailm] on." Aavik toob ka ära helilooja Aleksandr Skrjabini Esimese sümfoonia viimase osa moto-poeemi sõnad, mis tema arvates "võivad ka meie muusikalise ilmavaate väljendajaks olla". "Sa Jumaluse sünnitus, oh helikunst, sa taeva ime, [---] Su vaim maailma valitseb, Sind kiitvad kõige rahva nimed, ja sinu tiivul surelik, täis joovastust näeb taeva imed. Nüüd tulge kõik maailma rahvad, au avaldama kunstile. Au olgu kunstil! Au igavesiti!" Aavik tervitab ajakirja lugejaid ja kaastöölisi, kes tunnevad muret meie helikunsti arenemise pärast, ja loodab, et nad ei keela oma abi eesti rahva vaimuse tõstmisel ja täienemisel, mis "pane õitsema meie muusikapõllu uue, vaba

Eesti auks ja iluks”.

Esimese numbriga maht on üsna väike ja piirdub Aaviku tervitusega lugejatele, Aaviku tervituskõnega Miina Hermann (Härma) 60. sünnipäeva puhul, mille ta pidas 9. veebruaril 1924. aastal Vane-muise kontserdisaalis, kontsertide ülevaatega, kus Tallinna puudutava osa autor on Peeter Ramul, Tartu osa autoriks Juhan Aavik, ning rubriikidega “Kroonika” ja “Meie kirjasaatjatel”. “Kroonikas” on teateid uutest helitöödest, Kaarli kiriku uuest orelist, uutest lauluseltsidest Tartus, August Topmani oreliõhtutest Tallinna Jaani kirikus jm. Huvitavad on kõrvuti asetsevad kaks rahalisi vahendeid puudutavat teadet. Esimesest saame teada, et “*Muusikalehe*” väljandamiseks on Haridusministeeriumi nõukogu Lauljate Liidule 130 000 marka toetust määranud”. Teisest, et “*Vanemuise teatri muusikajuht Juhan Simm on Riigivanema käsutada olevatest summadest 100 000 marka saanud väljamaa reisiks. Hra Simm kavatses Pariisi sõita*”. Kroonika lõpus on kummaline, absurdina mõjuv selgitus, miks Muusikaleht vahetas välja Helikunna: “*Muusikaajakiri Helikund lõpetab uuest aastast oma ilmumise, kuna Lauljate Liit omalt poolt sarnast välja andma hakkab. Kahel enam-vähem ühetaolisel muusika ajakirjal on ilmuda võimata. O.-ü. “Estomuusika”, kelle toetusel muusika ajakiri Helikund senini ilmus, oli varem sunnitud seda tegema muusikaringkonna soovil sarnase ajakirja puudusel [puudumisel], et aga Lauljate Liidu algatusel see puudus kõrvaldatud, siis saadab muusikaajakirja Helikunna talitus senistele tellijatele nende tellimise rahad tagasi, soovitudes Lauljate Liidu poole pöörata uue ajakirja tellimisega.*”

Esimese aasta kujunes välja ajakirja põhimõtteline suundumus ja struktuur. Kuna väljaandjaks oli Lauljate Liit, siis avaldati võimalikult palju operatiivset infot seoses üldlaulupidudega ning sellest lähtuvalt ülevaateid kooride-orkestrite tegevusest. Teemaatilised põhisambad olid: 1. laulupeod, koorid, orkestrid, 2. muusikaajalugu ja -teadus, 3. jooksvad muusika-probleemid, 4. kontserttegevus ning muusikateatrid meil ja välismaal, 5. heliloojad ja interpreedid ning 6. muusikapedagoogika.

Neljandas numbris on teade Peeter

Süda Mälestuse Jäädvustamise Ühingu sünnist. Asutamiskoosolek oli 5. mail 1924. Selle ühingu baasil tekkis veidi hiljem muusikamuuseum, tänase Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi eelkäija. Põhivedajaks oli kunstnik ning muuseumi- ja muusikategelane August Pulst.

1924. aasta numbrites on palju kirjutisi naabermaade, eelkõige Läti muusikast ja muusikutest ning Eesti kollektiivide külaskäikudest Lätti. Sellist intensiivset kahe naabermaa muusikasuhtluse tutvustamist tituleeritaks tänapäeval julgelt kui rahvusvaheliste kultuurisidemete edendamist.

Teisest numbrist saame ülevaate, milline paistab meie muusikaelu läti muusika suurkujule, helilooja Alfrēds Kalniņšile, kes oli Eestis Tallinna Kaarli kiriku uue oreli pidustustel. Kalniņši pikem kirjutis ilmus kolmes Läti kultuuri-lehe Latvias Vēstnesis numbris ja Muusikaleht võttis kokku selle põhilised sisupunktid. Kalniņš kirjutab, et pärast Estonia kontserdisaali August Terkmanni oreli proovimist lubab ta, et soovib Läti kogudustel uute oreelite tellimisel pöörduda just Terkmanni poole. Pärast Estonia teatris Leo Falli opereti “Hispaania ööbik” vaatamist arvas Kalniņš, et “*meloodiline Eesti keel, põhjalik ettevalmistus, tõesti toredad kostüümid ja peen, sugugi mitte kokkukohaldlik lavastus oli huvitav ja pani arvama, et siin toimib asutus, keda valitsus tublisti toetab*”. Balletinumbrid olnud väga head, aga üllatus oli, et tantsijannade ja lauljannade jalad on nii väikesed. Etendust oli juhatanud rafineeritud dirigent Raimund Kull, kes polnud juhata-mise ajal partituuri vaadanudki. Ooper aga olevat Eestis uus algatus ja suur puudus olla solistidest. Juttu on veel orelikontsertidest Tallinna Jaani ja Kaarli kirikus, Tallinna konservatooriumi uue maja ehitusest ja sellest, et riik ei taha konservatooriumi õppejõududele kõrgema kooli palka maksta, sest “*mööduandvaks olevat siin arvatavasti kokkukohaldamise mõte*”. Tartut külastades võõrustasid Kalniņšit Juhan Aavik ja Aleksander Läte. Kalniņš meenutas ka, kuidas ta Tartus aastail 1915–1918 sõjapaos olles võistles Aleksander Lätega eramuusikatundide andmises. Lõpetuseks leiab Kalniņš, et Eesti muusika-elus on lühikese väsimuse järel uus öit-

seng. Eestis on palju rohkem usku oma jõusse, kuna Lätis loodavad kõigi silmad ülevaltpoolt abi. Kuidas ilusaid aateid realiseeritakse, seda tõendavtki Eesti kultuuritegelaste tegevus. “*Kas aga elu kodumaal kunstnikkudele soodus, see on ise küsimus.*”

Viiendas ja kuuendas numbris avaldab muusikalisi muljeid Riias Juhan Aavik. Võrreldes meie muusikaelu Läti omaga, leiab Aavik hoopis, et “*meie nii mitmeski asjas lõunanaabritest taga oleme. [---] Eriti kogu muusikaelu maassh-taabi ulatuses, kuid pääasjalikult muusikalises korraldustöös ja kavakindla majanduslise aluse loomises.*” Lugeja saab ülevaate Läti heliloojatest, interpreetidest, muusikaõppeasutustest, Riia ooperiteatrist ja selle repertuaarist.

Mida edasi, seda suuremat tähelepanu hakkab langema ka Soome muusikaelule (“*Muusikateaduse areng Soomes*”). Pidevalt ilmub teateid Eesti lauljate ja kooride esinemistest Rootsist.

Mitmes numbris on kesksel kohal Miina Hermann (Härma) seoses tema 60 aasta juubeliga. Välismaa heliloojatest kirjutatakse Richard Straussist (60 aasta juubel), Chopinist (75. surma-aastapäev) ning Puccinist ja Busonist nende surma puhul. Muusikalise kasvatuse ja muusikahariduse teemadel võtavad sagedamini sõna Harald Laksberg ja Juhan Aavik, mõlemad esindavad Tartu Kõrgemat Muusikakooli. Seitsmes number on peaaegu tervelt pühendatud maakondlikele laulupidudele Narvas, Paides ja Petseris ning Soome üldlaulupidude 40. aastapäeva laulupeole Jyväskylä.

Esimese aasta järjekindlaimad kaasautorid olid Juhan Aavik, Peeter Ramul, Anton Kasemets ja Harald Laksberg.

Muusikalehe järgmised kuusteist aastat

Kui esimese aasta ajakiri oli suureformaadiline, siis aastatel 1925–1929 nägi ta välja väikese juturaamatu mõõtu. Aastast 1930 formaat suurenes ja seda oli hea aastakäikudeks kokku kõita. Selline suurus jäi ajakirja ilmumise lõpuni.

Aastaks 1935 oli ajakirja maht võrreldes algusaastatega oluliselt suurenenud ja teemade ring laienenud. Senisele kirjutajate raudvarale Aavikule, Ramulile, Kasemetsale ja Visnapuule oli lisanud rida tugevaid isiksusi: Karl

FOTOD DIGAR

Leichter, Riho Päts, Mihkel Lüdig, Voldemar Leemets, Gustav Ernesaks, Johannes Hiob, Tuudur Vettik, Karl Eduard Sööt, Enn Vörk, Alfred Karindi, Julius Vaks, Hillar Sakaria (Saha) jt. Omaette nähtuse kujundasid helilooja Eduard Oja sisutihedad arutlused muusikast (“Inspiratsioonist”, “Muusika elukutsena”). Uusi teemasid lisandus lausa kuhjaga. Näiteks eesti muusikute õpingutest välismaal, eestlaste saavutustest Viini lauluvõistlustel, muusikarahva suvituskohadest, muusikalisest jälgendamisest, Riigi Ringhäälingu muusikalisest tegevusest, autoritasudest heliteose ettekandmisel, helitööde võistlustest, piibli muusikast, Lydia Koidula luule ja muusika, väikelaste muusikaline kasvatus, kontrabassikunstnik Ludvig Juhti tegemistest Ameerikas ja paljust muust. Avatud oli mitu uut rubriiki, näiteks “Uuemat muusikaliteratuuri”, “Nali naljaks”, “Meeskooride nurk”, “Kutsemuusikute elu”.

Üldjoontes järgis Muusikaleht järgnevatelgi aastatel algusaja põhilist struktuuriliini. Olulisi erinevusi esines üldlaulupidude aastail 1928, 1933 ja 1938. Siis oli Muusikalehe temaatika valdavalt laulupidudekeskne.

Rohkem hakati tähelepanu pöörama muusika suurkujudele nende ümmarguste sünni- või surmatähtpäevade puhul. Nii oli 1928. aasta kümnes number tervenisti pühendatud Rudolf Tobiasele tähistamiseks tema 10. surma-aastapäeva, sama aasta üheteistkümmes number aga suures osas Schuberti 100. surma-aastapäevale. Aeg-ajalt ilmusid mõne olulise sündmuse tähistamiseks kaksiknumbrid. Selline oli 1928. aasta IX üldlaulupeole pühendatud suuremahuline ajakiri.

Muusikalehe vastutav toimetaja vahetus iga paari aasta tagant. Algul oli selleks Juhan Aavik, siis Anton Kasesmets, siis jälle Aavik, edasi Mart Saar, Mihkel Lüdig ja 1930. aastast Riho Päts. 1932. aasta lõpul ilmus vastutava toimetajana areenile meile Sireeni ja Helikunna ajast tuttav Eduard Visnapuu. Juhan Aavikust sai siis hoopis peatoimetaja. Seni sellist ametikohata ei olnud. Alates 1935. aasta teisest poolest on Aavikut rakendatud kui toimetuse kolleegiumi liiget. Eduard Visnapuu tegutses aga tegev- ja vastutava toimetajana kuni ajakirja lõpuni. Nii võibki öelda, et eesti muusikaajakirjandusel on kaks isa: Karl August Hermann kui alustaja ja Eduard

Visnapuu kui alustatud töö järjekindlaim jätkaja.

Muusikalehe järglased

Nõukogude aja algul, 1940. aastal likvideeriti kõik Eesti Vabariigi aegsed trükised, sealhulgas ajakirjad Muusikaleht ja Teater. Nende kahe ajakirja asemele asutas ENSV Kunstide Valitsuse muusika- ja teatrivaldkonna ühise ajakirja Teater ja muusika. Ajakirja ilmus kuus numbrit, jaanuarist juunini 1941. Toimetaja oli kirjanik Paul Rummo.

Eesti Vabariigi taasiseseisvumise 1991. aastal taastus Muusikalehe järjepidevus ja ajakiri hakkas ilmuma kuukirjana, väljaandjaks MTÜ Muusikaleht. Ajakirja rahalised toetajad olid Eesti Rahvuskultuuri Fond ja Neeme Järvi. Sisulises osas võeti suund süvamuusikale. Ajakirja toimetaja oli Mart Vainu. Muusikaleht ilmus 2000. aastani ja oli sunnitud siis keeruliste finantsolude tõttu lõpetama. Pärast lühikest pausi hakkas 2002. aastal Eesti Muusikanõukogu ja Kultuurkapitali toel ilmuma praegune ajakiri Muusika, mis on sisuliselt tänini jätkanud Muusikalehe poolt alustatud muusikaelu mitmekülgse kajastamise printsiipi.

Värske Res Musica ilmumise puhul

SANDRA KALMANN

muusikateaduse magistrant

Eesti Muusikateaduse Selts (EMTS) asutati juba 1992. aastal, kuid laiemale avalikkusele on selle tegemistest ja üldse muusikateaduse olemusest vähe teada. Et avada seda laiapõhjalist teadusvaldkonda, annab selts alates 2009. aastast välja aastaraamatut Res Musica. Käesoleva aasta oktoobris ilmub juba kuues artiklikogumik. Aastaraamatust, selle loomise taustast ja ideedest kõneleb Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia muusikateaduse osakonna endine juhataja, professor Urve Lippus, kes on üks väljaande idee autoreid ja peatoimetaja.

Kuidas või miks Res Musica sündis?

Urve Lippus: Kõige suurem põhjus on teadusrahade jagamise süsteemis. Kuna see on niivõrd publikatsioonipõhine, siis tundus, et enam ei ole mõtet teha eelretsenseerimata väljaandeid. Eesti Muusikaloo Toimetised, seltsi varasem väljaanne, mida ilmub aastatel 1995–2008 üheksa raamatut, ning muusikateoreetikute sari A Composition as a Problem ei olnud eelretsenseeritavad. Meil oli tasapisi kogunenud tuttavaid inimesi üle maailma, keda võis paluda Res Musica kolleegiumi, et see oleks rahvusvaheline ja esinduslik ajakiri. Uurimuslikke artikleid ei olnud Eestis kusagil avaldada: ajakiri Muusika on väga selgelt muusikaelu kajastav, Teater. Muusika. Kino läheb rohkem süvitsi, ent kuna selles avaldatakse artikleid ka teatrist ja kinost, siis on maht piiratud. Keel ja Kirjandus näiteks on eelretsenseeritavate artiklitega ja lingvistidel on seega eestikeelne väljund olemas.

On lühinägelik avaldada oma tõsisemaid töid üksnes võõral maal ja võõras keeles. See toob sulle küll kangema linnukese artiklite arvepidamissüsteemi, aga näiteks Ameerikas või Inglismaal artiklit avaldades kulub palju ruumi, et lugejale selgitada, kus Eesti asub ja miks üks või teine probleem siin oluline on. Artikli avaldamine välismaal on võimalik, aga huvi nende teemade vastu on siiski siin. Mõned rahvusvahelised välja-

anded on ka nii kallid, et neid on Eestis vaid paar eksemplari – Rahvusraamatukogus ja EMTA raamatukogus. Aga et uuesti kasvõi professori kohale kandideerida, on vaja teatud hulka eelretsenseeritavates ajakirjades ilmunud artikleid. Ka doktorandil on vaja töö kaitsmiseks paar sellist artiklit avaldada, Sirbis või Teater. Muusika. Kinost ilmunu ei lähe neil arvesse. Nii et see on meil mingis mõttes “olla või mitte olla”-küsimus.

Kas nõukogude ajal ilmub eesti keeles mingilgi määral Res Musicaga võrreldavaid muusikateaduslike artiklite kogumikke?

Ei ilmunud. Nõukogude ajal peeti muusikateadust kontserdielu või heliloojaid teenindavaks valdkonnaks. Muusikateaduse alal uurija kohti ei olnudki. Mina ja Jaan Ross, kes on samuti muusikateadlane, töötasime Keele ja Kirjanduse Instituudis arvutuslingvistika sektoris. Seda tänu sellele, et meie ülemus Mart Rimmel oli väga suur muusikahuviline. Kuna instituudis oli ka rahvaluule sektor, siis ma analüüsisin seal regillaule. See ei olegi muusikast väga kaugel ala, aga muusikaajaloo jaoks seal olnud keeruline tegelda.

Muusikateaduses on niivõrd palju erinevaid uurimisvaldkondi. Kas Res Musica põhimõte jääda teemade valikul võimalikult laiapõhjaliseks oli ko-

he algul nii planeeritud?

Jah, oli küll. Meile tundus, et piirates seda kas muusikateooria või -ajalooaga ei suudeta aastaraamatut välja anda, kuna aasta kohta ei pruugi piisavalt artikleid kokku saada. Põhimõtteliselt jätsime avatuks ka muusikahariduse valdkonna. Vaatasime, et teemad ei jääks meie väikesele seltskonnale väga kaugeks ega raskeks toimetada.

Eriti lugejasõbralikud on olnud need aastaraamatud, millel on üks läbiv teema. Kas ka edaspidi on selliseid kogumikke tulemas?

Jah, on. Igal aastal koostab Res Musica erinev inimene. Eelmise aasta väljaanne oli muusikateatrist, selle pani kokku Kristel Pappel. Tänavune number on ajalooliste artiklitega ja ilmub Toomas Siitani eestvõtmisel. 2015. aasta teooria-väljaande koostab Kerri Kotta, 2016. aasta numbri rahvapärase mitmehäälsuse teemal Žanna Pärtlas. Ja juba on ka 2017. aasta Res Musica valdkond olemas – instrumentaalpedagoogika ning selle artikleid vaatab üle Lembit Orgse. Pikk plaan on igatahes ees. Ja kui tuleb valdkondi rohkem ja läheb n-ö võitluseks, siis võib ka kaks korda aastas Res Musicat välja anda. Rahaline pool on sellisel juhul muidugi problemaatiline. Me teeme seda kõike ju töötasuta. Üks või teine kirjutaja on saanud mingil määral vahel ka uurija palka, kui avaldatud artikkel on olnud teemal, mis on sihtfinantseeritud.

Eestis on muusikateadlasi võrreldes teiste humanitaaralade uurijatega palju vähem. Kas kirjutajaid jätkub?

Ega siis ainult eestlased ei kirjuta. Need aastaraamatud, mis on mingile konverentsile toetunud, on rahvusvahelised. Esimese numbri tegime ülikooli muusikadirektori teemal, seal oli kirjutajaid nii soomlasi, sakslasi... eestlased olid isegi vähemuses. Aga et esimest numbrit mitte teha võõrkeelsena, siis said kõik artiklid tõlgitud eesti keelde. Järgmistes oli juba nii, et see, kes pole eestlane, kirjutab oma artikli inglise keeles ja meie korraldame keelelise toimetamise.

Olete mõnel korral ka tudengite artikleid avaldanud. See on neile suur katsumus.

Jah. Kui tundub, et teema kannab välja, siis tuleb tudengeid ikka tagant torkida, et nad artikli valmis kirjutaksid. Ma arvan, et kui tekib tunne, et õppimise ajal valmiv uurimus peaks ilmuma eksemplaris raamatukokku, vaid lasta ilmuda, kuigi kraaditöö ja artikli kirjutamislaadis on väikesed erinevused. Näiteks ei tasu artiklis ruumi raisata oma lugemuse näitamisele, avaldada on mõtet oma originaalset uurimust. See kolmsada eksemplari, mis me Res Musicat trükime, ei ole küll tohutu hulk, aga sellega tagame, et head tööd ja teemad ei lähe kaduma ega unustata.

Kas olete mõne artikli avaldamise üle eriti uhke?

Mulle tegi suurt rõõmu, et esimeses numbris saime avaldada emeritprofessor Fabian Dahlströmi artikli. Praegu elab ta Ahvenamaal ning kirjutamisega enam ei tegele, aga omal ajal oli ta Soome keskaja väga tunnustatud uurija.

Üks eesmärke on kindlasti ka võimalikult rahvusvaheline autorkond. Kuidas väljastpoolt Eestit teadlastega kontakti saate? On need isiklikud või peamiselt konverentsidel saadud kontaktid?

Eks konverentsi kontaktid muutuvad ruttu isiklikuks. Nii et enam-vähem on need kirjutajad ka meie sõbrad ja Eestihuvilised inimesed. Praeguse aastaraamatu toimetuskolleegiumi kutsusime Andreas Waczkat, kes meie ajalookonverentsi algusaegadel käis siin suure hulga Göttingeni tudengitega. Ja hiljem on ta peaaegu igal aastal käinud Eestis mõnda seminari tegemas või konverentsil esinemas. Ta on meid väga toetanud ka üliõpilasvahetuse programmi Erasmus partnerina.

Res Musical on aväärne toimetuskolleegium. Sõel artiklite avaldamisel on vist väga tihed.

Tegelikult väga ei ole, sest meie uurijad ei võta niisama ette mõnda artiklit kirjutada. Enamasti mõtleb numברי toimetaja läbi kõik EMTAs kaitstud tööd või kas kellelgi on olnud mõni sobiv ettekanne. Siiani on kõik artiklid olnud numברי toimetaja tellitud ja väga suurt tungi ei ole. Paaril korral on küll pakutud mõne konverentsi ettekannet,

aga need ei olnud sellisel tasemel, et Res Musicas avaldada.

Muusikateaduse seltsi aastaraamat ilmub eestikeelsena. Kui üldiseks teaduskeeleks peetakse inglise keelt, kas siis ei oleks otstarbekam artiklid ainult inglise keeles avaldada?

Eestikeelsete artiklite väljaandmise idee on arendada meie muusikateaduse keelevara. Me oleme mõelnud, et võiksim artikleid avaldada ka saksa keeles, või keeltes, milles meil on jõudu toimetada. Res Musica teorianumber (2011 nr 3) oli ingliskeelne ja etnomusikoloogia numbris (2012 nr 4) oli osa artikleid inglise keeles. Aga kui me ikkagi tahame õpetada muusikateadust eesti keeles, siis tuleb eesti keeles ka kirjutada.

Kas mitteteadlase taustaga muusikaarmastajad võiksid Res Musicat lugeda?

Mina arvan küll, et võiksid. Näiteks ajaloo numbrite artiklid peaksid sobima ajaloo või siis üldise kultuuriloo huvilisele – seal ei ole midagi muusikaspetsiifilist, muusikalugu ei nõua eriteadmisi. Ajakirjas ei ole ka väga ammuseid aegu puudutavaid teemasid – me lihtsalt ei saa kirjutada keskaegsetest käsikirjadest või polüfooniast, sest meil ei ole allikaid. Etnomusikoloogia numbrid võiksid sobida folkloristidele. Keerukam on ehk lugeda muusikaanalüüsi numbreid.

Res Musica on väga omapärase kujundusega. Valge ja lihtne kaas laseb hoopis sisul, kujundlikult öeldes, särada. Kes sellise kontseptsiooni peale tuli?

Res Musica esimese numברי kujundas ja küljendas kunstnik Tuuli Aule. Edaspidi küsisime luba kasutada tema disaini. Nüüd küljendab Maite-Margit Kotta, tal on kujundusprogrammid hästi käes. Kui mõelda kasvõi Heinrich Schenkeri suurte analüüside ja nende paigutamise peale loe-

tavasse konteksti, siis võõral inimesel võtaks küljendamine väga palju aega, kuid koostöös Kerri Kottaga on ta need kõik raamatuteks vorminud.

Kuidas eesti muusikateadusel praegu läheb?

Õppijaid võiks rohkem olla. Me oleme püüdnud propagandat teha, aga meie häda on selles, et meid on vähe ja me peame tegelema kõikide aladega – õpetamise, uurimise ja toimetamisega. Meil ei ole suurt õpetajate võrku, nagu näiteks koolimuusikal. Inimesed justkui natuke pelgavad muusikateadust.

Aga miks nad pelgavad?

Ma arvan, et muusikateaduse olemusest lihtsalt ei teata. Vahepeal püüdsime oma tudengkonda laiendada. Kaks noorti mitte tundvat noormeest sai vastu võetud lootusega, et ehk nad suudavad selle ära õppida. Nad olid popmuusika huvilised ja me tahtsime nad suunata valdkonda, kus noot ei olegi ehk nii oluline. Tegelikult nad ei jõudnud selle lühikese ajaga kõike selgeks teha ja kool jäigi lõpetamata. Siia sattudes oli neil justkui valge varese tunne. Ja üks ma saan neist aru, sest põhiline muusikateadlaste seltskond on ikkagi lapsena mõnd pilli õppinud. Neil on baas, kus seitsmeaastaselt on noodikiri selge. Kui kooli ajal ei ole olnud kokku puudet muusikaga, siis tunded end muusikaakadeemia hoones natuke vales kohas olevat. Kunstiajalugu on selles mõttes palju lihtsam õppima minna. Kunstiakadeemia võtab vastu keskharidusega inimesi, kes vahel küll käivad seal ettevalmistuskursustel, aga see ei ole nii igal erialal. Ma usun, et Ellerheina või Pärnu Sütevaka humanitaargümnaasiumi taustaga inimene saaks meil väga edukalt hakkama. Lõpetuseks tahaksin siia lausa loosungi panna: TULGE ÕPPIMA!

RES MUSICA

nr 3 / 2011

Estonia “Rinaldo” on hea tiimitöö tulemus

MAARJA KINDEL
muusikateadlane

Georg Friedrich Händeli ooper “Rinaldo”.
Dirigent: Andres Mustonen või Risto
Joost. Lavastaja: William Relton
(Inglismaa). Kunstnik: Cordelia
Chisholm (Inglismaa). Valguskunstnik:
Johanna Town (Inglismaa). Liikumisjuht:
Kati Kivitar. Osades: Monika-Evelin Liiv
või Annaliisa Pillak, Oliver Kuusik või
Mati Turi, Heli Veskus või Olga Zaitseva,
Rauno Elp või Aare Saal, Helen
Lepalaan või Kristel Pärtna jt. RO
Estonia koor ja orkester. Esietendus
Estonias 18. septembril.

Kontserdil, teatris, kunsti-
muuseumis või ooperis
käies tajun pakutavat valda-
valt meeleliselt ja tunnetus-
likult. Seetõttu ei hinda ma mitte nii-

võrd seda, millist intellektuaalset väär-
tust see endas kannab, milliseid tähen-
dusi mingid objektid laval tähistavad
või kuidas lavastus seostub (eesti) kul-
tuuriga või sotsiaalsete probleemidega,
vaid seda, kuidas lavastus mulle kui in-
imesele mõjub. Arvestades kogu seda ki-
revat stiimulite paletti, mida üks täis-
väärtuslik ooperilavastus võib pakkuda,
istun saalis ootusärelt, avatud meelte-
ga ja tundlikuna, valmis osa saama kõi-
kide nende kümnete ja kümnete ini-
meste loomingulisest tööst, kes on ühe
ooperilavastuse ettekandmisega seotud.
Händeli ooperi “Rinaldo” lavastus pak-
kus rõõmu. Eelkõige nautisin lavastuse
terviklikkust, aga ka mitmeid nii noore-
ma kui ka vanema põlvkonna lauljate
muusikalisi kordaminekuid.

Põhjalikult mänguline

Briti lavastaja **William Relton** on
“Rinaldo” juhtmõtteks või -kujundiks
valinud lauamängu motiivi, mis väljen-
dus esmalt lavakujunduses (täringud,
mänguvälja kujutamine lavaseinal ning
põrandal, “Tsirkuse” mängust tuntud
redelid, sõdalaste paigutusviis mängu-
laual), ent ka üldises mängulis-lõbusas
lähenemises ooperi ainekile. “Rinal-
do” sisu teatud jaburus oma intriigide,
fantastiliste tegelaste, maagia ja ebarea-
listlikult õnneliku lõpuga dikteerib just-
kui ise mängulise lähenemisviisi.
Meenutades barokkooperite sisu ja tol-
last esitusmaneeeri, joonistub välja selle
ajastu tinglikkusele kalduv, suurte efek-
tide ja pisut ülepingutatud tunnetega
palistatud olemus. Ka meelelahutuslik-

Stseen ooperist. Rinaldo – Annaliisa Pillak, Almirena – Heli Veskus, nõid Armida – Kristel Pärtna oma nõiataridega.
FOTO IA REMMEL

kusel oli barokkooperis kaalukas roll. Seepärast tundus Reltoni ajaviitelis-mänguline lähenemine, mis viidi põhjaliku ja püsiva stiilitundega läbi kuni lõpuni, sisuliselt põhjendatud. Ei tahaks siiski jätta muljet, nagu puuduks lavastusel igasugune sõnum, sest sõjapidamisega kaasneva kannatuse, sõjamängude ja buruse ja ülespuhutud heroilisusega seotud vihjeid võis Reltoni tõlgenduses leida küll, iseasi kui palju keegi sellega isiklikult häälestus või neid vihjeid teadvustas.

Cordelia Chisholmi maitsekas ja terviklikus kunstnikutöös pakkusid silmailu mitmed kostüümid. Lavakujundus, mida toetas **Johanna Towni** valgusreži, ärgitas fantaasialendu, mis siis, et see jäi britiliku tagasihoidlikkuse ja mõõdukuse piiridesse. “Rinaldot” vaadates tajusin eelkõige lavastaja Reltoni klaari ning tugevat visiooni, mis väljendus otseselt tulemuslikus töös lauljatega. Solistid tundsid end laval vabalt ja enesekindlalt, teades, mis on nende ülesanne, mida neilt oodatakse ning kuidas seda saavutada. Tänu sellele, loomulikult ka põhjalikule muusikalisele ettevalmistusele, võis mõlema õhtu ooperipublik olla tunnistajaks mitme solisti lavaande erakordselt säravale avanemisele.

Naissolistide hegemoonia

Ehkki “Rinaldo” süžee eeldab tugevate meeskarakterite olemasolu, juhvivad ooperi tegevust siiski naised, alustades kasvõi sellest, et Rinaldot esitavad tänapäeval naislauljad. Oleme selle praktika harjunud, lootuses, et metsosopranid suudavad ehk suurepärase näitlemisega edasi anda kuulsa ristirüütli ja kangelase mehiste olemust. Tee, mis sa teed, aga mina pole veel oma elu jooksul näinud naist, kes suudaks end meheks laulda või mängida. Märkimisväärseks õnnestumiseks võib pidada seda, kui meesterõivais naine laval mind muhelema ei aja, aga tõsise veenmiseni pole veel keegi jõudnud. **Monika-Evelin Liiv** ja **Annaliisa Pillak** mängisid Rinaldot üsna erinevalt. Liivi puhul avaldus Rinaldo kuhu pisut staatiliselt ja üheplaaniliselt, oleks oodanud laval enam aktiivsust, Pillak aga esitas puhtsüdamlikku ja südikat Rinaldot haarava mängulustiga. Mõlemad solistid vastasid rolli vokaalsetele nõudmistele. Liiv esines kindlalt ja üleolekuga, Pillakul võttis pisut aega, et end n-õ soojaks laulda, ka hääletämber pole tal nii ühtlaselt täidlane kui

Liivil, ent tervikuna vaadates oli Pillaku Rinaldo mitmekülgsem ja kõitvam. Igatahes on “Rinaldo” mõlema laulja esituses vaatamist väärt.

Armidana esinesid tugevalt nii **Helen Lepalaan** kui ka **Kristel Pärtna**. Kummagi puhul võis nautida väga enesekindlat ja sütitavat tegutsemist. Armida õnnetu kiindumine Rinaldosse, tõrjutuks saamine ning pettumine oma armastatud Argantes on ooperi emotsionaalselt dünaamilisim liin ning Händel on sellele ka piisavalt aega pühendanud. Rinaldo ja Almirena armastuse loos pole sellist dramaatilist muutlikkust või konflikti. Seetõttu kujunes osalt paratamatult Reltoni lavastuse kõige kõitvaks tegelaseks just Armida. Sellele aitavad kaasa efektsed kostüümid, mis passisid modellimõõtu solistidele nagu valatult, ning meeolusid võimendanud mõjuv liikumine (liikumisjuht **Kati Kivitar**). Kahtlemata oleksid need väli- sed atribuudid jäänud sisutihjaks, kui Lepalaane ja Pärtna Armida tundeelu sisemiste hoovuste esitamine oleks olnud nõrk. “Rinaldos” sulasid aga väline ja sisemine ühtseks orgaaniliseks tervikuks. See pole teps mitte sage nähtus ooperilavadel! Lepalaane ja Pärtna esinemist pole siin mõtet üksikkomponentide kaupa ümber jutustada, nende tervikut moodustavat esitust on kõige õigem ise näha ja kuulda.

Almirenat laulvad **Olga Zaitseva** ja **Heli Veskus** on interpreetidena kaunis erinevad. Zaitseva tulek Estonia ooperisolistide ridadesse ja veel sellise särava esinemine oli mulle täielik üllatus. Tema Almirena oli tütarlapselikult naiivne ja armas. Zaitseva häälel on hästi koolitatud, ent mõningates keerulisemates kohtades annab laulja noorus veel tunda. Kuulus aaria “Lascia ch'io pianga” oli esitatud hingestatult, kuid jäi veel pisut rabeledaks. Veskuse esitust hindan kõrgelt selle sügava ja sisuka psühholoogilise mõtestatuse eest. Tema hääle võimsus ja lopsakas *vibrato* sobivad paremini siiski dramaatiliste naiskangelaste osadega. Aarias “Lascia ch'io pianga” suutis Veskus aga hästi oma hääle volüümi valitseda ning lauljanna viimistle- tud esituses sai sellest muusikalisest pih- timusest üks etenduse kõrgpunkte.

Suured ja väiksed mehed

Barokkooperi esitamine on (Estonia) lauljatele keerukas ülesanne. Mõni

Estonia solist ületas lati kerge vaevaga, mõni ei suutnud aga kahjuks vältida lati alt minekut. Ent valdav osa trupist suutis siiski kurikuulsate barokilikult kää- nuliste ja kiirete käikudega hakkama saada. Meesosadest jäi kõige enam silma **Mati Turi** ühtlaselt tugevalt esitatud Goffredo. Tähelepanu kõitis Turi suur mängulust ja kergus nii laulmises kui ka näitlemises. **Rauno Elp** suutis vaatama- ta vokaalsetele raskustele kujundada saratseenide kuningast Argantest Rinaldole ja Goffredole arvestatava vastase. Tema võime süüvida tegelaste psühholoogiasse ning pisematessegi tundenüanssidesse lubas vaatajal kaasa elada Argante nõrkus- ja lembehetkede- le. Võrratult täidavad oma osa Rahvusoooperi poistekoori noored võ- sud, kes mängivad püüdlikke, ent pisut saamatuid minimõõtmeis sõdalasi. Poisid moodustavad lavastuses ka Argante ja Goffredo koomiliselt mõju- vad armeed, mis jätab kogu sellest suu- rest sõjategevusest ja vallutamisest võrdlemisi naeruväärse mulje.

Orkester ja Mustonen

Andres Mustoneni idee jätta nii diri- gendi kui ka viiulisolisti roll enda kanda ei olnud ehk kõige otstarbekam. Eel- kõige kannatas selle otsuse tõttu viiuli- partiide intonatsioonipuhtus ja rütmili- ne täpsus. Baroki energiat on Musto- nenil küllaga, vahel ehk pisut ülegi, ent aeg-ajalt tundus mulle, nagu ei kanali- seeruks dirigendi muusikaline aktiivsus orkestrisse. Seetõttu võis tajuda teatud ebakõla dirigendi ja orkestri lähenemi- ses ja muusika tunnetamise laadis. Sellest on kahju. Miks see aga nii on, ei oska öelda, ilmselt peaksid muusikud sellele olulisele küsimusele enda seest vastust otsima. Orkestri esitusega võis üldiselt rahule jääda, kui välja jätta mõ- ningad ebatäpsused ja eelkirjeldatud tööik. Toredalt ja säravalt kõlas trompeti- ansambel laval – ega see ooperiteatri or- kestrandile ebaharilik olukord esineda rambivalguses ja kostüümis nii kerge olegi. Omaette klass oli aga **Ivo Silla- maa** temperamentselt rikkalik partii klavessiinil, mille tehniline tase jättis üldmulje kujunemisse olulise jälje.

Lõpetuseks. Tegemist on väga heas mõttes euroopaliku lavastusega ja ini- mesel, kel on soov nautida euroopaliku ooperilavastuse stiili, pruugib lihtsalt Estoniasse “Rinaldot” vaatama minna.

Kompositsiooni ja improvisatsiooni sulatusahjud

EINIKE LEPPIK
muusikaüliõpilane

Seekordne Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia **Sügisfestival** oli taas mitmekesine ja intensiivne nädal täis uut muusikat. Festivali fookuseks kujunes akustiline muusika oma erinevates kõlavärvides ning liikumises heliloojate detailselt noteeritud sisemaailmades ja interpretide fantaasiast laetud väljendusväljadel. Omavahel kohati vastanduva, kuid just nende erinevuste pinnalt põimuva kolmnurga moodustas minu jaoks kontsertide kolmik festivali viimaselt kolmelt päevalt: “Harlekiinid, improvisatsioonid ja spektraalid” EMTA kammersaalis, Uusinta Ensemble’i kontsert kompositsioonitendengite loomingust ERRi I studios ja Hoca Nasreddini Trio “Eksperimentaalhingus” Suurgildi hoones.

Neist esimesel esitas särav itaalia klarnetist **Roberta Gottardi** itaalia heliloojate sooloteoseid klarnetile.

Kontserdi üheks kõige grotesksemaks teoseks oli kindlasti Stockhauseni “Der kleine Harlekin” (1977), mis ühendab endas nii muusikat kui ka teatraalset liikumist. Kostümeeritud tantsiv klarnetist mõjus laval üheaegselt piinlikult siiralt, irooniliselt ja jaburalt, kuid oma aja kontekstis oli tegemist märkimisväärse kunstide sünteesiga. Improvisatsioonilise näiv teos on tegelikult nii muusika kui koreograafia poolest heliloojal detailideni kirja pandud ja äärmiselt süsteemselt komponeeritud.

Ka itaalia helilooja Daniele Bravi, kelle loomingust kõlas teos “Aris” (2010), on notatsioonis äärmiselt punktuaalne. Samuti on talle oluline tunda instrumenti pisinüansideni, sest vaid selle teadmise kaudu on võimalik avastada pilli tõelist kõlarikkust ja luua muusikat, mis on ühest küljest pillile omane ja orgaaniline ning teisalt edastab helilooja sisulist sõnumit, mis on tegelikult kunsti tõukejõuks.

Gottardile sekundeeris **Tallinna**

Uue Muusika Ansambel, väga mõjuvalt kõlas Jeffrey Arlo Browni “Motion Harmony #6” (2014) neljale pendlile. *Ambient*’selt kulgevad, kasvavad ja kahanevad mikrotonaalsuste klastrid hüpnotiseerisid kuulmismeelt, helist vähem oluline polnud ka elava ettekande visuaalne pool ehk instrumentidena kasutatud pendlid, mille liikumist oli võimatu mitte jälgida. Pendlitelt ruumi kandunud eelnevalt salvestatud helid muundusid vastavalt mängijate liigutustele, võnkumise kiirusele ja iseloomule. Selle teose fenomeniks oli minimalistlik, monotoonne ja mehaaniline võnkumine, mille võlu seisneb eelkõige lihtsuse mõtestamises ja mõistmises. Pendel tekitab vastuolulisi seoseid, sest ühest küljest on tegemist objektiga, mille liikumist on küll üsna lihtsalt võimalik käega juhtida ja see on aimatav, kuid samas mõjuvad nad mitmekesi koos ja eri kiirusega tiksudes pigem ettearvamatult ja aleatooriliselt. Teose “Motion Harmony #6” puhul olid kõik pendlitega sooritatavad liigutused aga detailselt noteeritud ja improvisatsioonivabadus oli vaid näiv illusioon.

Kontserdi lõpetasid EMTA uue

ühisõppekava **CoPeCo** (Contemporary Performance and Composition – *Toim.*) tudengid emotsionaalselt pingestatud ja visuaalselt efektsete improvisatsiooniliste etüüdidega, mis täitsid ruumi hoopis uue energiaga ja tundusid oma lihtsate ja originaalsete lahendustega väga spontaansed ja terviklikud. Erineva karakteriga lühiteostes oli põimitud liikumine, heli, valgus ja video. Palju visuaalseid kujundeid ja sümboleid, alustades viljastatud munarakust ja lõpetades rohus lebava surnud hiirega, oli sujuvalt komponeeritud improvisatsioonidesse. Oma taotluse ja idee poolest mõjus see audiovisuaalsete etüüdide kogum nagu otse mullast võetud porgand – mõnusalt toores ja värsked, pikemalt mõtlemata kohe söömiseks valmis.

Soome uue muusika kollektiivi **Uusinta Ensemble’i** esitatud eesti noorte heliloojate loomingu kontserdil ERRi studios oli värsket energiat ja ühtset tervikut ehk pisut vähem, kuid teosed iseseisvalt olid selgete vormistruktuuridega. Õnnestumise korral on tugev ja vahetu emotsionaalne laetus ühest küljest just improvisatsiooni võlu ja trump; see muidugi ei tohiks puududa ka heast interpretatsioonist, kuid mulle tundub, et improvisatsiooni puhul tuleb see ehedamalt esile ja hetkeseisundil on suurem kaal. Uusinta Ensemble’i kontserdil oli helilooja looming, ruumi, esitajate ja kuulajate suhe minu arvates kõige mõjuvam **Piret Pajusaare** klaveritrios “Deformation of Thought” (2014).

Kõige enam põimusid improvisatsioonilised kompositsioonid ja komponeeritud improvisatsioonid Sügisfestivali viimasel kontserdil **Hoca Nasreddini Trio** muusikas. Olulise lisapärguse kolanud helidele andis Suurgildi hoone oma atmosfääri ja akustikaga.

Kontserti iseloomustas eelkõige helidesse kantud igavikulisus ja müstiline tämbri maailm, milles mängisid olulist osa **Nikolai Galeni** hääleimprovisatsioonid karjetest sotsi-nateni. Tema väga eriline karakter, täielik kohalolek ja äärmiselt tundlik väljendusviis pakkusid erilise elamuse, milles oli nii morbiidne süngus kui ka valus melanhoolia. Improvisatsioonide tekstides ja teoste kontseptsioonides avaldus tugev kriitika praeguse maailma pidetuse, ükskõiksuse ja hoolimatuse vastu, muusika aga kandis endas meditatiivset rahu sõnumit. Nikolai Galeni kõrval kuuluvad triosse saksofonist **Robert Reigle** ja **Serkan Şener** türgi flöödil. Kolm liini täiendasid üksteist ja sulandusid, omalaadne instrumentide ja vokaali kooslus kandus tihe-da fluidumina aeglaselt ruumis laiali ja hakkas järk-järgult mõjuma. Kirja pandud ja improviseeritud muusika piirialadel liikumise vabadus andis Hoca Nasreddini Trio muusikale selguse ja julguse, mida on võimalik kogeda kontserdisaalis üsna harva. Tänapäevani on mees Nikolai Galeni selgitus ühe esitatud improvisatsiooni juurde – kuigi igal kontserdil kõlab see muusika täiesti omamoodi, ammutavad muusikud inspiratsiooni eelmise kontserdi improvisatsioonist ning kasutavad fragmente või meeleolusid sellest järgmisel kontserdil musitseerides, korrates nii kordumatut iga kord uuesti ja uuesti. See on nagu lõng, mis lahti kerides veidi oma tooni ja tekstuuri muudab, kord tugevam, kord hapram, kuid ei katke.

Sellise paindliku liikumisega kirja pandud nootide ja hetkes tekkinud helimustrite vahel kulges ka seekordne Sügisfestival, milles oli omajagu meeldejäävaid detaile. Loodetavasti kanduvad need kõige kirkamad emotsioonid ka järgmise aasta festivali... ja nii iga kord uuesti ja uuesti.

CANTORES VAGANTES
VARAJASE MUUSIKA STUDIO

17. november 2014 kell 18.32
Mustpeade maja Valges saalis

Reet ja Taavi-Mats 100
Cantores Vagantes 25

Särav! Kuum! Esimest korda Eestis!
Eksklusiiivne! Muusikalised pärlid! Erakordne!

Osalevad
Ene Salumäe,
Reinut Tepp,
Taniel Kirikal,
Andres Siitan
ja paljud teised

Kavas
meie
pöördepunktide
muusika
alates keskajast
17. novembrini 2014
Piletid Piletilevis
ja enne algust kohapeal

ESTI KULTUURKAPITAL KULTUURIMINISTEERIUM

Kadripäevakontsert

**Teisipäeval,
25. novembril kell 18
Tallinna Jaani kirikus**

**Püha Miikaeli Poistekoor
Radio Laulustuudio Tütarlastekoor
Vox Clamantis**

**Dirigendid Kadri Hunt ja Jaan-Eik Tulve
Solist Kadri Hunt**

Piletid 10 / 7 € müügil Piletilevis,
Piletimaailmas ja kohapeal.

Laulustuudio ESTI KULTUURKAPITAL

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia 95 kutsub

EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

1. november kell 14.00

EMTA orelisaal
KLASSIÕHTU

Andres Uiibo oreliklassi üliõpilased Aivar Söerd, Merike Marli, Kristiina Vilotševa

6. november kell 19.00

Estonia kontserdisaal
HEIMAR ILVES 100
EMTA sümfooniaorkester
Dirigent Toomas Vavilov
Solist Gatis Gorkuša (trompet)
Kavas: Ilves sümfoonia nr 2 II osa, Jolivet
Trompetikontsert nr 2, Beethoven sümfoonia nr 5
Pilet 15 EUR

9. november kell 18.00

EMTA kammersaal
KLASSIÕHTU
Tanel Joametsa klaveriklassi üliõpilased Maila Laidna, Lois Freire, Tiina Tomingas, Grete Jädal

14. november kell 18.00

EMTA orelisaal
NÜÜDIS // NEW MUSIC
THIS STRANGE FINE-TUNING OF OUR UNIVERSE
Scott L. Miller (elektroonika) & Nathan Hanson (saksofonid)
Kavas Scott L. Milleri looming

15. november kell 18.00

EMTA kammersaal
KLASSIÕHTU
Age Juurikase klaveriklassi õpilased

19. november kell 19.00

EMTA kammersaal
VILISTLANE

Naily Saripova (klaver)

20. november kell 18.00

Adamson-Ericu muuseum (Lühike jalg 3)
KITARRIÕHTU

Lukas Oppermann, Gert Vermeulen, Heiki Mätliki
kitarriklassi üliõpilased

25. november kell 19.00

Suurgildi hoone
(Pikk tn 17)
Anete Ainsaar (viiul),
Maarja Helen Oserov (viiul)

26. november kell 18.00

Tallinna Metodisti kirik
DOKTORIKONTSERT /
AUTORIKONTSERT
REMIX

Atlan Karp (bariton), Aare Tammesalu (tšello), Seppo Varho (klaver), Toomas Trass (orel), Andrus Kallastu (elektroonika)
Andrus Kallastu esimese ja teise loominguperioodi teosed uutes seostes
Pilet 7 EUR / 4 EUR
Koostöös Pärnu Ooperiga

29. november kell 15.00

EMTA kammersaal
NÜÜDIS // NEW MUSIC
THIS STRANGE FINE-TUNING OF OUR UNIVERSE
Scott L. Miller (elektroonika) & Pat O'Keefe (klarnetid)
Kavas Scott L. Milleri looming

BAROKKANSAMBEL
FLORIDANTE

MEELES ORGSE - BAROKKVIIUL
SAALE FISCHER - KLAVESSIN
KRISTO KÄO - THEORB
TÕNU JÕESAAR - VIOLA DA GAMBA

SARJA 'AJAKEE PÄRLID'
AVAKONTSERT
'ALLA ROMANA'

KAVAS MAAILMA ESIMESED
VIIULISONAADID JA MUU
ERISKUMMALINE 17. SAJANDI
ALGUSE ITAALIAST

FONTANA
CIMA
FRESCORALDI
CASTELLO
CASTALDI
ORTIZ

P 30. XI 2014 KELL 16.00
VIILJANDI PAULUSE KIRIKUS

PILETID: 10/5€
PILETIVIS JA TUNUD
ENNEAEGSIT BILHAPEDIA

www.facebook.com/Floridante

SALJE VALLA

Tulevik täis muusikat

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid NOVEMBRIS

<p>6. november kell 16.30 Lastekirjanduse keskus Esinevad Raeli Florea viiuliõpilased</p>	<p>9. november kell 15.00 EMTA orelisaal Esinevad Mart Laasi tšelloõpilased</p>
<p>8. november kell 13.00 EMTA orelisaal Esinevad Mirjam Keremi viiuliõpilased</p>	<p>20. november kell 16.00 Nõmme muuseum Esinevad Triin Ella laulu eriala õpilased</p>
<p>8. november kell 14.00 Tallinna Keskraamatukogu saal Esinevad Niina Murdvee viiuliõpilased</p>	<p>22. november kell 16.00 Eesti Teatri- ja Muusikamuseum Esinevad Reet Ruubeli kammeransambli- ja klaveriõpilased</p>
<p>8. november kell 16.00 EMTA orelisaal Esinevad Aino-Marika Riikjärve viiuliõpilased</p>	<p>29. november kell 13.00 Tallinna Keskraamatukogu saal Esinevad Marju Rootsi klaveriõpilased</p>

Jaak Joala – legendi lahkumine

25. septembril lahkus meie hulgast Jaak Joala. Nii nagu ta oli – eriline, hämmastav, mõistatusi ja mõistmatust tekitanud juba oma eluajal, on ta nüüd jäädav legend meie muusikaloos.

Jaak Joala sündis muusikute perekonnas. Tema ema oli muusikaõpetaja ja lektor Helgi Ridamäe, isa muusikaharidusega Arno Joala, hiljem tuntud kui tervendaja. Kooliajal õppis Jaak Joala flööti, huvialad olid kardisõit ja jäähoki. Joala muusikuarjäär algas 1966. aastal Olav Ehala ansambelis Kristallid ning pisut hiljem Toivo Kurmeti ansambelis Virmalised. Sellesse aega jäävad ka tema esinemised Eesti Televisiooni populaarses levimuusikasaates “Horoskoop” ja kiiresti kasvav kuulsus. 1970. aastatel võitis Joala auhindu mitmel lauluvõistlusel ja festivalil Eestis ja välismaal, nagu “Tippmeloodia”, “Tallinn–Tartu”, Rostockis ja Vilniuses ning kaks korda Poolas, tuntud Sopoti lauluvõistlusel. Eesti heliloojatest on talle laule kirjutanud Arne Oit, Uno Naissoo, Gennadi Taniel, Raivo Tammik, Kustas Kikerpuu, Rein Rannap, Viktor Ignatjev, Olav Ehala, tolleaegsetest nõukogude heliloojatest David Tuhmanov, Aleksandr Zatsepin, Raimonds Pauls jt. Aastatel 1978–1983 sidus teda aktiivne koostöö ansambliga Radar.

1979. aastal esietendus vana-aasta õhtul muusikaline telefilm “31. juuni”, milles kõlasid Jaak Joala laulud. See oli tema suure menu algus Nõukogude Liidus. 1980. aastatel viibis ta pidevalt kontserdituuridel, esines telesaadetes (“Hommikune post”, “Kutsuv tuluke”), telekontsertidel, muusikafilmides (kontsertfilm “Olümpiaregati tähed”, “Jaak Joala. Estraaditähestik”, “Teisikud” jt). 1982. aastal tekkisid konfliktid ENSV Riikliku Filharmooniaga, mille tulemusena sai Joala aastaks esinemiskeelu. 1980. aastate lõpul naasis Joala Eesti publiku juurde. 1990. aastatel esines ta veel mõnes projektis (neist tuntuim nn kolme teno-

ri tuur koos Ivo Linna ja Tõnis Mäega) ning loobus siis vähehaaval lauljana esinemisest ja pühendus pedagoogi-, produtsendi- ning saatejuhitööle. Tema tuntuimad õpilased on Koit Toome, Janika Sillamaa ja Evelin Samuel.

Viimasel kümnel aastal algas Joala Suur Vaikimine, kui ta elas avalikust elust tagasiõmbunult. 2005. aastal tabas teda esimene infarkt, järgnes teine 2011. aastal. Terviseprobleeme lisandus teisi. 25. septembril leiti Joala oma kodunt surnuna.

Lahkuda 64-aastaselt on muidugi nukralt vara. Nüüd, mil teda enam ei ole, on ta veelgi rohkem rahva mälus ja meeles. Nagu öeldakse ühes loendamatu test, sageli väga kaunilt sõnastatud, kommentaaridest ajalehe netiartiklite ning Youtube'i videote juures: “On tüüpiline, et Eesti rahvas avastab oma geeniused uuesti, kui nad on läinud. Joala tegi õigesti, et vaikus ja lõputult “vana rasva” peal edasi ei sõitnud. Nüüd on nende laulude paremik puhas ja selge alatiseks. Sellist vokaalset lüürikut meile enam ei tule.”

Pole kahtlust, et Jaak Joala on mingil moel puudutanud kõiki, hoolimata sellest, milliste muusikastiilide austajad ollakse. Muusikas on ju alati stiilide ja žanriteülene absoluutne sõnum. Võibolla oskame nüüd ka teise pilguga tagasi vaadata tema omaaegsele tohutule menule toonases Nõukogude Liidus. Tegelikult ei olnud see ei väiksem saavutus ega vähem oluline või väärtuslik auditorium kui nüüd sama mastaabiga läbilöömine Euroopas või Ameerikas.

Õnneks on Jaak Joalast jäänud järele

erakordselt palju laulude salvestusi, telesaateid, telesinemisi ja ka spetsiaalsateid-teleintervjuusid temaga nii eesti kui ka vene keeles. Nende saadete hulgas on erakordselt häid ja erakordselt sisukaid. Rossija 1 telekanal tegi temast pärast tema surma ülikiirelt erisaate. Küllap ta suks neist paljusid uuesti vaadata, kõik see on lihtsalt leitav internetist.

Meenutaksin siinkohal Mikk Mikiveri sõnu telesaatest “Lugu kadunud flöödimängijast”. See Mati Talviku väga hea töö oli samuti üks neist sisukatest, mõtlemapanevatest saadetest, kus Jaak Joalast rääkisid paljud huvitavad inimesed, alates tema flöödiõpetajast Elmar Peäskest. Mikk Mikiver ütleb seal: “Sellist lahtiselt romantilist annet ei olnud ma aastaid näinud. Mulle tundus, et seal sees on üks kristall, väga puhas kristall, ja kui ma mõtlesin, mis see on, siis sain ma aru, et see on muusika ise.

FOTO JAAN RÕÖMUS /
RAHVUSRINGHÄÄLING

Mõistan ka seda, mis juhtus Jaaguga tema hilisemal teel, kui Eesti rahvas teda maha matits ja “Kremlis ööbikuks” nimetas. See käib kaasas, kui keegi pürib natuke rohkemat, kui jääda ainult kodukootud lem-miklaulikuks. Peale selle –
Eesti ei suuda

oma andeid üleval hoida. Me anname kõrgeid hinnanguid, kui mõni artist või kollektiiv lööb läbi Soome väikelinnas, Rootsi külas või Prantsuse provintsis, ja unustame, et teisel pool Narva jõge on suuri muusikalisi keskusi, kelle maitset arvestab mitte ainult Nõukogude Liit, vaid vaat et pool maailma. Ja kui keegi võtab ette niisuguse teekonna, mis on tegelikult retk tundmatusse, siis tuleb aru saada, kas ta on lõplikult lahkunud või on ta “pistik” siiski siin, meie kodus “akus”. Vahepealseid kohtumised temaga veensid mind, et ta ei ole lendu läinud ei füüsilises ega vaimses mõttes, vaid on säilitanud täpselt oma asendi ja ühenduse selle kohaga.”

Ia Rimmel

Meenutades Ants Saluraidu

5. oktoobril lahkus meie hulgast klaverihäälestaja Ants Saluraidu. Oma erialatundmise ja elutöö mahu poolest võib Saluraidu Eesti klaveritehnikute maailmas võrrelda Bruno Luki, Laine Metsa või Lilian Semperiga Eesti pianismi ajaloos.

Ants (s 1948) on mulle rääkinud, et lapsepõlves õppis ta ka viulit. 1970. aastatel läks ta tööle Estonia klaverivabrikusse, kus algul töötas mehaanikaosakonnas metallitööpingil ning hiljem mehhanismi montaažis. Varsti hakkas ta samas õppima klaverihäälestamist ja intoneerimist legendaarse meistri Artur Kurmeti juhendamisel. Vabrikus töötas ta kuni 1982. aastani.

1980. aastatel hakkas Ants häälestajana tööle Tallinna muusikakeskkoolis ja Tallinna Riiklikus Konservatooriumis. Töö sisu vajaks täpsemat uurimist, kuna tollal olid klaveriõpetajad ja kontsertmeisterid muusikakeskkooli nimekirjas, aga ülejäänud personal, koristajad, elektrikud, kuhu olid paigutatud ka klaverihäälestajad, konservatooriumi palgal. Töö mahu mõttes oli kõik “üks suur Kivimäe”. Pärast tööle minemist Eesti Kontserti 1991. aastal “pärandas” Ants oma TMKK töö (või ka osa konservatooriumi tööst) edasi oma õpilasele Anti Rallmannile. Seda kaasavara oli üle 40 klaveri, mille hulgas olid ka nii aula kui ka B-maja saali esindusklaverid. Töö muusikaakadeemias kestis kuni 2004. aastani (üle kolmekümne aasta) ja Eesti Kontserdis kuni 2011. aastani (kaks-kümmend aastat).

Professionaalsel tasemel tundub selline töövõime lausa uskumatu! Täna teeb Antsu tööd vähemalt kaks inimest. Ja sellise koormusega töötas ta kolmkümmend aastat ning tihti seitse päeva nädalas. Teadupärast toimuvad kontserdid ka laupäeval ja pühapäeval ning mitte ainult Tallinnas. Ja muide – Ants ei juhtinud autot. Kõik see pendeldamine eri töökohtade vahel toimus linna transpordiga, õlal kaheksakilone töökott!

Teatud ajal oli Antsu hooldada peale B-maja Kivimäel 23 klaverit konservatooriumi Kaarli puistee õppehoones, Eesti Kontserdi saalide klaverid (hiljem lisaks Tallinnale ja Tartule veel Pärnu ja Jõhvi), klaverid Eesti Raadios salvestusteks ning eratööd kodudes! 2000. aastatel toimus tal ka pidev koostöö Eesti Interpreetide Liiduga ja Pille Lille Muusikute Toetusfondiga jne.

Üritan mõttes ette kujutada Antsu tööpäeva. Hommikul kella kuuest alustas ta Kivimäel häälestamisega klassides. Kell 11.00 juhendas ta kursust “Klaveri häälestamine ja korrashoid”. Siis bussis trügides linna Kaarli puisteele saali klaverit õhtuseks kontserdiks ette valmistama. Kui õnnestus, siis käis üle klaverid ka paaris klassis – tiiskant häälede ja katkilöödud keeled asendada. Õhtul hilja veel Filast läbi – järgmiseks päevaks klaverisolistile pilli ette valmistama, sest hommikul enne ERSO proovi ei saa – siis on vaja töötada konservatooriumis, kui klassid on veel vabad. Klaveri sooloõhtu päeval (lisaks pilli ülevaatamisele eelmisel hilisõhtul või kontserdipäeva varahommikul) häälestamine enne kontserti 18.00 ja kontserdi vaheajal.

Tihti oli vaja 45 minutit enne kontserti lisaks peenhäälestamisele veel ühtlustada kõla, st ükshaaval kontrollida, kas haamer lööb kolme keelt võrdselt, ja vajadusel lihvida haamer kujusse. See omakorda tähendas mitu korda pilli mehhanismi sisse-välja nihutamist. Vahel tahtis pianist veel mingeid muudatusi mehaanikas – jälle lisatöö, võimalikult tiptasemel ja enne kontserti mõne minuti jooksul!

Töökeskkond on enamasti väsitav: kontserdisaalis enne kontserti koristatakse või harjutavad ERSO pillimehed laval oma partiide keerulisemaid kohti. Kontserdi vaheajal vestleb sinu töötamise ajal saalis mitusada inimest. Kivimäe B-maja klasside läbikostvusest teame me kõik, kes oleme sealt läbi käinud. Läbi seinakontakti võis vabalt kõrval-

Ants Saluraidu Europeano kutseeksamil 2011. aastal.
FOTO IA REMMEL

klassis harjutava sõbraga interpretatsiooniprobleeme arutada! Ka toimus töötamine tööoperatsioonidest tingituna tihti sundasendis.

Ka tulevikku on Ants oma panuse juba andnud. 1990. aastatel luges ta muusikaakadeemias fakultatiivainena kursust “Klaverite häälestamine ja korrashoid”. Loengud ja praktika toimusid Kivimäel B-majas, kus tehti tutvust ka keelte vahetamise, mehhanismi reguleerimise ja klaveri intoneerimisega. Õpilased said aimu omadustest, mida häälestajal vaja läheb: hea muusikaline

kuulmine, hea nägemine, käeline osavus, keskendumisvõime, rutiinitaluvus, enesedistsipliin. Meenub Antsu ütlus, kui olin poole tunniga kolm nooti häälede punnitanud: “Nii nagu riik tahab kontrollida oma kodanikke, peab häälestaja kogu aeg kontrollima oma tehtud tööd.”

Läbi kogu oma tööelu on Antsul olnud ka eraõpilasi, nii algajaid kui ka eakaaslastest praktiseerivaid kolleege, kes tulid Antsu juurde nõu küsima raskemate “erijuhtumite” puhul, kui oli vaja kogunud tervikpildi nägemist. Head nõu ja nippe sai nii esinduspillide reguleerimise kohta kui ka kulu- nud kodupianiinode osas – Ants ei põlanud ära ühtegi tööd, kui vähegi aega oli – “alati saab paremaks”.

2008. aastal osales ta tööüh- mas, kes defineeris ja kinnitas Kutsekojas klaverimeistri kutse- standardi Eestis. See tööühm koos- tas ka klaverimeistri eriala õppeka- va, mille alusel hakati G. Otsa ni- melises Tallinna Muusikakoolis klaverihäälestajaid koolitama. Seda esimest korda ametlikult Eesti aja- loos. Uute klaverimeistrite koolita- mist hakkas juhutama Ants.

Praegu hooldavad Ants Saluraui õpilased klavereid kõigis tema endistes töökohtades: G. Otsa nimelises Muusikakoolis Rodion Matvejev, Tallinna muusikakesk- koolis Eve Laasi ja Anti Rallmann, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias Mait Meibaum ja Anti Rallmann. Ka Eesti Kontserdi klaverimeister Andres Leesik sai oma esimesed klaverihäälestamise tunnid Antsu käest B-majas.

Ehkki viimastel aastatel ei ol- nud Ants raske haiguse tõttu enam Klaverimeistrite Koja aktiivliige, oli ta alati kohal kõigil pakutavatel koolitustel ning maksis järjepide- valt toetust, samas suuruses teiste makstud liikmemaksuga. Antsu 2014. aasta toetussumma laekus koja kontole kõige esimesena, juba 2. jaanuaril... nagu igaks juhuks.

Mait Meibaum

EMTA klaverihäälestaja, Ants Saluraui õpilane aastatel 1995–1998

Pidulik aktus kontserdisaali kohandatud telgis.

FOTO LIIS TREIMANN / SCANPIX

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia 95

Tänavu septembris tähistati **Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia** 95. aastapäeva. Õppeasutuse alguseks loetakse 28. septembrit 1919, kui Estonia kontserdisaalis toimus Tallinna Kõrgema Muusikakooli avaaktus. Tegemist on esimese iseseisvas Eestis asutatud ja siiani katkematult tegutseva kõrgkooliga.

Pidustused algasid 22. septembril nüüdismuusikale pühendatud Sügisfestivaliga, mis toimus tänavu juba 15. korda ning kus seekord oli esinejaid li- saks Eestile Türgist, Hollandist, USAst, Soomest, Prantsusmaalt, Saksamaalt ja Itaaliast.

23. septembril oli pidulik aastapäeva aktus, mis toimus kontserdisaali kohandatud telgis. EMTA rektor **Peep Lassmann** selgitas ürituse eel: “Pidustu- si varjutab asjaolu, et oleme üks vähe- seid Euroopa muusikakõrgkooli, millel ei ole oma kontserdisaali. Vaatamata mitmetele olulistele positiivsetele poliitilistele otsustele, nende hulgas 1996. aastal riigikogus vastu võetud otsus ehi- tada valmis EMTA, Kunstimuuseum ja Eesti Rahva Muuseum, ei ole siiani lei- tud võimalust meie ehituse teise etapi ehk saalikompleksi rahastamiseks. Pidulikuks aktuseks püstitame sellele kohale telkkontserdisaali. Loodame, et

kooli 100. aastapäevaks meie unistus ka täitub!”

26. septembril toimunud sünnipäe- vapeol oli nii praeguseid kui endisi tu- dengeid. Tänavu alustas EMTAs õpin- guid 247 uut üliõpilast. Populaarsemad erialad on lavakunst, helirežii, elektro- akustiline looming, jazzmuusika, klassi- kaline laul ja kultuurikorraldus. Vastu- võetud välisüliõpilaste päritolumaad on Jaapan, Hiina, Lõuna-Korea, Suur- britannia, USA, Austraalia, Venemaa, Island, Hispaania, Prantsusmaa, Saksa- maa, Soome, Rootsi, Läti, Leedu ja Gruusia. Kokku õpib EMTAs 711 üli- õpilast, neist 103 on välistudengid. Üliõpilasi on 20 riigist.

Mainekas auhind Helen Sildnale

Tänavusel 25. Soome muusikatööstuse konverentsil “Music & Media Finland” anti Tampere Music Award erakordsete saavutuste ja teenete eest muusika- alases tegevuses Tallinn Music Weeki asutajale ja eestvedajale **Helen Sildna- le**. Seda auhinda jagatakse 2010. aastast alates. Ka kõige esimese tunnustuse pälv- is eestlane, toonane Eesti justiitsminis- ter **Rein Lang**. Teised auhinnatud on olnud Vene ajakirjanik ja vabamõtleja **Artemi Troitski** (2011), Taani rahvus- ringhäälingu staažikas muusikaajakirja- nik **Jan Sneum** (2012) ja Rootsi sõltuma- tute muusikaettevõtete assotsiatsiooni

IMPALA juht **Jonas Sjöström** (2013).

Helen Sildna on olnud muusika-tööstuses tegev üle neljateistkümne aasta nii aktuaalsete rahvusvaheliste artistide maaletoojana kui ka kohaliku muusikaettevõtluse ja -ekspordi edendajana. Tema loodud kontserdikorraldusfirma Musiccase kontol on mitmeid suurüritusi nagu “Kumu ÖÖ” ning “Islandi päev” ja hulk Eestisse jõudnud maailmanimega artiste, nagu näiteks Morrissey, Air, Sigur Rós, Patti Smith, Feist, Swans ning Regina Spektor. Helen Sildnal on ka võtmeroll Eesti muusikaettevõtluse arendamisel ning ekspordistrateegias, nüüdseks on ta ka uue muusikaettevõtjaid koondava organisatsiooni Music Estonia üks liikmeid ja asutajaid. “Helen Sildna on hämmastava energia, tahtejõu ja sihikindluse kehas. Tänu tema visioonile ja ennastalgavale tööle on Tallinn Music Weekist kujunenud fantastiline sündmus, mis on Eesti kindlalt popmuusika maailmakaardile salvestanud. Helenil on terav talenditabaja kõrv, mida ta on rakendanud ka Soome muusikute ja muusikatööstuse toetamiseks,” kirjeldab teda “Music & Media Finland” tegevjuht **Tapio Korjus**.

“Music & Media Finland” on muusikatööstuse konverents ja talendifestival, millest on kujunenud oluline sõlmepunkt Soome, Skandinaavia, Baltimaade ja Venemaa muusikaproffessionaalidele. Peale selle toimub “Music & Media” raames ka talendifestival “Lost in Music”, kus tänavu astusid üles viimasel TMWL välisdelegaatidelt positiivset tähelepanu pälvinud **Faun Racket** ja viimase “Noortebändi” võitja **Ziggy Wild**. 2015. aastal toimub Tallinn Music Week 25.–28. märtsini. Esinemistaotlusi saab esitada ja delegaadipassi soodushind 100 eurot kehtib kuni 1. detsembrini.

Tarmo Leinatamm (1957–2014)

13. oktoobri õhtul lahkus armastatud dirigent, poliitik ja humorist **Tarmo Leinatamm**. Suur osa tema elust oli seotud Vanemuise teatriga. 1981–1992 töötas ta Vanemuises koormeisteri, dirigendi ja mõnel puhul ka muusikalise kujundajana, osaledes üle 30 eri žanris lavastuse väljatoomisel. Alates 2002. aastast, kui Tartus Raekoja platsil esietendus Lloyd Webberi “Evita”, oli ta 16

Vanemuises lavale tulnud muusikali muusikajuht ja dirigent, neist viimaseks jäi sama helilooja tänavu oktoobris esietendunud “Ooperifantoom”. Samuti juhatas ta Tallinna Linnahallis lavastatud muusikale (“Jesus Christ Superstar”, “West Side Story”, “Kiss me, Kate”). 1991–1994 oli Leinatamm Estonia teatri dirigent, 1994–1999 Tallinna Filharmonia direktor. 1996. ja 1997. aastal dirigeeris ta Eurovisiooni lauluvõistlusel ning saateorkester andis talle parima dirigendi preemia. Leinatamm lõi kaasa ansamblites Harmoonikud, Elektra, ROSTA Aknad jt. Eesti huumori klassikasse jääb tema osalemine legendaarse “Kreisiradio” meeskonnas. Leinatamm oli ka Riigikogu liige.

WWW.ULOKRIGUL.COM

Auhind Ülo Krigulile

30. septembril anti helilooja **Ülo Krigulile** teose “Swan Bone City” (“Luigeluulinn”) eest Monte Carlo ooperis mai-

nekas Monaco printsipi Pierre'i fondi Noorte muusikute lemmiku auhind.

1966. aastal asutatud Monaco printsipi Pierre'i fond tunnustab kirjanduse, kunsti- ja muusikavaldkonna tipptegejaid. Muusikaauhindu on kaks. Üle kolme aasta antakse välja kompositsioonipreemiat, mille 2006. aastal pälvis **Helena Tulve**. Alates 2011. aastast antakse igal aastal välja nimetatud noorte lemmiku preemiat. Seni on selle laureaateks valitud **Raminta Šerkšnýtė** (Leedu), **Kaija Saariaho** ja **Toshio Hosokawa**. Auhinna saaja otsustavad Monaco muusikaakadeemia üliõpilased žürii esitatud teoste seast. Tunnustusega kaasneb uue teose tellimus ning rahaline preemia.

“Swan Bone City” kõlas esimest korda 2012. aastal ERSO ja Iiris Vesiku esituses Risto Joosti juhatusel Eesti muusika päevadel. 2013. aastal pälvis teos EMP heliloojapreemia. Ülo Krigul: ““Swan Bone City” on kirjutatud Kristiina Ehini samanimelise lühijutu põhjal ning võlgneb oma ülesehituses ja nüanssides suure osa just sellele maagilisele eesti mütoloogiale ja kõige universaalsemaid seaduspärasusi ühendavale tekstile. Teiseks inspiratsiooniallikaks teose loomisel oli Iiris Vesiku kordumatu tämbriga hää ja omapärane muusikaalus.” Järgmisel aastal jõuab Ülo Kriguli sulest kuulajani mitu uudisteost, teiste hulgas ka Eesti Kontserdi tellitud ja Saaremaa ooperipäevade avaõhtul ettekandele tulev ooper.

Georg Ots sai postuumselt Balti Tähe

Oktoobris toimus Peterburis Ermitaazi teatris XI Balti Tähe auhinnatseremonia, kus sõnadega “teda armastasid kõik” anti meie legendaarsele lauljale **Georg Otsale** postuumselt Balti Tähe autasu. Georg Otsa lese **Ilona Otsa** palvel võttis autasu vastu maestro **Eri Klas**. Balti Täht asutati 2004. aastal tunnustamiseks Läänemere maade kultuuri- ja kunstiringkondade esindajaid ja ühiskonnategelasi, kes on andnud suure panuse koostöö arendamisse. Varem on eestlastest saanud Balti Tähe helilooja **Arvo Pärt** (2007), dirigent **Eri Klas** (2012) ja Rahvusoper Estonia juht **Aivar Mäe** (2013). Balti Tähe auhinna saajate seas on olnud režissöör **Andrzej Wajda**, helilooja **Krzysztof Penderecki**,

filmirežissöör **Aki Kaurismäki**, Läti Rahvusoooperi juht ja lavastaja **Andris Žagars**, dirigent **Mariss Jansons**, viiuldaja **Gidon Kremer**, Peterburi Maria teatri direktor ja dirigent **Valeri Gergijev**, helilooja **Rodion Štedrin**, baleriin **Maia Plissetskaja**, näitleja **Lilita Ozolinja** jt. Tänavu pälvis Balti Tähe veel vene näitleja **Oleg Basilašvili**, Jevgeni Vahtangovi nimelise Moskva Riikliku Akadeemilise Teatri kunstiline juht ja Vilniuse Väikese Teatri kunstiline juht **Rimas Tuminas** ning Venemaa ooperi-täht **Jelena Obraztsova**.

Music Estonia

Kakskümmend viis muusikaettevõtjat asutasid **MTÜ Music Estonia**, mille eesmärgiks on suurendada Eesti muusikaettevõtete konkurentsivõimet nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt. Organisaatsiooni tegevjuhiks valitud **Virgo Sillamaa** sõnul plaanib Music Estonia juba tulemust toonud tegevustega edasi minna, koondades tegijate pädevuse. "Eesti muusikale on tekkinud laiem rahvusvaheline kandepind, seega on aeg luua ühine fookus ning koondada edusammud-pingutused ühtselt tajutava brändi alla. Olulised arengud ja ettevõtmised on olnud nii Tallinn Music Weeki aastaringne rahvusvaheline tegevus, Eesti Muusika Arenduskeskuse ettevõtmised, muusikamänedžeride koolitus ning muusikamänedžere koondava MMF (Music Managers Forum) Eesti loomine." Muusikaettevõtja ning Music Estonia juhatuse liige **Tiina Jokinen** (ERP) lisas: "Juba pikemat aega on mulle tundunud, et muusikaalane ettevõtjaskond vajab, nagu igas muuski vallas tegutsejad (turisminduses, hotellinduses jne), tugevat esindusorganisaatsiooni, kelle häält võtaks kuulda ka seadusandja."

Music Estonia liikmeteks on muusikaettevõtjad, kes tegelevad Eesti muusika või muusikatoodete rahvusvahelise turustamisega, sh mänedžmentfirmad, agentuurid, kirjastajad, produktsiooni- ja plaadifirmad. Music Estonia (ME) põhitegevuste hulka kuuluvad Eesti muusikale ühtse turundusplatvormi loomine, rahvusvahelise kontaktibaasi laiendamine, Eesti muusikaettevõtete esindamine rahvusvahelistel suurüritustel, muusikaekspordi strateegia väljatöötamine ja elluviimine. Music Estonia asutajaliikmed on **Peeter Soovik** (Seven

Lights Management OÜ), **Toomas Olljum** (Made In Baltics OÜ), **Natalie Mets** (OÜ Soundsright Management), **Helen Sildna** (Musiccase OÜ), **Virgo Sillamaa** (Virgomusic OÜ), **Kadri Voorand** (Unforgiven OÜ), **Karl Sirelpuu** (Birdeye Entertainment OÜ), **Madis Kari** (HTS Travel Service OÜ), **Tiina Jokinen** (OÜ ERP), **Rein Kutsar** (Odd Hugo Music OÜ), **Marje Lohuaru** (Classical Sound OÜ), **Svea Ideon-Marks** (OÜ Estartist), **Marti Tärn** (Multikulti OÜ), **Maarja Nuut** (EstTradMusic OÜ), **Joel-Rasmus Rimmel** (Nordic Waves OÜ), **Kaspar Kalluste** (Nu Beat OÜ), **Kadri Sundja** (Sundja, Sundja & Sundja OÜ), **Tambet Mumma** (Moonwalk OÜ), **Tiit Kalluste** (Kallmann Music OÜ), **Terje Trochynskyi** (OÜ Svjata Vatra), **Sandra Sillamaa** (MTÜ Folk Attack), **Danel Pandre** (Crunch Industry OÜ) ja **Aare Tammesalu** (MTÜ Loovüksus). Organisaatsiooni esimesse juhatuse koosseisu valiti **Tiina Jokinen**, **Marje Lohuaru**, **Tambet Mumma**, **Toomas Olljum**, **Helen Sildna**, **Virgo Sillamaa**, **Marti Tärn** ja **Kadri Voorand**.

Etnokulbid 2014

Eesti pärimusmuusika keskus andis koostöös Raadio 2ga kuuendat korda oma ala parimatele etnokulbi-nimelisi auhindu. 10. oktoobril toimunud pärimusmuusika lõikuspeo meeleolulal galaõhtul läks viiest rahvahääletuse teel jaगतavast kulbist neli ansamblile **Trad. Attack!**. Bänd, kuhu kuuluvad **Jalmar Vabarna**, **Sandra Sillamaa** ja **Tõnu**

Tubli, on koos tegutsenud vaevalt aasta, kuid pälvis nii parima bändi, plaadi, loo kui ka uustulnuka auhinna, lisaks hindas Raadio 2 neid erikulbiga. Kunagi varem ei ole nii lühikest aega tegutsenud ja vaid ühe minialbumi üllitanud kooslus rahva poolt nii kiiresti omaks võetud ja kulpi-dega üle külvatud. **Eeva Talsi** pälvis aasta parima pärimusmuusiku auhinna ja **Viljandimaa Löötsaklubi** Eesti pärimusmuusika keskuse erikulbi.

Etnokulvide ehk Eesti parimate etnomuusikute, -plaadi ja -loo valimine kestis kaks nädalat ja oma hääle sai anda selleks loodud keskkonnas. Hääletamas käis ligi 1000 pärimusmuusika huvilist, kes said valida kas soovitud kandidaadi hulgas või ise oma lemmiku välja pakkuda. Etnokulp on omas valdkonnas ainus auhind, mille saavad rahva lemmikud. Kuigi Raadio 2 ja pärimusmuusika keskus annavad välja ka oma erikulpe, on rõhk ikkagi muusikasõprade arvamusel.

Eesti muusikud rahvusvahelises projektis

Eesti muusikud osalesid 4.–13. oktoobrini projektis "The Emerging Classical Talent in the EU". Selle Eestit, Rootsit, Itaaliat ja Inglismaad hõlmava koostööprojekti raames toimus Rootsis ja Inglismaal üheksa kontserti, esinejateks keelpilliorkester **Camerata Nordica** (dirigent **Mihkel Kerem**), **Sinfonia Cymru keelpillikvartett**, **Rootsi puhkpilliansambli kvintett** ning **Virgo Veldi, Pille Lill, Andreas Lend** ja **Oksana Sinkova**. Eesti muusikud liitusid projektiga koostöös **Pille Lille Muusikute Toetus-**

Võidukas Trad Attack!
FOTO EESTI PÄRIMUSMUUSIKA KESKUS

Viulimängud Kihnu körtides.
FOTO KIHNU KULTUURIRUUM

fondiga. Eesti muusikast tuli kontsertidel esitusele Arvo Pärdi ja Galina Grigorjeva looming.

World New Music Days

7.–11. oktoobrini toimus Poolas Wrocławis rahvusvahelise nüüdismuusika ühingu (ISCM) festival “World New Music Days”. Eesti muusikast esitati seal **Arvo Pärdi** ja **Mirjam Tally** teoseid. Rahvusliku Muusikafoorumi koor (Chór Narodowego Forum Muzyki) esitas Wrocławis Filharmoonia saalis Tally kooriteose “Animalistic Hymn” koos iiri, läti, Kanada, Ukraina ja Venetsueela heliloojate koorimuusikaga. Kitarrist Marek Piaseczny seadis festivaliks Pärdi “Fratrese” tšellole ja kitarrile. Pärdi kooriteose “Virgencita” esitas kammerkoor Cantores Minores Wratislavienses.

Eesti muusika Vene festivalil “Vremena goda”

29. septembrist 7. oktoobrini peeti Moskvas kolmeteistkümnendat korda festivali “Vremena goda” (“Aastaajad”), mis oli seekord pühendatud vene ja Baltimaade muusikale. Festivalil esines organist **Aare-Paul Lattik** koos **Moskva kammerorkestriga Vremena Goda**, ettekandele tuli Hugo Lepnurme Oreli-kontsert. Eesti muusikast kõlas Moskva kammerorkestri esituses veel Elleri “Kolm pala keelpilliorkestrile” ja Pärdi “Silouan’s Song”. 6. oktoobril toimus **Peeter Vähi** teose “Valge kontsert” kitarrile ja kammerorkestrile esiettekan-

ne, esitusele tuli ka **Rein Rannapi** Klaverikontsert autori soleerimisel. Festivali lõppkontserdil 7. oktoobril Gnessinite-nimelises Moskva Muusikaakadeemias oli eesti muusikast kavas Pärdi “Fratres” (kammerorkester Vremena Goda), valik **Veljo Tormise** kooriteoseid Moskva Muusikapedagoogika Kolledži koori ja Boriss Pevzneri Moskva Kooriteatri esituses ning **Rein Rannapi** klaveriteosed autori esituses.

Kihnu viulifestival

Kihnu saare tore traditsioon Kihnu viulifestival toimus tänava 3.–5. oktoobrini juba neljandat korda. Kihnu viuldajaid ja Kihnu traditsioone värtustava festivali avas festivali patroon, presidendiproua **Evelin Ilves**. Kihnu muuseumis ja rahvamajas toimusid õpitoad, seminar, kontserdid ja tantsuõhtu. Esinesid **Aapo Ilves** ja **Marju Varblane**, **Värskas muusikakooli viuldajad**, toimus ansambli **Tuuleviul** CD esituskontsert ning avati **Anu Raua** vaibanäitus. Festivali teisel päeval astusid üles **Kihnu Pillilapsed**, **Virumaa Noorteorkester**, ansamblid **Curly Strings** ja **Tuulelöötsutajad**. Üritust korraldab SA Kihnu Kultuuriruum.

Kontserdisari “Siin Rostrum!”

Eesti Kontsert koostöös Klassikaraadioga alustas oktoobris kontserdisarja, mis tähistab eesti heliloojate senist edu Rostrumil, rahvusvahelisel raadiojaamade vahendusel toimival heliloomin-

gu võistlusel ning selle konkursi toimumist Tallinnas 2015. aasta mais. Sarjas osalevad Rostrumil esile tõstetud heliloojad ning interpreedid Eestist ja mujalt maailmast. Esimesel kontserdil Eesti Raadio I stuudios astus üles Kanada ansambel **Quasar Saxophone Quartet**, kavas Ülo Kriguli uus teos ning Wolf Edwardsi (Kanada), Louis Andriesseni (Holland), Pierre Alexandre Tremblay (Kanada/Inglismaa) ja Alexander Schuberti (Saksamaa) teosed. Sarja kunstiline nõustaja on Klassikaraadio peatoimetaja **Tiia Teder**.

Ansambel Resonabilis Iirimaa

Ansambel **Resonabilis** oli 10.–13. oktoobrini kontserdireisil Iirimaa. Kontsertidel kõlas, nagu ansamblile omane, palju eesti nüüdismuusikat. Ansambli kavas olid **Malle Maltise** “A Match” häälele ja tšellole (2012, Swinburne’i tekstile), **Age Veeroosi** “Enesekaotus” häälele ja flöödile (2002, Laabani tekstile), **Helena Tulve** “North Wind, South Wind” häälele, flöödile, kandlele ja tšellole (2010, tekstid Rūmī, Ülemlaul) ning **Jane O’Leary**, **John Buckley**, **Eugene Birmani** ja **Victor Lazzarini** teoste esiettekanded.

FOTO TANEL MEOS

12. oktoobril lahkus “Laulukaruselli” produtsent ja armastatud tele-ema **EVE VIILUP**. ETVs töötas ta alates 1976. aastast. Eve Viilup oli 1990. aastast Lasteekraani muusikastuudio juht, kus professionaalsete lauluõpetajate käe all on nüüdseks lauluõpet saanud tuhandeid lapsi. Tema käe all jõudsid eetrisse paljud armastatud laste ja noorte tele- ja raadio- ja muusikasaated, nagu “Nõiakivi”, “Hunt Kriimsilm”, “Kikerikii”, “Tammetõru seiklused”, “Hei, põialpoisid!”, “Päta”, “Pintselsabad”, menud võistlussaadet “Kooli TV”, “Marumäramiks”, “Memoriin” jt.

Danske Bank

23/11-15/12/2014

JÕULU JAZZ

Hingele head!

11.12 kell 19 Nordea Kontserdimaja

Richard Bona Trio

(USA-Kamerun)

5.12 kell 19 Vene Kultuurikeskus

Paula Morelenbaum & Bossarenova

(BRA-GER)

14.12 kell 20 Kumu auditorium

Douglas Dare

(UK)

P 23.11 kell 16.00 Kõue mõis
N 4.12 kell 19.00 Vaba Lava

Dialoog

Jarek Kasar & Erki Pärnoja

R 28.11 kell 19.00 Kumu auditorium
Joel Rimmel Trio

L 29.11 kell 16.00 Kumu auditorium

Whispering of the Stars

Tommy Smith & Brian Kellock (Šotimaa)

P 30.11 kell 16.00 Kumu auditorium

Ole hea

Estonian Voices

K 3.12 kell 19.00 Niguliste Muuseum

Tasasele maale

Robert Jürjendal ja Liis Viira

R 5.12 kell 19.00 Vene Kultuurikeskus

Samba Preludio

Paula Morelenbaum & Bossarenova

(Brasiilia-Saksamaa)

L 6.12 kell 19.00 Kumu auditorium

ERGO Jazz Session vol 16:

Soundscape

JazzEnsemble Baden-Württemberg

(Saksamaa-Eesti)

P 7.12 kell 18.00 Kaarli kirik

Harlem Spirit of Gospel

feat. Anthony Morgan (USA)

K 10.12 kell 19.00 Kumu auditorium

Dawn of Midi (USA)

N 11.12 kell 19.00 Nordea Kontserdimaja

Richard Bona Trio (USA-Kamerun)

P 14.12 kell 20.00 Kumu auditorium

Douglas Dare (Suurbritannia)

E 15.12 kell 18.00 Vene Kultuurikeskus

Heade kohtumiste laulud

Raadio laululapsed, Hanna-Liina Võsa

ja Tiit Kikase ansambel

www.jazzkaar.ee

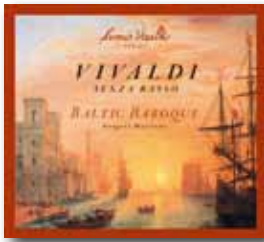
Korraldajatel on õigus teha programmis muudatusi.

Piletid müügil Piletilevi müügipunktides ja internetis www.piletilevi.ee.

Danske Banki klientidele piletid 20% soodsamalt! Sooduspiletid on piiratud koguses.

Vaata www.danskebank.ee/jazzkaar. Jazzkaare info 666 0030 ja piletid@jazzkaar.ee.

Vivaldi. Senza basso. Baltic Baroque.

Vivaldi. Opera quinta. Baltic Baroque.

ERP

Käesolevad plaadid on jätkuks kahele varasemale Vivaldi muusikale pühendatud salvestisele. Ansambli kunstiline juht Grigori Maltizov algatas juba aastaid tagasi väärt projekti, mis annab tunnustust võrrastust Vene ja Eesti muusikute koostööst. Plaadile “Senza basso” on salvestatud neli Vivaldi kammersoonaati kahele viiulile, mida helilooja on soovitanud esitada kas koos või ilma *basso continuo* partiita. Kahes 1720. aasta paiku trükivalgust näinud sonaadis (RV 71 ja RV 77) demonstreerivad viiuldajad Maria Krestinskaya ja Evgeni Sviridov sädelevat duomängu, kahes sonaadis ühineb nendega Imbi Tarum. Vene viiuldajate Vivaldi tõlgendus on küllaltki ilmekas ning selles kasutatakse laia kõlalist ja mängutehnilist skaalat. Aeg-ajalt häirib ehk liiga detailne ja kuivavõitu artikuleerimine, klavessiini “vundamendile” toetuvad kaks sonaati (RV 70 ja RV 68) mõjuvad homogeenselt.

Plaadil “Opera quinta” kõlavad 1716. aastal trükiis ilmunud Vivaldi sonaadid ühele ja kahele viiulile ning *basso continuo*’le. Siin on esitajate ring suurem, lisaks eelnimetatud ansamblistidele musitseerivad ka viiuldaja Anfisa Kalinina, barokktšellist Sofia Maltizova ja klavessinist Reinut Tepp. Kolm viiuldajat sooleerivad suurepärase stiilitundega ja virtuososselt. Sviridovi meeletud akrobaatilised trikid ning elav ja vitaal-

ne esitus mõjuvad kaasakiskuvalt. Krestinskaya mängus leidsin väljenduse sugestiivsust, nõtkust ja variantsust. See kõik muutis esituse niivõrd veenvaks, et paar küsitavust tantsuvormide tõlgendamisel hajusid meelest. Kalinina mängu iseloomustab graafiline selgus, tempode ja liikumise hea vahakord ning kolleegidega võrreldes pisut askeetlikum pillikäsitlus.

Plaadil kõlab mitu haruldast pilli: Krestinskayal on 1627. aastal valminud itaalia meistri Giovanni Paolo Maggini viul ning Alexander Rabinovichi 2011. aastal Antonio Stradivari järgi ehitatud pill. Sviridovil on 18. sajandi anonüümse itaalia meistri viiul, Kalininal sama sajandi anonüümse saksa meistri pill. Krestinskaya ja Sviridovi esitatud sonaat kahele viiulile ja *basso continuo*’le B-duur jäi meelde erilise meisterlikkusega. Koostöö *continuo*-grupiga toimis oivaliselt, nagu ka teistes sonaatides. Milline orgaanilisus kaunistuste tõlgendamisel, kuivõrd stiilsed, vabad ornamendid! Baltic Baroque’i liikmed demonstreerivad nakatavat mängulusti, täiuslikku mängutehnilist üleolekut ja empaatiast kantud ansamblitunnetust. Peale selle on plaadisari kaunitult kujundatud (Mart Kivisild) ning üliprofessionaalselt salvestatud (Margo Kõlar, Mairo Maadik). Vivaldi uudisplaadid on kindlasti väärt täiendus iga barokihuvilise fonoteegis.

MARJU RIISIKAMP
klavessinist

Eduard Tubin. Reigi õpetaja. Solistid, Vanemuise orkester ja koor, Paul Mägi.

Teater Vanemuine

Aprillis Vanemuise väikeses majas uuele elule äratatud Eduard Tubina ooper on saanud kauni kujundusega topelt-CD näol väärilise jäädvustuse. Salvestuse kvaliteet on kõrge, näidates, millisel tasemel võib mängida Vanemuise orkester ning

missugune on teatri väikesearvulise koori kõla ja tekstiandmise selgus. Jäädvustatud on ka solistid, kes on hetkel oma hiilgevormis. Kui lavastuses on mõned muusikalised fragmendid ümber tõstetud, siis salvestus on autoritruu ja lubab jäägitult süveneda vaid muusikasse. Kuulaja veendub, kui värviküllane, dramaturgiliselt tihe ja emotsionaalne on Tubina helikeel loo tegelasi kirjeldades, kui nüansirohke on Paul Mägi kontseptsioon ning kui säravad on rolle kujundavad lauljad. Jassi Zahharovi lauljaanne avab kõik vikerkaarevärvid. Mati Turi hääles on kõik nüansid, mida võib tahta, nii “Ülem-laulus” kui ka tragöödia lõpufraasides. See annab kuulajale vihje, millise kvaliteediga on tema maailmalavadel kõlanud mammutrollid, nagu Wagneri Parsifal ja Siegfried. Turi süvenemine *lied*’i rikkalikku repertuaari on laiendanud tema kogemuste pagasit veelgi. Karmen Puis on suhteliselt lühikese ajaga kehastanud aukartust äratavalt palju rolle nii metso kui ka soprani repertuaarist. Kahjusid on bukleti koostaja loobunud just tema märgilise rollide loetelust: *Concepción* (Raveli “Hispaania tund”), *Amastris* (Händeli “*Xerxes*”), *Galatea* (Händeli “*Acis ja Galatea*”), *Dorabella* (Mozarti “*Così fan tutte*”), krahvinna *Almaviva* (Mozarti “*Figaro pulm*”) ja *Elisabetta* (Donizetti “*Maria Stuarda*”). Karmen Puis on Catharina rolli luues leidnud olulise lähte. Kaunid viiuliteemad viivad kuulaja armastust oodanud noore naise hingemaailma ja laulja on leidnud oma hääles vastavad värvid. Salvestust tasub kuulata ka neil, kes naudivad Aino Kallase ja Jaan Krossi sõnaseadmisi, iga mõtetetera on väärtustatud.

TIIU LEVALD
laulja ja pedagoog

Jaan Rääts. Marginalia. Kalle Randalu.

ERP

“Vaata kaugelt ja näe lähedalt, pea kinni distantsist ning sula ühte oma ainega. See on objektiivsuse ja subjektiivsuse leppimatu vastulo kunstiloomingus,” ütleb Friedebert Tuglas oma teoses “Marginalia”. Jaan Rääts pühendas oma “24 marginaali klaverile” op. 65 (1979–1980) Kalle Randalule. Randalu salvestas need neo-

klassitsistliku olekuga rütmierksad mõttekillud koos elektroonilise liisaga 1982. aastal firma Melodija plaadile “Marginalia”. Nüüd on sellest saanud CD.

Jaan Rääts on kommenteerinud klaverile kirjutatud marginaalidele elektroonilise osa lisamist järgmiselt: “Teose loomise käigus tekkis mõte arranzžeerida osa palu süntesaatorile ja teistele elektroonilistele klavipillidele. Originaalmuusika on siin ümber tööetatud, lisatud on uut muusikalist materjali.” Rääts väidab, et võlgneb tänu töö eest kolleegidele Sven Grünbergile, Erkki-SvenTüürile, Mart Metsalale ja helirežissöör Enn Tomsonile. Põhilised muusikaread on mänginud Kalle Randalu, osa ka autor.

Klaverimarginaalid äratavad tähelepanu kujundirikkusega ja üllatavad ootamatute meeleolumuutustega. Neis on mootoorikat, virtuosossust ja õrritavat tonaalset mängulisust. Enamik lugusid on monotemaatilised, kuhu sekkuvad resoluutsed “vaheütlemsed”. Paljud mõttekillud on polüfoonilised, üksikud vabama käsitlusega ja rohkem arendatud, eriti just tsükli lõpu poole. Kohati välगतavad eesti rahvamuusika motiivid.

Kalle Randalul on õnnestunud leida ja välja tuua esmamuljena objektiivsena tunduva muusika rikkad kujundid. Esitus on süvenenud, julge ja pinget pakkuv. Arvatavasti pole autor mõelnud kõigi kahekümne nelja marginaali järjestikku mängimist, nad ei pea vist moodustama ka ühte tervikut. Ometi tekib neid üksteise järel kuulates põnevus, nagu kriminaalromaanis – mis saab edasi?

Elektroonilised marginaalid erinevad kardinaalselt, kuigi kasutatud on tuttavat materjali. Klaveri kõla läbipaistvusele lisanduvad siin pikad kantileensed liinid ja orellikud harmooniakooslused. Elektroonika on tekitanud kohati kosmilise avaruse tunde, siin ei puudu viisev tuul, maruline torm, katkise rattaga vanker ega fantastilised sündmused, mis ärgitavad kujutlusvõimet. Mul tekkis elektroonilisi

marginaale kuulates siiski pikapeale teatud muusikalise ammendatuse tunne, mida klaverimarginaalide kohta öelda ei saa. Võibolla on huvitav teada Jaan Räätsa kunagist arvamust mitte nõuda interpreedilt tempode või dünaamiliste märkide pedantset järgimist. Ta eelistas, et interpreedile jäävad vabad käed. Kui palju on Kalle Randalu seda arvestanud? Iga esituse puhul kerkivad ju ikka ja jälle küsimused: kas, miks, kui palju?

Pianistid, kas teil ei teki isu neid marginaale oma repertuaari võtta? Plaadil on väga meelitu väljanägemine. Veel meelitu on aga selle sisu.

LEELO KÖLAR

pianist ja muusikaajakirjanik

Fables of a Faraway Land. cirkli.

Õunaviks

Tänapäeval pole sugugi tavatu, et muusikat salvestatakse magamistoas, sõna otseses ja ka veidi ülekantumas mõttes – kui mitte päriselt magamistoas, siis sellegipoolest kodustes tingimustes, mitte hinnalise tehnikaga professionaalses stuudios. cirkli ehk Liis Ring väidab, et on oma lood salvestanud magamistubades, mis asuvad Viljandis, Malmös ja Tallinus, samuti vanavanemate põõningul ja vaid episoodiliselt Rootsis ja Eestis asuvates stuudios. Kodus lindistamise kõrval on moes ka lo-fi, kuid õnneks pole cirkli seda teed läinud. Vastupidi, Liis Ringi üks peamisi eesmärke näib olnud maksimaalne kõlaküllus. Ta on osanud luua elektroonilisi ja akustilisi vahendeid kasutades maagilise mõjuga kõlaruumi, mis on avar, sopitusi täis, saladuslik, unistav, mõtterännakutele kutsuv. Seda kõike toetavad sugestiivne laululaad ja laulutekstid. Tegemist on ühe inimese tervikliku loomingulise eneseväljendusega – Liis Ring on loonud muusika ja sõnad, mänginud sisse kõik instrumendid, need ja oma lauluhääle ise salvestanud ning osalenud ka lugude miksimises. Kõlapildis on kesksel kohal elektroonika, kuid see on väga

inimnäoline, tuues kohati meelde Sven Grünbergi, kelle mõju noor muusik kuuldavasti ka ei eita. Midagi ambient'ist, midagi dream-pop'ist, midagi uduloori taha peidetud indie'ist – elemente on mitmeid, ometi moodustub kõigest sellest meeldiv, meeleline tervik. Kui cirkli tausta ei tea, ei oskakski teda Eestiga seostada. On see hea või halb või hoopis mitteoluline, mine võta kinni. Ent Liis Ringi tegemistel on kindlasti rahvusvahelist potentsiaali. See on hea.

JOOSEP SANG

Ennemuistse jahipüüsi kuul. Heliotroop.

Avarus Music

Heliotroobi album on tähtis verstaapost eesti muusikas. Selle muudab väärtuslikuks mitu asjaolu. Esiteks on muusika harukordselt läbikomponeeritud, nii etnojazzi kui ka vokaaljazzi kohta. Vaheldusrikkus, ka-leidoskoopilisus on haarav. Samas on muusika põhitonaalsuselt üsna ühtlane, puudub traditsioonilise jazz'i ekstsentrilisus, ekshibitsionism, vajadus kujutada oma tunde ilma pikalt arendatud soolodega. See muudab muusika ka laiemale kuulajaskonnale ligipääsetavaks ja tähenduslikuks. Teiseks on kolme loomingulise naisolendi vastastiku täiendav koostöö üldse õnnelik leid. Mingo Rajandi tasandlikult lauge, (eesti) etnojazzilik mõte. Kirke Karja kompositsiooniline variatiivsus. Kadri Vooranna veenvad tõlgitsused. Traagikas ei vaju Voorand tundlemisse, kord on ta lõbusalt kerglane, siis jälle tõsiselt uuriv.

Ansambli juhid on suutnud teha õigeid valikuid ja kontrollivad sellega paljusid kvaliteete. Tämbriilselt on ansambel suurepärase, soojade kõladega (kontrabass, bassklarnet). Salvatuse heli on briljantne (Siim Mäesalu, Eesti Raadio stuudio), kõrva paitab ka Eno Kollomi trummide kõla. Enamasti on valitud luuletused, mille juhtmõte on kergelt tabatav (ootamatult puanteeriv Üdi ehk välja arvatud). Need räägivad rahvalaululikul "uuest ütlen ümber jäl-

le" moel. Selline kontsentriselt sobib Heliotroobile, kelle loojad oskavad üht-kaht mõtet mitmeti paista lasta ja arendada. Teksti ja mõtte vähesem maht jätab muusikale rohkem võimalusi mõtiskleda. See on jazz kaasa mõtlemiseks ja tundmiseks. Ka meeleolu loomiseks, sest ta pole liiga pealetükkiv. "Ennemuistse jahipüüsi kuul" kätkeb mitmeid mõjusid (jazz, folk, eesti levilaulu traditsioon, progerock), luues nii kvaliteetse põimiku, mis on oma väärtuslike aspektidega pretsedent ja suunanäitaja.

SANDER UDIKAS

muusik

Kuju. Reaalmažoor.

MTÜ Kõrvale pai

Sellel plaadil kõlavad laulud kodust ja kodutundest, kodumaast ja kodumaa-armastusest. Lood on tuttavad, eesti isamaamuusika klassika: Kappeli-Runneli "Ei mullast", Rannapi-Koidula "Eesti muld ja Eesti süda", Alo Mattiiseni ja Jüri Leemendi "Viis ärkamisaegset laulu", Tõnis Mäe "See on, laps, meie muld" (Leelo Tungla tekst) ja "Palve" (Villu Kanguri sõnad). On ka Johansonide "Kuju", mida samasse patriotismipatta ei panekski, ja paar mitte nii üldrahvalikult tuntud laulu, nagu näiteks Mari Jürjensi (endise Mari Pokineni) "Maa" ja Siiri Sisaski "Teel koju". On ka kaks Reaalmažoori dirigendi Rasmus Puuri instrumentaalset kompositsiooni.

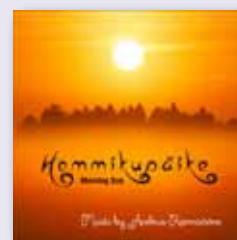
Noorteorkester Reaalmažoor on kahtlemata fenomen – enam-vähem sümfooniaorkestri mõõtu kollektiiv, mis mängib klassikalistel pillidel ja klassikalise pillikooliga, ehkki vist peaaegu alati ainult popmuusika töötusi. Orkester kõlab kenasti (ilmselgelt ka tänu sellele, et orkestrantide ridadesse on kaasatud n-ö täisprofessionaalseid muusikuid) ja on üsna unikaalne kogu Eesti muusikamaastikul.

Plaat "Kuju" on kodumaiste tähtede paraad. Solistidena teevad kaasa Mart Johanson, Liisi Koikson, Marko Matvere, Siiri Sisask, Mari Jürjens ning Bonzo, Erik Meremaa, Koit Toome, Arno

Tamm ja Mikk Tammepõld, kes laulavad igaüks ühe Alo Mattiiseni "Viies ärkamisaegsest laulust". Lauljad on väga erinevad ning kõik ei saa ega peagi võrdselt meeldima. Peale selle võib plaati otsast lõpuni kuulates saada ka isamaalisuse üledoosi, sest enamik lugudest rõhub ülevusele, suurejoonelisusele ja pateetikale. Rasmus Puuri, Tõnu Kõrvitsa ja Erki Pehki arranžeringud on meisterlikud, kõik kõlab kenasti. Ometi polnud mul erilist isu kuulata näiteks Alo Mattiiseni laule – küllap on asi selles, et viimasel ajal on palju olnud riiklikult korraldatud tähtpäevi ja massiüritusi ning laulud, mida olemasolev kunagi käsikäes laulnud, on hakanud veidi tüütama, umbes samuti nagu jõululaulud iga aasta detsembris. Orkestri kaunist kõla peegeldavad eriti hästi Rasmus Puuri kirjutatud ja leidlikult orkestreeritud instrumentaalid "Hinge hõige" ja "Kodu lõhn". Lausa lumiv on erilisel läbipaistev ja intsiimne avalaul "Kuju", mille autoriks ja esitajaks on Mart Johanson. Kuna sisuliselt on tegemist kogumiku, mitte tervikalbumiga, leiab iga kuulaja plaadilt oma isiklikud lemmikud.

JOOSEP SANG

KUULA KA SEDA

Hommikupäike. Andrus Rannaääre.

Andrus Rannaääre

Plaat sisaldab helilooja, arranjööri ja pianisti Andrus Rannaääre heakõlalist instrumentaalmuusikat, mis võib pakkuda kuulamisrõõmu nii crossover-klassika kui ka aja- viitejazzi austajatele. Kaasa teevad flötist Oksana Sinkova, oboemängija Tõnis Traksmann, kvartett Prezioso, löökpillimängija Heigo Rosin ja bassist Tõnis Tüür.

FOTO RENE JAKOBSON

Ryo Kawasaki

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Jazzkitarrist **Ryo Kawasaki** elab juba alates nullindate algusest Eestis, kuid on end laiema avalikkuse tähelepanu alt kõrvale hoidnud. Tema karjäär sai hoo sisse seitsme- ja kaheksakümnendate Ameerikas, kus ta musitseeris paljude jazzikuulsustega. Ta on osalenud kitarrisüntesaatori arendamises, kirjutanud muusikatarkvara ning jõudnud koguni maineka ajakirja Guitar Player esikaanele.

Jazzisessiooni ajal andis Kawasaki hinnanguid Keith Jarrettile, Pat Methenyle ja Miles Davisele, rääkis koostööst John Coltrane'i kvarteti legendaarse trummari Elvin Jonesiga ning avaldas arvamust jazz'i hetkeseisu kohta. Alustasime aga hoopis Thelonious Monki kuulamisega, kel oli jazzisessiooni toimumise päeval, 10. oktoobril sünniaastapäev.

Thelonious Monk, "Bright Mississippi".
(Plaadilt "Monk's Dream", 1963)
Enne pala avalikus-

tamist: Tundub olevat Monk, koos Charlie Rouse'iga. Monk kuulub loomulikult klassikasse. Ta ei ole tehnilises mõttes kõige sädelevam pianist, aga tema ideed olid väga põnevad. Ja ta teadis, mida jazz endast kujutab.

Pärast: Raske on öelda, kas ta mulle meeldib. Kui keegi mult seda küsiks, siis ma põikleksin vastusest kõrvale. Kindlasti ma hindan kõrgelt tema kohta ajaloos. Jazz oleks teistsugune, kui Monki poleks eksisteerinud. Aga ta pole kõigi meele järele, Milesile ta näiteks teadupärast ei meeldinud.

Duke Ellington, "The Mooche".
(Plaadilt "Ellington Uptown", 1952)
Enne: Paistab olevat päris vana salvestus.

Kahekümnendatest? Jazz oli tole aja popmuusika. Jazz pidi olema tantsitav ja seda kuulati raadiost või siis kohtades, mida Ameerikas nimetatakse ballroom'ideks.

I. H: Meenutab Harlemi legendaarse klubi Cotton Club atmosfääri, mida on Duke Ellingtoni biograafiates väga värvikalt kirjeldatud. Klubi juhtis maffia, see oli Al Capone ja Owney Maddeni ajastu, mida on ekraanile toonud ka Eesti Televisioonis üksvahe näidatud sari "Boardwalk Empire". "The Mooche" on Duke Ellingtoni varasem looming, just selline muusika võis tollal Harlemis kõlada.

Pärast: Selles loos oleks nagu mitu erinevat osa, vahepeal mängib orkester bluusi, aga teema on teist laadi.

Elvin Jones, "Digital Display".
(Plaadilt "Time Capsule", 1977)
Enne: Kitarrist meenutab küll mind, aga kindel ei

saa olla. Muusika tuleb ka kahtlaselt tuttav ette. Kas pianist on Cedar Walton?

I. H: Tõepoolest mängite teie sellel plaadil. Klaveril on Kenny Barron.

Bunky Green mängib siin ka. See paistab olevat Elvin Jonesi album. Ma pole seda plaati juba parkümmend aastat kuulanud.

Pärast: Ma kirjutasin ka ühe loo sellele albumile, aga kuuldud lugu on albumi produtsendi Ed Blandi looming. Lindistasime selle Vanguard Studios New Yorgis, kus ma palju salvestasin.

See sai peaaegu mu teiseks koduks.

I. H.: Kuidas te Elvin Jonesiga mängima hakkasite?

Elvin Jones ei saanud kasutada oma bändis klaverimängijat, kuna paljudes klubides polnud korralikke klavereid. Seepärast otsustas ta kitarristi kasuks. Enne mind mängis tema ansambelis Roland Prince. Õigupoolest soovitas mind Elvinile Amos Kaune, kes oli tollal New Jersey klubi Gulliver's omanik, inimene, kelle arvamust muusikud usaldasid. Elvini naine Keiko helistas mulle ja küsis, kas ma tahaksin mängida Elvin Jonesi ansambelis, mille nimi oli siis Jazz Machine. Minu koostöö temaga kestis umbes kaks aastat.

Me andsime kontserte umbes kolmsada päeva aastas. Näiteks Lõuna-Ameerikas külastasime vist tõesti peaaegu kõiki riike. Selle tiheda tuurigraafiku taga oli tegelikult veel miski. Elvin oli heroiniisõltlane ja seetõttu polnud tema jaoks kuigi tervislik pikemat aega New Yorgis viibida. Aga minu jaoks muutus see lõpuks väga väsitavaks ja liiga intensiivseks – üks “üheösuhe” teise otsa, marsruut lennuk–hotell–kontserdipaik–hotell–lennuk... Olin just abiellunud ja pere loonud ning ka pereelule mõjus selline elustiil halvasti.

Uutel põlvkondadel on tore neid albumeid avastada, aga tollal oli see kõigest üks album. Ja pole ju mõtet teha plaati, kui sul pole välja pakkuda uut omaloomingut. Seepärast pole ka sellel plaadil arranjeeringud standarditest, vaid tolle aja kohta täiesti uus muusika.

Keith Jarrett, “Bop-Be”. (Plaadilt “Bop-Be”, 1977)

Enne: Kindlasti Keith Jarrett. “Bop-Be”. Seda lugu tutvustas mulle Brian

Melvin, kui töötasime uue projekti kallal. (*Art of Trio koos Toivo Undi ja Brian Melviniga, esitati Keith Jarretti loomingut - I. H.*)

Pärast: Ma ei tunne Keith Jarrettit isiklikult, aga tema fraseerimine on väga äratuntav ja teistest selgelt eristuv. Tal on suurepärase tehnikaga. Olen teda ikka kõrvutanud Herbie Hancocki ja Chick Coreaga ning öelnud, muidugi utreerides, et kui Herbie ja Chick kasutavad

klaverit natuke nagu löökpilli, siis Keith Jarretti jaoks on esmatähtis just meloodia. Muidugi on ta tuntud just selle poolest, et ta on palju standardeid mänginud. Iseenesest meenutavad selle looteema ja akordijärgnevus paljusid standardeid, nagu “There Will Never Be Another You”, “Georgia on My Mind” jt.

Miles Davis, “Human Nature”.

(Albumilt “You’re Under Arrest”, 1985)

Enne: See on Milesi tõlgendus ühest poploost, kas mitte Cyndi Lauperi kirjutatud? (*Kawasaki peab silmas Lauperi pophitti “Time After Time”, mis on samal albumil. “Human Nature” on Michael Jacksoni repertuaari kuulunud lugu - I. H.*)

Miles mängib meloodiat, selles mõttes on ta justkui laulja. Milesil on oma sound, nii et mida iganes ta mängib, see töötab igal juhul.

I. H.: Milline Milesi perioodidest teile enim meeldib?

Ma arvan, et seitsmekümnendad. Mulle meeldis album “Jack Johnson”. Õigupoolest oligi see viimane tema album, mis mulle kuidagi korda läks.

I. H. : Olete Miles Davisega kunagi kohutunud või tema kontsertidel käinud?

Polnud juhust kohtuda, küll aga viibisin seitsmekümnendate algul New Yorgis mõnel tema kontserdil. Huvitava kokkusattumusena oli saksofonist Sam Morrison, kes mängis Miles Davise bändis vahetult enne tema kuulsat aastatepikkuseks veninud loomingulist pausi, ka minu ansambelis. Ta oli siis kahekümnendates aastates ja lõpetas oma muusikukarjääri väga järsult, hakates hoopis tennisetreeneriks.

Pat Metheny, “9 Over Reggae”.

(Plaadilt “Flower Hour”, 1992)

Enne: Kohutavalt ülearranjeeritud minu maitse jaoks.

Niimoodi võivad paljud kitarristid mängida.

Pärast: Metheny mängib igas loos ikka

neidsamu käike. On see salvestus kaheksakümnendatest? (*Tegelikult bootleg-album, mis salvestatud 1990. aastal tuuril “Parallel Realities” - I. H.*)

Metheny on kahtlemata suur kitarrist, aga kas just jazzkitarrist... Ma ei kuule tema mängus bluusi. Ta on liiga puhas, ta meenutab mulle New Englandi piirkonda Ameerikas. See ei ole New Yorgi muusika, Harlemi muusika. Ta ei ole mu lemmikitarrist. John McLaughlin meeldib mulle palju rohkem.

Joe Pass, “Joy Spring”. (Plaadilt “Joy Spring”, 1964)

Enne: Lugu on muidugi “Joy Spring”, aga kitarristi ei oska pakkuda-

gi. Äkki Barney Kessel? Tal Farlow ei saa see olla.

Pärast: Teda ei olegi ma eriti kuulnud. Olen kursis rohkem Grant Greeni, Kenny Burrelliga. Valged kitarristid on mind oluliselt vähem huvitanud. Musta ja valge muusiku rütmitaju on erinev, kõne on erinev, ka muusikaline kõne. Valged püüavad seda imiteerida, aga see ei õnnestu päriselt kunagi.

I. H.: Lõpetuseks, kuhu liigub tänasel päeval jazz?

Tuleb eristada jazz'i ja improvisatsioonilist muusikat. Improvisatsiooniline muusika muidugi jätkub, leitakse uusi vahendeid ja meetodeid. Jazz jõudis minu meelest kulminatsioonini kuuekümnendate lõpul, järgneva paarikümne aasta jooksul võttis teatempelga üle fusion.

Jazziga on ajalooliselt kaasnenud väga konkreetne kultuuriline taustsüsteem. Ajad on muutunud, jazziklubis ei saa nüüd enam isegi sigaretti suitsetada. Selline keskkond on jazz'i jaoks liiga tsiviliseeritud. Mul on tunne, et tavaliste inimeste elustiili ja jazz'i vahel on mingi distantis või isegi ühildamatus. Küll aga peab ütleva, et inimesed hindavad elusat muusikat tänapäeval rohkem kui üheksakümnendatel, seoses raskustega, millesse plaaditööstus on sattunud. Aga kui ma ise mängin, siis ma nende asjade peale ei mõtle. Ma lihtsalt mängin ja loodan, et see meeldib kellelegi.

9. november kell 17.00
KAMMERMUUSIKA HOPNERIS
Hopneri Maja (Raekoja plats 18)
Sigrid Kuulmann-Martin (viilul)
Petr Nouzovský (tšello, Tšehhi)
Andreas Lend (tšello)
Irina Zahharenkova (klaver)
Kavas: Haas, Dvořák, Martinů ja Kalabis
10€, 5€

11. november kell 15.00
HINGEMUUSIKA ROOTSI-MIHKLI KIRIKUS
Professor Mari Tampere-Bezrodny viiuliklassi õpilased
Gloria Ilves, Mari-Liis Urb, Maria Goršenina,
Eva Ballaz, Joonas Teppo,
Peeter Margus, Juan Jose Restrepo
Kavas: Tšaikovski, Ysaye, Wieniawski, Ravel, Bartok jt
VABA SISSEPÄÄS

13. november kell 16.00
HINGEMUUSIKA
Sillamäe Muusikakool
Andreas Lend (tšello)
Ralf Taal (klaver)
VABA SISSEPÄÄS

22. november kell 17.00
VAHEMERE HINGUS
sarjas Meistrite Akadeemia
Tartu Linnamuseum (Narva mnt. 23)
Géraldine Casanova-Kuusik (sopran)
Piia Paemurru (klaver)
Kavas: Rossini, Ravel, Falla, Canteloube, Tomasi jt
5€, 3€

13. detsember kell 17.00
MEISTRITE AKADEEMIA
Tartu Linnamuseum (Narva mnt. 23)
Atlan Karp (bariton)
Irina Zahharenkova (klaver)
Kavas: Mussorgski, Ravel, Iber, Dutilleux
5€, 3€

Eesti Interpreetide Liit kutsub

6.11 19:00 **MUSTPEADE MAJA**

Julia Ageyeva Hess **KLAVESSIIN**
Imbi Tarum **KLAVESSIIN**
KAVAS: J.C. Bach, J. S. Bach, J. G. Mützel,
D. Buxtehude, R. Rannap

MUSTPEADE MAJA 20.11 19:00

Sigrid Kuulmann **VIILUL**
Ralf Taal **KLAVER**
KAVAS: L. van Beethoveni klaveri-
ja viiulisonaadid

25.11 19:00

ESTONIA KONTSERDISAAL
Kadri-Ann Sumera **KLAVER**
KAVAS: L. van Beethoven,
E. W. Korngold, J. Brahms

*Kontsert toimub koostöös Eesti Kontserdiga

Kontserdipiletid saadaval Piletilevis
ja tund enne algust kohapeal!

INFO: +372 5019 524
WWW.INTERPREET.EE

VIII Eesti pianistide konkurss

20.-28. november 2014

21.-23. novembril kell 10 I voor
EMTA kammersaalis
24.-25. novembril kell 10 II voor
EMTA kammersaalis
27. ja 28. novembril kell 19 Finaalid
Estonia kontserdisaalis
Kaastegev ERSO,
dirigent Mihhail Gerts

Piletid müügil Piletilevis ja Eesti Kontserdi kassas.
II vooru päevapiletid ja passid EMTAs.